

2014

Ετήσια Έκθεση Πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο
Εσωτερικών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Συντακτική Ομάδα

Ελένη Σπαθανά, Δικηγόρος Αθηνών

Μαρία Παπαμηνά, Δικηγόρος Αθηνών

Συντονισμός

Δρ. Μαρία Μουσμούτη, Εκτελεστική Διευθύντρια, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου-Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Οι συντάκτριες επιθυμούν να ευχαριστήσουν για τα πολύτιμα σχόλια και παρατηρήσεις τους τα μέλη της Ομάδας Παραλαβής και Αξιολόγησης Μελέτης, κα Ελένη Πετράκη, κ. Γεώργιο Παραμανίδη και κ. Βασίλειο Γαβαθά.

Επίσης επιθυμούν να ευχαριστήσουν για τη βοήθειά τους τα στελέχη της Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών Μιχάλη Κοσμίδη, Προϊστάμενο του Τμήματος Μεταναστευτικής Πολιτικής, Ελένη Σιώπη, Τσίπα Παναγιώτα και Αθανάσιο Βιτσεντζάτο.

Τέλος θα ήθελαν να ευχαριστήσουν για τη βοήθειά τους την κα Μαρία Μουσμούτη και την κα Βεατρίκη Γιαννόγλου.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ) θεσπίστηκε το 2003, αρχικά ως προπαρασκευαστική δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχοντας σκοπό την παροχή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη-μέλη αντικειμενικών, αξιόπιστων, συγκρίσιμων, επικαιροποιημένων και ενημερωμένων δεδομένων για τη μετανάστευση και το άσυλο, ώστε να στηριχτεί η χάραξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση των οικείων εθνικών πολιτικών στους τομείς αυτούς. Ακολούθως, το Συμβούλιο της ΕΕ, το 2008, με την υπ' αριθμ. 381/2008/ΕΚ Απόφαση, ίδρυσε το ΕΔΜ, ως μόνιμη πλέον δομή, η οποία θα λειτουργεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη συμμετοχή των κ-μ με σκοπό την επίτευξη των ανωτέρω στόχων.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το EMN και τις εργασίες του, μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα

www.emn.europa.eu

ή στον ελληνικό ιστότοπο

<http://emn.ypes.gr>

Στοιχεία επικοινωνίας με το Ελληνικό Σημείο Επαφής του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης:

Υπουργείο Εσωτερικών

Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής

Γενική Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής

Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής

Τμήμα Μεταναστευτικής Πολιτικής

Ευαγγελιστρίας 2

105 63 Αθήνα

Τηλ 213 136 1251

2131361254

2131361257

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: emn@ypes.gr

© 2013, Υπουργείο Εσωτερικών. Όλα τα δικαιώματα κατοχυρωμένα.

Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Υπουργείου Εσωτερικών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης. Τα περιεχόμενα της έρευνας αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του συγγραφέα. Σε καμία περίπτωση η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται από τρίτους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
1.1 Σκοπός της έκθεσης	12
1.2 Μεθοδολογία	12
2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014... ..	13
3. ΝΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	30
3.1 Οικονομική μετανάστευση	32
Πολιτικές μετάκλησης/προσέλκυσης Εργαζομένων.....	32
Μέτρα για την αποφυγή του «κοινωνικού dumping»	34
3.2 Οικογενειακή επανένωση	34
3.3 Ειδικότερες ρυθμίσεις που αφορούν σε σπουδαστές και ερευνητές.	35
3.4 Ειδικότερες πτυχές νόμιμης μετανάστευσης	36
3.5 Ένταξη – Ίση μεταχείριση-Πολιτογράφηση- Ιθαγένεια.	37
Ίση μεταχείριση	37
Ένταξη μέσω της κοινωνικο-οικονομικής συμμετοχής	37
Πρωώθηση της ένταξης μέσω διαδικασιών πολιτικής συμμετοχής	40
Ιθαγένεια.....	41
Καταπολέμηση των διακρίσεων και του ρατσισμού-νομοθετικές εξελίξεις- δράσεις ευαισθητοποίησης	42
3.6 Διαχείριση Μετανάστευσης και Κινητικότητας	44
Πολιτική θεώρησης εισόδου	44
Πρόληψη και καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης με την ενίσχυση συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα διαχείρισης των συνόρων	45
Διακυβέρνηση Schengen.....	46
Διαχείριση της μετανάστευσης σε περίπτωση κυμαινόμενων μεταναστευτικών πιέσεων	48
4.ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	49
4.1 Εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου-Διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας.....	50
Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.....	50

Πρόσβαση στην πληροφόρηση και νομική συνδρομή/εκπροσώπηση.....	52
Προβλέψεις για διερμηνεία.....	53
Διαδικασίες σε α' βαθμό.....	53
Προσφυγές και ένδικα μέσα.....	54
Διαχείριση εκκρεμών αιτημάτων ασύλου προγενέστερου νομικού πλαισίου (backlog)	56
Αποτελεσματικότητα και ποιότητα -Συνεργασία με ΕΑΣΟ και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.....	58
4.2 Υποδοχή αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων.....	59
Ευάλωτες ομάδες	61
4.3 Κράτηση κατά τη διαδικασία ασύλου	62
4.4 Ένταξη αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας.....	63
4.5 Προκλήσεις στο πεδίο του ασύλου	64
5. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΑΝΗΛΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	66
5.1 Ασυνόδευτα ανήλικα	66
5.2 Άλλες ευάλωτες ομάδες.....	69
6. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	70
7. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	71
8. ΠΑΡΑΤΥΠΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	74
8.1 Καταπολέμηση της κακής χρήσης των νόμιμων οδών μετανάστευσης	78
8.2 Παράτυπη μετανάστευση με κακή χρήση του θεσμού της οικογενειακής επανάφωσης	79
8.3 Παράτυπη μετανάστευση με κακή χρήση της μετανάστευσης σπουδαστών	79
8.4 Νομική τακτοποίηση παράτυπα διαμενόντων αλλοδαπών.....	79
8.5 Συνθήκες διαβίωσης των παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών.....	82
8.6 Συντονισμός και συνεργασία των μπλεκόμενων φορέων.....	83
8.7 Καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης.....	84
9. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ	84

Συνθετική Παρουσίαση

Η Ελλάδα, κατά το έτος 2014, εξακολούθησε να μαστιίζεται από την σοβαρή οικονομική κρίση, διανύοντας το 4^ο έτος μνημονιακής πολιτικής. Η πολιτική αυτή είχε άμεσο αντίκτυπο και στα ζητήματα μετανάστευσης, ένταξης, απασχόλησης και ασφάλειας καθώς και παροχής διεθνούς προστασίας και υποδοχής αιτούντων άσυλο και προσφύγων, δεδομένων των αυξημένων μικτών μεταναστευτικών ροών προς την ελληνική επικράτεια.

Ο αριθμός των μεταναστών που διαθέτει άδεια διαμονής στην Ελλάδα, κατά το έτος αναφοράς, είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με το έτος 2013 (487.094 πολίτες τρίτων χωρών για το 2014, έναντι 462.319 για το 2013)¹.

Σημαντική αύξηση, κατά το έτος 2014 εμφάνισαν κυρίως οι προσφυγικές ροές, ιδίως από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας, με βασικές αιτίες τις δραματικές εξελίξεις στην Συρία αλλά και τις πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράκ, σε συνδυασμό με τη γενικότερη κινητικότητα προσώπων, που χρήζουν διεθνούς προστασίας από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Είναι ενδεικτικό ότι το 42% του συνόλου των νεοεισερχομένων συλληφθέντων προέρχονται από την Συρία.

Και το έτος αναφοράς σφραγίστηκε από πολύνεκρα ναυάγια, στη Μεσόγειο αλλά και στα ελληνικές θάλασσες. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2014 διεθνείς οργανισμοί καταγράφουν την επιτακτική ανάγκη τήρησης των κανόνων διάσωσης και προστασίας της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καλεί για την ανάπτυξη ευρωπαϊκής δράσης στην περιοχή με βασικούς άξονες την καθιέρωση μιας ισχυρής ευρωπαϊκής επιχείρησης έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο - παρόμοιας με την ιταλική επιχείρηση Mare Nostrum- και την ενδο-ευρωπαϊκή αλληλεγγύη για την αποφυγή της ανάληψης της βασικής ευθύνης των προσφύγων από μερικές μόνον χώρες. Είναι σημαντικό ότι επισημαίνεται ότι χώρες, όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, πρέπει να λάβουν υποστήριξη για την επαρκή υποδοχή των αιτούντων άσυλο και την εξέταση των αιτημάτων ασύλου τους. Επιπλέον, η Υ.Α. προτείνει ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη μετεγκατάσταση σε διάφορες χώρες ανά την Ευρώπη των προσφύγων από τη Συρία που διασώζονται στη θάλασσα στην Ελλάδα και την Ιταλία, το οποίο βασίζεται σε ένα δίκαιο σύστημα κατανομής².

¹ Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών, http://www.ypes.gr/el/Generalsecretariat_PopulationSC/general_directorate_migratation/diefthinsi_metanasteftikis_politikhs/

² «.....Όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο, ο κανονισμός του Δουβλίνου, ο οποίος ορίζει την ευθύνη των κρατών για την επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου, θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως, με τη χρήση, μεταξύ άλλων, όλων των διαθέσιμων εργαλείων, όπως εκείνων για την οικογενειακή επανένωση και τους ασυνόδευτους ανηλίκους, καθώς και με τη χρήση της διακριτικής ευχέρειας σε ορισμένες περιπτώσεις με πιο μακρινούς οικογενειακούς δεσμούς ή με άλλες ανάγκες. Πρόκειται για εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί από κράτη μέλη της ΕΕ και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά.

Είναι αναγκαίες περισσότερες ευκαιρίες για επανεγκατάσταση, καθώς και άλλες εναλλακτικές, όπως τα ιδιωτικά προγράμματα χορηγιών και οι θεωρήσεις εισόδου για ανθρωπιστικούς λόγους, για σπουδές και για εργασία. Η Υ.Α. είναι έτοιμη να διερευνήσει τις συνθήκες για την επέκταση των προγραμμάτων επανεγκατάστασης και για άλλες μορφές εισόδου στην ΕΕ.....» Η Ύπατη Αρμοστεία

Το Δεκέμβριο 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα ώστε να υπάρξει μία ολιστική ευρωπαϊκή προσέγγιση στο ζήτημα της μετανάστευσης και μεγαλύτερες προσπάθειες για να αποφευχθεί η απώλεια ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα.³

Η σημαντικότερη εξέλιξη στον τομέα της νόμιμης μετανάστευσης, κατά το έτος αναφοράς, ήταν η ψήφιση του Κώδικα Μετανάστευσης⁴, ο οποίος κωδικοποιεί, για πρώτη φορά, ρυθμίσεις, που αφορούν στο καθεστώς διαμονής των μεταναστών, που βρίσκονται στην Ελλάδα, στους τύπους των αδειών διαμονής τους και τις διαδικασίες και προϋποθέσεις χορήγησής τους, καθιστώντας λειτουργικότερη και αποτελεσματικότερη την εφαρμογή της νομοθεσίας (άδειες διαμονής επί μακρόν διαμένοντος και άδειες διαμονής δεύτερης γενιάς, άδειες διαμονής για εξαρτημένη εργασία, για απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης, για ανθρωπιστικούς λόγους, για την οικογενειακή επανένωση, για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, κ.ά.). Ωστόσο ο νέος νόμος δεν περιέλαβε ρυθμίσεις για τη νομική τακτοποίηση ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών, οι οποίοι επί πολλά έτη ζουν, εργάζονται και είναι ενταγμένοι στην ελληνική κοινωνία, καλύπτοντας ένα σημαντικό μέρος της παραγωγικής διαδικασίας και οι οποίοι δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα διαμονής είτε γιατί εξέπεσαν της νομιμότητας είτε γιατί δεν είχαν πρόσβαση σε διαδικασίες χορήγησης άδειας διαμονής οιασδήποτε κατηγορίας (*sans papier*). Με το νέο Κώδικα Μετανάστευσης εντούτοις παρέχεται η δυνατότητα νομικής τακτοποίησης μεταναστών, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις, που τίθενται στο άρθρο 19 του Κώδικα, σχετικά με τους όρους και τη διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους⁵. Επιπλέον κατά την συζήτηση του νέου Κώδικα

παρουσιάζει ολοκληρωμένες προτάσεις για ευρωπαϊκή δράση στη Μεσόγειο, 13 March 2015, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/89088c2c55882003369d1b7109126778/i-ypati-armosteia-p-6.html?L=bdbwlmijonpqwgr>

³ Μετανάστευση: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητά να υπάρξει καταμερισμός των ευθυνών, 17-12-2014, <http://www.europarl.gr/el/news-events/news/news2014/news2014december/news2014december8.jpg-focus-zone-yjsessionid=606DC60F713D9CA3B0B71F9C2A3ED5B8>

⁴ (Ν.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις» ΦΕΚ Α' 80/1-4-2014),

⁵ Χορηγείται άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελλάδα, αποδεικνύουν ότι έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα και προσκομίζουν : «(α) θεώρηση εισόδου η οποία έχει χορηγηθεί από ελληνική προξενική αρχή τουλάχιστον τρία έτη πριν την υποβολή αίτησης ή (β) άδεια διαμονής, έστω και εάν αυτή έχει λήξει, (γ) διαβατήριο σε ισχύ, (δ) παράβολο ύψους 300 ευρώ, καθώς και (ε) έγγραφα που στοιχειοθετούν ότι έχουν αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς με τη χώρα οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την παραμονή τους εντός της ελληνικής επικράτειας. Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται η προσκόμιση των υπό στοιχείου α' εγγράφων εφόσον ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει με έγγραφα βέβαιης χρονολογίας το πραγματικό γεγονός της διαμονής του στη χώρα για δέκα τουλάχιστον συνεχή έτη». Επίσης «[...] σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις σε πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι, με κίνδυνο της ζωής τους, προβαίνουν σε πράξεις κοινωνικής αρετής, προσφοράς και αλληλεγγύης που προάγουν τις αξίες του ανθρωπισμού [...]» καθώς και «[...] εφόσον αιτιολογημένα συντρέχει δημόσιο συμφέρον, το οποίο δύναται να προκύπτει κατά τεκμήριο από διμερείς συμφωνίες ή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, που αφορούν ιδίως τομείς εξωτερικής πολιτικής, άμυνας, εσωτερικής ασφάλειας, οικονομίας και ανάπτυξης, επενδύσεων, εκπαίδευσης, πολιτισμού από εισήγηση του κατά περίπτωση αρμόδιου δημόσιου φορέα». (άρθρο 19 του Κώδικα)

Μετανάστευσης ανεδείχθη το κενό της απουσίας νομοθετικής ρύθμισης για τη χορήγηση ιθαγένειας⁶ για τα παιδιά/μετανάστες δεύτερης γενιάς⁷.

Βασικός πυλώνας της πολιτικής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, για την υλοποίηση των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Άσυλο και τη Μετανάστευση και τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου, αποτέλεσε και κατά το έτος 2014, η πολιτική επιστροφών με τη συνέχιση και των επιχειρησιακών δράσεων «Ξένιος Ζευς» και «Ασπίδα» καθώς και της επιχειρησιακής δράσης «ΘΗΣΕΑΣ»⁸.

Κατά το έτος 2014 συνεχίστηκε ως πρακτική, παρά την αντίθετη νομολογία των αρμοδίων Διοικητικών Δικαστηρίων, η πολύμηνη κράτηση των παράτυπα εισερχομένων/διαμενόντων αλλοδαπών, ενόψει διαδικασιών επιστροφής τους, με μείζον ζήτημα, ως προς την τήρηση της νομιμότητας, τη δυνατότητα υπέρβασης του χρόνου κράτησης, για διάστημα άνω των 18 μηνών. Η πρακτική αυτή επικρίθηκε από διεθνείς οργανισμούς τόσο ως προς τη νομιμότητα όσο και ως προς τις συνθήκες κράτησης, που συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.⁹

Κατά το έτος 2014 το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη πραγματοποίησε 27.789 απελάσεις, (έναντι 26.186 το 2013), εκ των οποίων 7.475 επαναπροωθήσεις (επανεισδοχές) σε Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ και στο Κοσσυφοπέδιο (έναντι 7.533 το 2013), αναγκαστικές επιστροφές/απελάσεις 12.818 (έναντι 8.780 το 2013), εθελούσιες επιστροφές υποβοηθούμενες από το Διεθνή Οργανισμό

⁶ Διευκρινίζεται ότι θέματα χορήγησης ελληνικής ιθαγένειας δεν εντάσσονται στο ρυθμιστικό πεδίο του συγκεκριμένου Κώδικα.

⁷ Πρακτικά Βουλής: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΗ΄ Παρασκευή 14 Φεβρουαρίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140214.pdf>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΙΕ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΑ΄ Πέμπτη 20 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140320.pdf>
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙ΄ Τετάρτη 19 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140319.pdf>
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΘ΄ Τρίτη 18 Μαρτίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf>

⁸ Σχέδιο για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, της παράνομης μετανάστευσης, του παρεμπορίου, της διακίνησης ναρκωτικών και λοιπών αδικημάτων, Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

⁹ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) (CPT), Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 16 April 2013, <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2014-26-inf-eng.pdf>,
ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Φ.Α. ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ, http://www.synigoros.gr/resources/ekthesi_aftopsias_amigdaleza_2-18-2014.pdf, [...]»[.Επίσκεψη αντιπροσωπείας ΙΜΔΑ στην Υπηρεσία Φύλαξης Εγκαταστάσεων Κράτησης (ΥΦΕΚΑ) Αμυγδαλέζας, 18/10/2014, <https://drive.google.com/file/d/0BznTtGQ082QSDhURzAxc09aUGVaSGluUjB0SDFQa0pEeTVJ/view?usp=sharing>, Αθέατος Πόνος/ Γιατροί Χωρίς Σύνορα/ 2014, http://www.msf.gr/sites/default/files/msfpublications/report_detention_migrants_greece_gr.pdf

Μετανάστευσης (ΔΟΜ) 7.334 (έναντι 9.225 το 2013) και από την Ελληνική Αστυνομία 162 (έναντι 648 το 2013)¹⁰.

Στον τομέα παροχής διεθνούς προστασίας καταγράφεται ήδη ένας και πλέον χρόνος λειτουργίας των νέων Υπηρεσιών Ασύλου, Αρχής Προσφυγών και Πρώτης Υποδοχής, που προβλέφθηκαν με το Ν. 3907/2011.

Κατά το έτος 2014 υπεβλήθησαν 9.432 αιτήματα ασύλου και χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς σε 1.223, επικουρική προστασία σε 487 και απορρίφθηκαν 4.252 αιτήματα. Τα ποσοστά χορήγησης διεθνούς προστασίας, σε α' βαθμό επί της ουσίας εξέτασης¹¹, ανέρχονται στο 20,5% (1.223), ως προς το προσφυγικό καθεστώς, στο 8,2% (487), ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης σε 71,3% (4.252)¹². Επίσης κατατέθηκαν 4.226 προσφυγές ενώπιον της Αρχής Προσφυγών και εκδόθηκαν αποφάσεις επί 2.641 προσφυγών, με ποσοστά χορήγησης διεθνούς προστασίας 11,1% (294), ως προς το προσφυγικό καθεστώς, 5,0% (133), ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης ανήλθε στο 83,8% (2.214)¹³.

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις καταγράφονται προβλήματα, που αφορούν κυρίως στη μη λειτουργία όλων των προβλεπόμενων Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου και δη στα κύρια σημεία εισόδου στη νησιωτική Ελλάδα καθώς και στην υποστελέχωση των λειτουργούντων Γραφείων, με αποτέλεσμα να παραμένουν σοβαρά τα προβλήματα ως προς την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου¹⁴.

Επίσης κατά το έτος 2014 σοβαρές καταγράφονται οι ανεπάρκειες του συστήματος Πρώτης Υποδοχής, ιδιαίτερα ως προς την κάλυψη πιεστικών αναγκών στη νησιωτική Ελλάδα.

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις κατά το έτος 2014 ήταν η ψήφιση του Ν. 4285/2014 (ΦΕΚ Α 191 – 10.09.2014) «Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην απόφαση – πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις». Σημειωτέον ότι ο συγκεκριμένος νόμος αποτέλεσε σημείο έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, κυρίως λόγω της αρνητικής στάσης μερίδας βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας και με αποτέλεσμα την σημαντική καθυστέρηση της συζήτησης και ψήφισής του στην Ελληνική Βουλή¹⁵.

¹⁰ Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Ιανουάριος 2015, Στατιστικά Στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf

¹¹ Ήτοι επί συνόλου 5.962 αιτημάτων μη συμπεριλαμβανομένων των παραιτήσεων, των διακοπών και των απαράδεκτων αιτήσεων, *ibid*.

¹² *Ibid*.

¹³ *Ibid*.

¹⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, SWD(2014) 316 final, Brussels, 7 October 2014, p. 10-11, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

¹⁵ Καθημερινή: «Ο αντιρατσιστικός νόμος θα ψηφισθεί», <http://www.kathimerini.gr/488848/article/epikairothta/politikh/o-antiratsistikos-nomos-8a-yhfistei>, Το ΒΗΜΑ: «Χρειάζεται αντιρατσιστικός νόμος», δημοσίευση: 02/06/2013, <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=515892>, Εφημερίδα Συντακτών, 2-9- 2014, «Εκκλιση ιστορικών για το αντιρατσιστικό», <http://www.startnow.gr/Details/414798/>

Για τις 20 Απριλίου του 2015¹⁶ έχει προσδιοριστεί, ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Αθηνών η, ιδιαίτερης πολιτικής βαρύτητας, δίκη του αρχηγού, βουλευτών και πολλών μελών της «ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ», οι οποίοι κατηγορούνται για σειρά αδικημάτων, μεταξύ των οποίων σύσταση και συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και ρατσιστικά εγκλήματα σε βάρος προσφύγων και μεταναστών. Υπενθυμίζουμε ότι η σύλληψη και προφυλάκισή τους ακολούθησε μετά τη δολοφονία του ακτιβιστή κατά του ρατσισμού Παύλου Φύσσα τον Σεπτέμβριο του 2013, που σόκαρε την κοινή γνώμη και προκάλεσε κύμα αντιφασιστικών και αντιρατσιστικών διαμαρτυριών τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς¹⁷.

Με το νόμο 4228/10-1-2014¹⁸ η Ελλάδα κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων (OPCAT) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε, σύμφωνα με τον, ως άνω, νόμο, ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης και έχει ξεκινήσει τη δράση του στα πλαίσια της, ως άνω, εντολής του, γεγονός που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για τα διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014, η Ελλάδα, ανέλαβε την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας ολοκληρώθηκαν 71 νομοθετήματα και επιτεύχθηκε συμφωνία με το Συμβούλιο σε περισσότερες από 15 νομοθετικές πράξεις.

Ειδικότερα στον τομέα της μετανάστευσης¹⁹ η προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αναδείχθηκαν σε ευρωπαϊκό ζήτημα ασφαλείας. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας αναθεωρήθηκε η λίστα των χωρών για τους πολίτες των οποίων υπάρχει υποχρέωση θεώρησης για την είσοδό τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (μεταξύ των οποίων και η Μολδαβία), ολοκληρώθηκε η διαδικασία διαβούλευσης του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Οδηγία 2014/66/ΕΕ για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεπιχειρησιακών μεταθέσεων καθώς και ο Κανονισμός για τη FRONTEX. Επίσης στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας επιτεύχθηκε η διαμόρφωση του κειμένου, που θα αποτελέσει τη βάση για τον καθορισμό των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για το νομοθετικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό στον τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (Post-Stockholm).

¹⁶ “Στις 20 Απριλίου ξεκινά η δίκη της Χρυσής Αυγής”,

<http://www.tanea.gr/news/greece/article/5217124/stis-20-apriliou-ksekina-h-dikh-ths-xryshs-ayghs/>

¹⁷ Πολιτική δολοφονία από φασίστες - νεκρός ο 34χρονος Παύλος Φύσσας,

<http://www.koutipandoras.gr/article/42999/politiki-dolofonia-apo-fasistes-nekros-o-34hronos-paylos-fyssas>

«Για τη δολοφονία Φύσσα ευθύνεται ο Μιχαολιάκος»

<http://www.kathimerini.gr/788357/article/epikairothta/politikh/gia-th-dolofonia-fyssa-ey8ynetai-o-mixaloliakos>

¹⁸ (ΦΕΚ 007 Α’/ 10.01.2014) «Κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών».

¹⁹ Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1^η Ιανουαρίου 2014 -30 Ιουνίου 2014.

http://www.gr2014.eu/sites/default/files/1Results%20of%20the%20Hellenic%20Presidency_30%207%202014_EL.pdf

Σε επίπεδο πολιτικών διεργασιών με στόχο την προώθηση των ειρηνευτικών διαδικασιών, τόσο στο πλαίσιο της Ελληνικής όσο και της Ιταλικής Προεδρίας, που ακολούθησε, απασχόλησε ιδιαίτερα η κρίση στην Ουκρανία, η κατάσταση στην Συρία, η κατάσταση στη Λωρίδα της Γάζας και το Ισραήλ, η ίδρυση του ισλαμικού κράτους (ISIS) και η έκρυθμη κατάσταση στη Λιβύη.

Στο πεδίο των πολιτικών εξελίξεων, τα αποτελέσματα των εκλογών για την ανάδειξη εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ανέδειξαν πρώτο με ποσοστό 26,57% και 6 έδρες τον Συνασπισμό Ριζοσπαστική Αριστεράς (ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.), ήτοι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης στο ελληνικό κοινοβούλιο, δεύτερη, με ποσοστό 22,72% και 5 έδρες τη Νέα Δημοκρατία, ήτοι το κόμμα της κυβερνητικής πλειοψηφίας, τρίτο με ποσοστό 9,37% και 3 έδρες το ακροδεξιό κόμμα της Χρυσής Αυγής- του οποίου ο αρχηγός, πολλοί βουλευτές και μέλη είναι κρατούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών που αναφέρθηκαν ανωτέρω-, και ακολουθούν το κόμμα της Ελιάς -Δημοκρατική Παράταξη με ποσοστό 8,02%, και 2 έδρες, το πρωτοεμφανιζόμενο Ποτάμι με ποσοστό 6,60%, και 2 έδρες, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) με ποσοστό 6,1% και 2 έδρες, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες με ποσοστό 3,46% και 1 έδρα, ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός (ΛΑ.Ο.Σ) με ποσοστό 2,69%, η Δημοκρατική Αριστερά (ΔΗΜ.ΑΡ) με ποσοστό 1,21%, οι Οικολόγοι Πράσινοι με ποσοστό 0,90%.²⁰

Στις 30 Δεκεμβρίου 2014 προκηρύχθηκαν εθνικές εκλογές μετά την αδυναμία της Βουλής να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η διενέργεια των εκλογών ορίστηκε για τις 25 Ιανουαρίου 2015. Αντικείμενο σοβαρών προεκλογικών αντιπαραθέσεων μεταξύ του κυβερνητικού κόμματος και του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ. αποτέλεσαν η διαχείριση και οι διαφορετικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος.²¹

Στις 27-1-2015 σχηματίστηκε η νέα κυβέρνηση συνεργασίας ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ και Ανεξάρτητων Ελλήνων (ΑΝ.ΕΛ) και στις 11-2-2015 η κυβέρνηση έλαβε την ψήφο εμπιστοσύνης από το ελληνικό κοινοβούλιο (162 ψήφοι).²² Κομβικής σημασίας για τον τομέα της μετανάστευσης και της διεθνούς προστασίας είναι η δημιουργία, στο πλαίσιο της νέας κυβέρνησης, ξεχωριστού χαρτοφυλακίου, με αντικείμενο τα θέματα της Μετανάστευσης και του Ασύλου, με αρμόδια αναπληρώτρια Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής - υπαγόμενη στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2015 ο Προκόπης Παυλόπουλος εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας με 233 ψήφους²³.

²⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο /Αποτελέσματα των Ευρωεκλογών 2014,

<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/el/country-results-el-2014.html#table03>

²¹ Τα αποτελέσματα των εκλογών ανέδειξαν πρώτο με ποσοστό 36,34% και 149 έδρες τον Συνασπισμό Ριζοσπαστική Αριστεράς (ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.), δεύτερη, με ποσοστό 27,81% και 76 έδρες τη Νέα Δημοκρατία, τρίτο με ποσοστό 6,287% και 17 έδρες το ακροδεξιό κόμμα της Χρυσής Αυγής και ακολουθούν το Ποτάμι με ποσοστό 6,05%, και 17 έδρες, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) με ποσοστό 5,47% και 15 έδρες, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες με ποσοστό 4,75% και 13 έδρες, το ΠΑ.ΣΟ.Κ με ποσοστό 4,68% και 13 έδρες.

<http://www.ekloges.ypes.gr/current/more/level.html?lang=el&nav=1&ekl=v>

²² Καθημερινή, 27.01.2015, Η ανακοίνωση της νέας κυβέρνησης,

<http://www.kathimerini.gr/801141/gallery/multimedia/video/h-anakoinwsh-ths-neas-kyvernshs>

²³ Εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας : Με 233 ψήφους εξελέγη στις 18/2/2015 στο ύπατο αξίωμα της χώρας ο Προκόπης Παυλόπουλος.

1.- Εισαγωγή

1.1 Σκοπός της Έκθεσης

Η ετήσια Έκθεση για τη Μετανάστευση και το Άσυλο για το έτος 2014 συντάχθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης, το οποίο συνεστήθη από την Απόφαση του Συμβουλίου της 14ης Μαΐου 2008 (2008/381/ΕΚ). Στόχοι της Έκθεσης είναι η παροχή τεκμηριωμένης πληροφόρησης για τα ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου προς την κατεύθυνση της συμβολής στην χάραξη πολιτικών τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε εθνικό επίπεδο καθώς και η παρουσίαση των εξελίξεων στους ανωτέρω τομείς στο ευρύ κοινό.

Η Έκθεση αποτυπώνει τις σοβαρότερες πολιτικές και νομοθετικές εξελίξεις, τα κυριότερα ζητήματα, που απασχόλησαν το δημόσιο διάλογο καθώς και τις πρακτικές, που ακολουθήθηκαν, στους τομείς μετανάστευσης και ασύλου, κατά το έτος αναφοράς, στην Ελλάδα.

1.2 Μεθοδολογία

Για την σύνταξη της παρούσας Έκθεσης ακολουθήθηκαν οι κατευθυντήριες οδηγίες που έχουν εκπονηθεί από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η συγκριτική επισκόπηση των στοιχείων της Έκθεσης καθώς και η αξιοποίησή της σε εθνικό επίπεδο.

Για την αξιολόγηση και παρουσίαση των σημαντικότερων εξελίξεων καθώς και για την τεκμηρίωση των στοιχείων της Έκθεσης, οι συντάκτριες χρησιμοποίησαν ως πηγές :

- την επίσημη πληροφόρηση και στατιστικά δεδομένα από φορείς της εκτελεστικής εξουσίας και δημόσιους εθνικούς φορείς,
- εκθέσεις και στοιχεία διεθνών και εθνικών οργανισμών και οργάνων καθώς οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- την εθνική, διεθνή και ενωσιακή νομοθεσία καθώς και κείμενα νομοθετικής επεξεργασίας και χάραξης πολιτικής,
- νομολογία ελληνικών δικαστηρίων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,
- κοινοβουλευτικός διάλογος και δημόσιες θέσεις πολιτικών κομμάτων
- εκθέσεις και στοιχεία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Συλλογικοτήτων,
- δημοσιεύματα στον ελληνικό και διεθνή τύπο καθώς και
- Μελέτες και Εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης.

Οι ανωτέρω πηγές παρατίθενται ειδικώς και λεπτομερώς στο κείμενο της Έκθεσης για την διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της αξιοπιστίας της. Για την σύνταξη της Έκθεσης χρησιμοποιήθηκε η ορολογία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης και αποτυπώνεται στις κατευθυντήριες οδηγίες και το ειδικό λεξιλόγιο (γλωσσάρι).

2. Επισκόπηση των πολιτικών εξελίξεων στο πεδίο του ασύλου και της μετανάστευσης, κατά το έτος 2014.

Η επί σειρά ετών σοβαρότατη οικονομική κρίση, που μαστίζει την Ελλάδα, είχε άμεσο αντίκτυπο και κατά το έτος αναφοράς και στα ζητήματα μετανάστευσης, ένταξης, απασχόλησης και ασφάλειας καθώς και παροχής διεθνούς προστασίας και υποδοχής αιτούντων άσυλο και προσφύγων, δεδομένων των αυξημένων μικτών μεταναστευτικών ροών προς την ελληνική επικράτεια²⁴. Παρά την οικονομική κρίση, οι αλλοδαποί, που διαθέτουν άδεια διαμονής στην Ελλάδα, κατά το έτος αναφοράς, κινούνται περίπου στα ίδια επίπεδα με το έτος 2013 (487.094 πολίτες τρίτων χωρών για το 2014, έναντι 462.319 για το 2013)²⁵. Η αυξητική τάση, που εμφανίζεται, οφείλεται προφανώς στη θέση σε ισχύ, από τον Απρίλιο 2014, του νέου Κώδικα Μετανάστευσης²⁶, ο οποίος αποκατέστησε τη νομιμότητα της διαμονής για έναν σημαντικό αριθμό μεταναστών, οι οποίοι είχαν εκπέσει της νομιμότητας της διαμονής τους, λόγω της οικονομικής κρίσης και της έλλειψης ενσήμων²⁷. Σημαντική αύξηση, κατά το έτος 2014 εμφάνισαν κυρίως οι προσφυγικές ροές, ιδίως από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας. Βασικές αιτίες αποτελούν οι δραματικές εξελίξεις στην Συρία, με συνέπεια την έξοδο εκατομμυρίων προσφύγων, κυρίως προς την περιοχή της Μέσης Ανατολής αλλά και οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράκ, σε συνδυασμό με τη γενικότερη κινητικότητα προσώπων, που χρήζουν διεθνούς προστασίας από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Τα γεγονότα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα καταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης τόσο στο εσωτερικό των κρατών αυτών, όσο και στις γειτονιάζουσες χώρες υποδοχής προσφύγων προερχομένων από Συρία και Ιράκ (Λίβανος, Ιορδανία, Τουρκία κ.α.).²⁸ Αυξημένες δε πιέσεις ως προς τις

²⁴ Ανεργία, δυσχέρεια εξασφάλισης του ελάχιστου αριθμού ενσήμων για την ανανέωση αδειών παραμονής εξαρτημένης εργασίας, δυσχέρεια στην εξασφάλιση του ελάχιστου αναγκαίου εισοδήματος για την οικογενειακή επανένωση και την άδεια επί μακρόν διαμένοντος, υποστελέχωση υπηρεσιών, αδυναμία προσλήψεων προσωπικού, μη διάθεση επαρκών πόρων για τη λειτουργία δομών κ.ά.

²⁵ Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών, http://www.ypes.gr/el/Generalsecretariat_PopulationSC/general_directorate_migration/diefthinsi_metanastefitikis_politikhs/

²⁶ Ν.4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις ΦΕΚ Α' 80/1-4-2014. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στατιστικά στοιχεία, που αφορούν στις χορηγηθείσες άδειες διαμονής κατ' εφαρμογή του νέου Κώδικα: δεύτερης γενιάς (άρθρο 108), που ανέρχονται σε 14.454, επί μακρόν διαμενόντων (άρθρο 88 επ.), που ανέρχονται σε 6.824.

²⁷ Σε εκκρεμότητα ήταν 135.478 αιτήσεις ανανέωσης αδειών παραμονής κατά το έτος, 2013 ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2013 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2013/12b_greece_annual_policy_report2013_el.pdf

²⁸ Αριθμός ρεκόρ - 33,3 εκατομμύρια έφτασαν οι εσωτερικά εκτοπισμένοι λόγω πολέμου παγκοσμίως καθώς, κάθε 60 δευτερόλεπτα, μία οικογένεια τρέπεται σε φυγή στο εσωτερικό της Συρίας – Έκθεση, 14 May 2014

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/5c6e0fe9e9645594805af18837a1defe/arithmos-rekor-333-e.html?L=bdbwlmijonpqwqr>

Τρία χρόνια μετά: Πρώτη στον κόσμο η Συρία στους βίαιους εκτοπισμούς
14 March 2014

ανάγκες υποδοχής των νεοεισερχομενων προσφύγων δέχονται και οι χώρες πρώτης εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία²⁹.

Κατά το έτος αναφοράς σημειώθηκαν, ως γνωστόν, στον ευρύτερο χώρο της Μεσογείου αλλά και στα ελληνικά θαλάσσια ύδατα, πολύνεκρα ναυάγια με θύματα ακόμη και μικρά παιδιά, καταγράφοντας, ίσως πιο έντονα από κάθε άλλη φορά, την επιτακτική ανάγκη τήρησης των κανόνων διάσωσης και προστασίας της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα. Ειδικότερα στη θαλάσσια περιοχή του Αιγαίου, το 2014 σφραγίστηκε από τις τραγωδίες των ναυαγίων του Φαρμακονησίου και της Σάμου, με θύματα γυναίκες και κυρίως παιδιά³⁰.

Το Δεκέμβριο 2014, οι ευρωβουλευτές ενέκριναν ψήφισμα και ζήτησαν να υπάρξει μία ολιστική ευρωπαϊκή προσέγγιση στο ζήτημα της μετανάστευσης και μεγαλύτερες προσπάθειες για να αποφευχθεί η απώλεια ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα. «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών να αξιολογήσει τις διάφορες εμπλεκόμενες πολιτικές, να καταρτίσει ένα σύνολο συστάσεων και να υποβάλει στην Ολομέλεια μία "έκθεση στρατηγικής πρωτοβουλίας" πριν από το τέλος του 2015»³¹.

Επίσης τον Δεκέμβριο 2014, οι κατ' εξοχήν αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί προέβησαν σε κοινή δήλωση ως προς την ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία στη θάλασσα και συγκεκριμένα: Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός, το Γραφείο του ΟΗΕ για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/bc7145f4ab476b4b622fdecb478448c4/tria-chronia-meta-pr.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

Η Ειδική Απεσταλμένη της Υ.Α. Angelina Jolie απευθύνει έκκληση από το Ιράκ για ηγετικές πρωτοβουλίες προκειμένου να σταματήσουν τα δεινά από τις περιφερειακές συγκρούσεις
26 January 2015,

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/ff3b1e876a2d3448787a704607ff7f5c/i-eidiki-apestalmen.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

Επιδεινώνονται οι συνθήκες για τους πρόσφυγες, καθώς η σύγκρουση στη Συρία συνεχίζεται για πέμπτο χρόνο, 12 March 2015

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/1b72c653baaa88516352406a12e6890a/epideinonontai-oi-s.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

²⁹ Ο Ύπατος Αρμοστής Antonio Guterres και η Ειδική Απεσταλμένη της Υ.Α. Angelina Jolie προειδοποιούν για κλιμάκωση της κρίσης στη Μεσόγειο, 15 September 2014

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/c8efcd6d8074c89678ee91b53cbd7207/o-ypatos-armostis-ant-1.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

Η Ύπατη Αρμοστεία παρουσιάζει ολοκληρωμένες προτάσεις για ευρωπαϊκή δράση στη Μεσόγειο, 13 March 2015

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/89088c2c55882003369d1b7109126778/i-ypati-armosteia-p-6.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

³⁰ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.), "Η Υ.Α. εκφράζει την ανησυχία της για τη συνεχιζόμενη απώλεια ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα, με αφορμή το ναυάγιο στο Φαρμακονήσι" 21 January 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/84351fd135deef59c9457f229adf85b5.html>
"Σάμος: Συγκλονισμένη η Ύπατη Αρμοστεία από τη νέα τραγωδία στο Αιγαίο", 5 May 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/0bb104044bb638c3e0d09484d5ed48af.html>
"Αυξάνονται οι νεκροί στο Αιγαίο καθώς πρόσφυγες από εμπόλεμες χώρες προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη", 14 July 2014 <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy.html>

³¹ Μετανάστευση: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητά να υπάρξει καταμερισμός των ευθυνών, 17-12-2014, <http://www.europarl.gr/el/news-events/news/news2014/news2014december/news2014december8.jpg-focus-zone-yjsessionid=606DC60F713D9CA3B0B71F9C2A3ED5B8>

και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα εκφράζοντας «...τη βαθύτατη ανησυχία τους για τις απώλειες ζωής, τους τραυματισμούς, τα ψυχικά τραύματα και τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που ταξιδεύουν μέσω θαλάσσης...» επισημαίνουν ότι απαιτείται συντονισμένη δράση από τη διεθνή κοινότητα για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του ζητήματος με έμφαση στην στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού καθώς και στην δυναμική αντιμετώπιση των πραγματικών αιτιών της παράτυπης θαλάσσιας μετανάστευσης, που περιλαμβάνουν την έλλειψη πρόσβασης σε ασφαλείς και νόμιμες μεταναστευτικές οδούς³².

Για την αντιμετώπιση των προσφυγικών ροών, ενόψει της διαμορφούμενης κατάστασης στην περιοχή της Μεσογείου, ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι προτάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την ανάπτυξη ευρωπαϊκής δράσης στην περιοχή με βασικούς άξονες την καθιέρωση μιας ισχυρής ευρωπαϊκής επιχείρησης έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο - παρόμοιας με την ιταλική επιχείρηση Mare Nostrum-, τη θέσπιση από την Ε.Ε. ενός προγράμματος αποζημίωσης των ναυτιλιακών εταιρειών για ζημιές που υπέστησαν κατά τη διάσωση ανθρώπων που κινδυνεύαν στη θάλασσα, την υιοθέτηση λύσεων με σκοπό την εξασφάλιση επαρκούς υποστήριξης των προσφύγων μετά την άφιξή τους στο πλαίσιο ενδο-ευρωπαϊκής αλληλεγγύης για την αποφυγή της ανάληψης της βασικής ευθύνης τους από μερικές μόνον χώρες. Είναι σημαντικό ότι επισημαίνεται ότι χώρες, όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, πρέπει να λάβουν υποστήριξη για την επαρκή υποδοχή των αιτούντων άσυλο και την εξέταση των αιτημάτων τους. Επιπλέον, η Υ.Α. προτείνει ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη μετεγκατάσταση σε διάφορες χώρες ανά την Ευρώπη των προσφύγων από τη Συρία που διασώζονται στη θάλασσα στην Ελλάδα και την Ιταλία, το οποίο βασίζεται σε ένα δίκαιο σύστημα κατανομής³³.

Γεωμετρική αύξηση παρουσίασε η είσοδος παράτυπα³⁴ εισερχομένων αλλοδαπών από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα, συγκριτικά με την είσοδο

³² Κοινή δήλωση για την Προστασία στη Θάλασσα στον 21ο αιώνα, 10 December 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/002b7342be81818e2d6818d431f1b9c1/koini-dilosi-gia-ti.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

³³ «.....Όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο, ο κανονισμός του Δουβλίνου, ο οποίος ορίζει την ευθύνη των κρατών για την επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου, θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως, με τη χρήση, μεταξύ άλλων, όλων των διαθέσιμων εργαλείων, όπως εκείνων για την οικογενειακή επανένωση και τους ασυνόδετους ανηλίκους, καθώς και με τη χρήση της διακριτικής ευχέρειας σε ορισμένες περιπτώσεις με πιο μακρινούς οικογενειακούς δεσμούς ή με άλλες ανάγκες. Πρόκειται για εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί από κράτη μέλη της ΕΕ και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά.

Είναι αναγκαίες περισσότερες ευκαιρίες για επανεγκατάσταση, καθώς και άλλες εναλλακτικές, όπως τα ιδιωτικά προγράμματα χορηγιών και οι θεωρήσεις εισόδου για ανθρωπιστικούς λόγους, για σπουδές και για εργασία. Η Υ.Α. είναι έτοιμη να διερευνήσει τις συνθήκες για την επέκταση των προγραμμάτων επανεγκατάστασης και για άλλες μορφές εισόδου στην ΕΕ.....» Η Ύπατη Αρμοστεία παρουσιάζει ολοκληρωμένες προτάσεις για ευρωπαϊκή δράση στη Μεσόγειο, 13 March 2015, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/89088c2c55882003369d1b7109126778/i-ypati-armosteia-p-6.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

³⁴ Στις σχετικές διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας χρησιμοποιούνται οι όροι: «παράνομα εισερχόμενοι», «παράνομα διαμένοντες» και «παράνομη μετανάστευση». (Ν. 3907/11, άρθρα 6, 7, 8, 16 και 21, Ν. 3386/2005 άρθρο 82 και Ν. 4251/2014 άρθρα 23, 29, 130, 133). Οι συντάκτριες της

δια των χερσαίων συνόρων, η οποία καταγράφεται σημαντικά μικρότερη - αν και κατά τι αυξημένη σε σχέση με το 2013. Σύμφωνα με τα στατιστικά του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, κατά το έτος 2014, ο συνολικός αριθμός συλλήψεων των παράτυπα εισερχομένων αλλοδαπών ανήλθε σε 77.163, έναντι 43.002 κατά το έτος 2013. Ο συνολικός δε αριθμός των αλλοδαπών, που συνελήφθησαν εισερχόμενοι παράτυπα από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα, κατά το έτος 2014, ανήλθε σε 43.518 άτομα³⁵, έναντι 11.447 συλληφθέντων κατά το έτος 2013³⁶. Εκ του συνόλου των συλλήψεων, για το έτος 2014, η συντριπτική πλειοψηφία αφορά σε συλλήψεις προσώπων προερχόμενων από χώρες, που υπάρχουν ένοπλες συρράξεις, γενικευμένη βία ή/και σοβαρές παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, που δικαιολογούν τη διεθνή προστασία. (Συρία, Αφγανιστάν, Σομαλία, Ερυθραία, Ιράκ και Παλαιστίνη)³⁷. Η συντριπτική πλειοψηφία, ήτοι το 42% του συνόλου των συλληφθέντων προέρχονται από την Συρία.

Βασική προτεραιότητα, κατά το έτος 2014, για το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, αποτέλεσε η «σταδιακή υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου-αυτοματοποιημένου συστήματος επιτήρησης κατά μήκος των ελληνοτουρκικών χερσαίων και ποτάμιων συνόρων»³⁸. Συνεχίζεται και κατά το τρέχον έτος το επιχειρησιακό σχέδιο επιτήρησης συνόρων με την κωδική ονομασία «Ποσειδών Χερσαία Σύνορα», από κοινού με την FRONTEX, σε συνεργασία και με την Βουλγαρία³⁹, το οποίο επεκτείνεται και στα θαλάσσια ελληνοτουρκικά σύνορα⁴⁰. Με την πρόβλεψη Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), σύμφωνα με το Ν. 4249/2014(ΦΕΚ Α΄

παρούσας Έκθεσης χρησιμοποιούν ως πλέον δόκιμους και ορθούς τους όρους: «παράτυπα εισερχόμενοι», «παράτυπα διαμένοντες» και «παράτυπη μετανάστευση», οι οποίοι ανταποκρίνονται στο περιεχόμενο και των ενσωματωθέντων στην ελληνική έννομη τάξη ενωσιακών κειμένων, (αποδίδουν στην ελληνική γλώσσα τον όρο «irregular») και χρησιμοποιούνται από το Συνήγορο του Πολίτη (βλ. ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2013, σελ 70 επ.) http://www.synigoros.gr/resources/docs/stp_ethsia_2013.pdf και «Προσωπική ελευθερία και κοινωνική ενσωμάτωση» <http://www.synigoros.gr/resources/docs/07parembasi-eleutheria.pdf>

³⁵ Στατιστικά στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=38019&Itemid=73&lang
³⁶ Το σύνολο των συλληφθέντων παράτυπα εισερχομένων από τα θαλάσσια σύνορα αλλοδαπών κατά το έτος 2013 ανήλθε σε 11.447 έναντι 1.122 συλληφθέντων εισερχομένων από τα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα. Το σύνολο δε των συλληφθέντων για παράτυπη είσοδο και διαμονή αλλοδαπών ανήλθε σε 43.002 κατά το έτος 2013. Στατιστικά στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/2013ethsio_meth.pdf.

³⁷ Από το σύνολο των 77.163 συλληφθέντων οι 32.520 προέρχονται από τη Συρία, 12.901 προέρχονται από το Αφγανιστάν, 1.875 από Σομαλία, 1.023 από Ιράκ, 1.019 από Ερυθραία, 622 από Παλαιστίνη κ.ά. Στατιστικά στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_sull_yphk_oothta.JPG

³⁸ Ενημερωτικό Σημείωμα για την ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2014, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων, 25/11/2014

³⁹ Βλέπε ανωτέρω Ενημερωτικό Σημείωμα για την ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2014.

⁴⁰ <http://www.statewatch.org/news/2014/mar/eu-frontex-wp-2014.pdf> Frontex' Programme of Work 2014, FRAN Quarterly report, Frontex FRAN Quarterly q1 2014. http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q1_2014.pdf

73/24-3-2014)⁴¹, ο έλεγχος των συνόρων τίθεται υπό τον συντονισμό του νέου Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης (Κ.Ο.ΔΙ.Σ.ΜΕ.), το οποίο επιχειρεί από κοινού με την FRONTEX⁴².

Η συνέχιση της επιχείρησης «ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ» και η πολύμηνη κράτηση των παράτυπα εισερχομένων/διαμενόντων αλλοδαπών, ενόψει διαδικασιών επιστροφής τους, συνεχίστηκε ως πρακτική και κατά το έτος 2014. Μείζον ζήτημα, ως προς την τήρηση της νομιμότητας, αποτέλεσε η δυνατότητα υπέρβασης του χρόνου κράτησης, για διάστημα άνω των 18 μηνών, σύμφωνα με σχετική υπουργική απόφαση⁴³, υπό την αιτιολογία της επιβολής του μέτρου υποχρεωτικής διαμονής στο χώρο κράτησης. Μέχρι και το τέλος του έτους η πρακτική αυτή συνεχίστηκε παρά την αντίθετη νομολογία των αρμοδίων Διοικητικών Δικαστηρίων και τις επικρίσεις διεθνών οργανισμών⁴⁴. Επιπλέον κατά το έτος αναφοράς εξακολούθησαν να καταγράφονται, από διεθνή όργανα και οργανώσεις, συνθήκες κράτησης, που συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση σε κέντρα κράτησης και κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων⁴⁵.

Κατά το έτος 2014 το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη πραγματοποίησε 27.789 απελάσεις, (έναντι 26.186 το 2013), εκ των οποίων 7.475 επαναπροωθήσεις (επανεισδοχές) σε Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ και στο Κοσσυφοπέδιο (έναντι 7.533 το 2013), αναγκαστικές επιστροφές/απελάσεις 12.818 (έναντι 8.780 το 2013), εθελούσιες επιστροφές υποβοηθούμενες από το Διεθνή Οργανισμό

⁴¹ «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις».

⁴² Το Κέντρο αυτό ανήκει στη Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων του Κλάδου Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και κατέχει κομβικό ρόλο στην παρακολούθηση και ανάλυση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών και στην επιχειρησιακή συνεργασία των Αρχών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης.

<http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/prokirikseis14/04062014-kodisme.pdf>

⁴³ Υπ' αριθμ. 4000/4/59-στ/28-2-2014 απόφαση Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, με την οποία έγινε αποδεκτή η υπ' αριθμ. 44/2014 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σύμφωνα με την οποία : ««σε περίπτωση κράτησης αλλοδαπού επί 18 συνολικά μήνες κατόπιν προηγούμενης αποφάσεως επιστροφής ή απελάσεως [...] τα αρμόδια όργανα [...] δύναται αυτομάτως [...] να επιβάλουν σε αυτόν το μέτρο της υποχρεωτικής διαμονής στο χώρο κρατήσεως».

⁴⁴ Η Ύπατη Αρμοστεία ζητά από την Ελληνική Κυβέρνηση την επανεξέταση του μέτρου της

παράτασης της διοικητικής κράτησης, 15 April 2014,

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/b1e4061bc359b57d2a8a26abbcf9179b/i-ypati-armosteia-z-2.html?L=bdbwlmijonpquwqr>

⁴⁵ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) (CPT), Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 16 April 2013,

<http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2014-26-inf-eng.pdf>,

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Φ.Α. ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ,

http://www.synigoros.gr/resources/ekthesi_aftopsias_amigdaleza_2-18-2014.pdf, [...]»[.Επίσκεψη

αντιπροσωπείας ΙΜΔΑ στην Υπηρεσία Φύλαξης Εγκαταστάσεων Κράτησης (ΥΦΕΚΑ) Αμυγδαλέζας, 18/10/2014,

<https://drive.google.com/file/d/0BznTtGQ082QSDhURzAxc09aUGVaSGluUjB0SDFQa0pEeTVJ/view?usp=sharing>,

Αθέατος Πόνος/ Γιατροί Χωρίς Σύνορα/ 2014,

http://www.msf.gr/sites/default/files/msfpublications/report_detention_migrants_greece_gr.pdf

Μετανάστευσης (ΔΟΜ) 7.334 (έναντι 9.225 το 2013) και από την Ελληνική Αστυνομία 162 (έναντι 648 το 2013)⁴⁶.

Στον τομέα της μετανάστευσης, κατά το έτος αναφοράς, ψηφίστηκε ο νέος μεταναστευτικός νόμος, επονομαζόμενος και Κώδικας Μετανάστευσης (Ν.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις» ΦΕΚ Α' 80/1-4-2014), ο οποίος όντως κωδικοποιεί, για πρώτη φορά, ρυθμίσεις, που αφορούν στο καθεστώς διαμονής των μεταναστών, που βρίσκονται στην Ελλάδα, στους τύπους των αδειών διαμονής τους και τις διαδικασίες και προϋποθέσεις χορήγησής τους, καθιστώντας λειτουργικότερη και αποτελεσματικότερη την εφαρμογή της νομοθεσίας (άδειες διαμονής επί μακρόν διαμένοντος και άδειες διαμονής δεύτερης γενιάς, άδειες διαμονής για εξαρτημένη εργασία, για απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης, για ανθρωπιστικούς λόγους, για την οικογενειακή επανένωση, για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, κ.ά.).

Ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης κινείται εν πολλοίς στο πνεύμα του προγενέστερου Ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ 212 Α'), καθώς και των περί αυτού νομοθετημάτων, εισφέροντας ωστόσο ποιοτικές αλλαγές κυρίως σε σχέση με τις άδειες διαμονής δεύτερης γενιάς καθώς και των πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες. Επιπροσθέτως, ο νέος Κώδικας διαλαμβάνει στον τίτλο του, την ένταξη, ως βασικό στοιχείο της μεταναστευτικής πολιτικής και προβλέπει θεσμούς, που έχουν ως στόχο την προαγωγή της.

Ωστόσο με το νέο νόμο δεν προβλέπεται η νομική τακτοποίηση ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών, παρά το γεγονός ότι ζουν και εργάζονται πολλά χρόνια στην Ελλάδα, είναι ενταγμένοι στην ελληνική κοινωνία και καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος της παραγωγικής διαδικασίας και οι οποίοι δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα διαμονής είτε γιατί εξέπεσαν της νομιμότητας είτε γιατί δεν είχαν πρόσβαση σε διαδικασίες χορήγησης άδειας διαμονής οιασδήποτε κατηγορίας (*sans papier*)⁴⁷. Με το νέο Κώδικα Μετανάστευσης παρέχεται η δυνατότητα νομικής τακτοποίησης κάποιων κατηγοριών μεταναστών, οι οποίοι πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους (άρθρο 19 του Κώδικα). Επιπλέον κατά την συζήτηση του νέου Κώδικα Μετανάστευσης ανεδείχθη το κενό της απουσίας νομοθετικής ρύθμισης για τη χορήγηση ιθαγένειας⁴⁸ για τα παιδιά/μετανάστες δεύτερης γενιάς⁴⁹. Στο πλαίσιο

⁴⁶ Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Ιανουάριος 2015, Στατιστικά Στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf

⁴⁷ Με το νέο Κώδικα Μετανάστευσης εντούτοις παρέχεται η δυνατότητα νομικής τακτοποίησης μεταναστών, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις, που τίθενται στο άρθρο 19 του Κώδικα, σχετικά με τους όρους και τη διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους.

Επισημαίνεται η αναφορά στην ανάγκη τακτοποίησης των προσώπων, που εμπίπτουν στις ως άνω κατηγορίες και στην Ετήσια Έκθεση Πολιτικής για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, ΕΜΝ, 2013

⁴⁸ Διευκρινίζεται ότι θέματα χορήγησης ελληνικής ιθαγένειας δεν εντάσσονται στο ρυθμιστικό πεδίο του συγκεκριμένου Κώδικα.

⁴⁹ Πρακτικά Βουλής: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΗ' Παρασκευή 14 Φεβρουαρίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140214.pdf>

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΑ' Πέμπτη 20 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140320.pdf>

της συζήτησης του σχεδίου νόμου του Κώδικα Μετανάστευσης, στην Ολομέλεια της Βουλής, κατατέθηκαν και δύο σχετικές τροπολογίες, περί ρύθμισης θεμάτων ιθαγένειας, από δύο κόμματα της αντιπολίτευσης (ΣΥ.ΡΙΖ.Α και ΔΗΜ.ΑΡ), οι οποίες δεν εισήχθησαν από τον αρμόδιο Υπουργό προς συζήτηση.⁵⁰ Σημειωτέον ότι, μετά την απόφαση 460/2013 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι διατάξεις του Ν. 3838/2010 (ΦΕΚ 49/Α'/24.3.2010), ως προς την απόκτηση ιθαγένειας λόγω γέννησης ή/και εξαιτούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο, δεν υιοθετήθηκε σχετική νομοθεσία. Επίσης ως ιδιαίτερα αρνητική, για την ένταξη των μεταναστών, καταγράφεται και η κρίση της, ως άνω, απόφασης, περί αντισυνταγματικότητας της συμμετοχής τους στις εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των μεταναστών από την εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των ανωτέρω Οργάνων στις αυτοδιοικητικές εκλογές του Μαΐου 2014, με νομοθετική ρύθμιση⁵¹, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνονταν στους εκλογικούς καταλόγους. Ασκήθηκε δε, σοβαρή κριτική για τα εισοδηματικά κριτήρια, που προβλέπει ο νέος νόμος ως προϋπόθεση για την οικογενειακή επανένωση καθώς και για την χορήγηση αδειών διαμονής των επί μακρόν διαμενόντων, κριτήρια που θεωρήθηκαν υψηλά δεδομένης της συγκυρίας της οικονομικής κρίσης⁵² παρότι μειωθεί εν σχέσει με προηγούμενες ρυθμίσεις. Επίσης σοβαρά επικρίθηκαν οι πολλαπλοί και διευρυμένοι όροι δημόσιας τάξης και ασφάλειας καθώς και οι λόγοι δημόσιας υγείας για τη χορήγηση αδειών διαμονής⁵³.

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις κατά το έτος 2014 ήταν η ψήφιση του Ν. 4285/2014 (ΦΕΚ Α 191 – 10.09.2014) «Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην απόφαση – πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις». Σημειωτέον ότι ο συγκεκριμένος νόμος αποτέλεσε σημείο έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, κυρίως λόγω της αρνητικής στάσης μερίδας βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας και με αποτέλεσμα την σημαντική καθυστέρηση της συζήτησης και ψήφισής του στην Ελληνική Βουλή⁵⁴. Παρότι, δε, κατατέθηκαν τροπολογίες (από ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ, ΔΗΜΑΡ), για συμπερίληψη στον «αντιρατσιστικό νόμο» συμφώνου ελεύθερης συμβίωσης ομοφύλων προσώπων, τούτο δεν έγινε δεκτό από τον αρμόδιο Υπουργό

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΙ' Τετάρτη 19 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140319.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΘ' Τρίτη 18 Μαρτίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf>

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ν. 4244/2014 (ΦΕΚ Α 60/11-3-2014) *Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/1/ΕΕ του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2012 για την τροποποίηση της Οδηγίας 93/109/ΕΚ σχετικά με τις λεπτομέρειες άσκησης του δικαιώματος του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε ένα κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι, στο ελληνικό δίκαιο και τροποποίηση του ν. 2196/1994 (Α' 41) και άλλες διατάξεις.*

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Καθημερινή: «Ο αντιρατσιστικός νόμος θα ψηφισθεί», <http://www.kathimerini.gr/488848/article/epikairothta/politikh/o-antiratsistikos-nomos-8a-yhfistei>, Το ΒΗΜΑ: «Χρειάζεται αντιρατσιστικός νόμος», δημοσίευση: 02/06/2013, <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=515892>, Εφημερίδα Συντακτών, 2-9- 2014, «Εκκλήση ιστορικών για το αντιρατσιστικό», <http://www.startnow.gr/Details/414798/>

Δικαιοσύνης⁵⁵. Μέχρι το τέλος του 2014 και παρά την καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τον Ιανουάριο 2014, για παραβίαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, δεν υπήρξε σχετική νομοθετική ρύθμιση. Συναφής με την αντιρατσιστική νομοθεσία ήταν και η αντιπαράθεση σε σχέση με τη διάταξη περί προστασίας θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων, που είχε ως αποτέλεσμα την επεισοδιακή απόσυρση του σχετικού άρθρου (19), από τον Κώδικα Μετανάστευσης, γεγονός που προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις και κριτική, πλέον των πολιτικών κομμάτων, από διεθνή όργανα και εθνικές αρχές καθώς και το σύνολο των συλλογικοτήτων των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁵⁶. Εν τέλει με την ΚΥΑ 30651/2014 «Καθορισμός κατηγορίας άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, καθώς και του τύπου, της διαδικασίας και των ειδικότερων προϋποθέσεων χορήγησής της» ρυθμίστηκαν οι διαδικασίες και οι όροι χορήγησης αδειών διαμονής για λόγους ανθρωπιστικούς, μεταξύ των οποίων σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, σε θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων και διακριτικής μεταχείρισης, σε θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης, σε θύματα παραβιάσεων του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου περί απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, σε ασθενείς, θύματα εργατικών ατυχημάτων, ανήλικους φιλοξενούμενους σε δομές προστασίας κ.ά.⁵⁷

Τον Απρίλιο του 2014 καταγράφηκε η σημαντική καταδίκη, των δύο δραστών, σε ισόβια κάθειρξη για ανθρωποκτονία κατά συναυτουργία και σε 32 μήνες φυλάκιση για άλλα αδικήματα (οπλοφορία, κ.λπ.), για τη δολοφονία του Σαχζάτ Λουκμάν, νεαρού μετανάστη από το Πακιστάν, ο οποίος δέχτηκε ρατσιστική, θανατηφόρα επίθεση από νεαρούς δράστες, ενώ επέστρεφε στο σπίτι του από τη δουλειά του⁵⁸.

Σοβαρή αίσθηση και προβληματισμό στην κοινή γνώμη προκάλεσε, ωστόσο, η αθώωση, από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο της Πάτρας, του επιχειρηματία και εργοδότη των μεταναστών εργατών γης στη Μανωλάδα, για το αδίκημα του εργασιακού trafficking, σε μια υπόθεση, που έγινε γνωστή, όταν συνεργάτες των

⁵⁵ Πρακτικά Βουλής: Πρακτικά Βουλής: ΙΕ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ΄Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΛΔ΄.

ΙΕ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ΄Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΛΓ΄, ΙΕ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ΄Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΚΘ΄.

⁵⁶ Commissioner Muižnieks calls on the Greek Parliament to reject the amendment to Article 19 of the draft immigration code https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=266765840166000&id=118705514972034
Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για την τροπολογία στο Άρθρο 19 του Μεταναστευτικού Κώδικα

24 Μαρ. 2014, Δελτίο τύπου της ΕΕΔΑ σχετικά με την τροπολογία στο άρθρο 19 του Σχεδίου Νόμου «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης».

tonima.gr - Γρηγοράκος: Χρεώνει σε Μπαλτάκο το αλαλούμ με τον κώδικα μετανάστευσης

«Οδήγησε τον υπουργό Εσωτερικών Γ.Μιχελάκη σε λάθος απόφαση», δημοσίευση: 24/03/2014 10:34, [BINTEO](http://www.binteo.gr)-Καψής: Ο Μπαλτάκος μπλόκαρε το αντιρατσιστικό

⁵⁷ <http://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.metanastis-pdya>

⁵⁸ Ελευθεροτυπία δημοσίευση Τρίτη 15 Απριλίου 2014, Υπόθεση Λουκμάν: Ισόβια χωρίς ελαφρυντικά

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας Δίκη Σαχζάτ Λουκμάν: Το έγκλημα είναι ρατσιστικό

εργοδοτών πυροβόλησαν αδιακρίτως τους μετανάστες εργάτες γης, που διεκδίκησαν τα δεδουλευμένα τους, με αποτέλεσμα τον σοβαρό τραυματισμό πολλών εξ αυτών⁵⁹. Παρά, δε, την σχετική παρέμβαση της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, για ενδεχόμενο αναιρετικό έλεγχο, δεν ασκήθηκε εν τέλει αναίρεση κατά της, ως άνω, απόφασης.

Με απόφαση του Εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Πειραιά και μετά από έγκριση του Εισαγγελέα του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου, τέθηκε στο αρχείο, τον Ιούλιο 2014, ο φάκελος της δικαστικής διερεύνησης ως προς τις ευθύνες μελών του λιμενικού σώματος για το τραγικό ναυάγιο στο Φαρμακονήσι στις 20-1-2014, όπου κατόπιν εμπλοκής σκάφους του λιμενικού σώματος πνίγηκαν 8 ανήλικα και 3 γυναίκες πρόσφυγες από το Αφγανιστάν, οι οποίοι επέβαιναν σε πλοiάριο, στην προσπάθειά τους να εισέλθουν στην Ελλάδα. Η ως άνω απόφαση προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις από οργανώσεις του πεδίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου καθώς και από διεθνή όργανα και βέβαια των επιζώντων συγγενών των θυμάτων ως προς τη μη προσήκουσα διερεύνηση των σοβαρών καταγγελιών των διασωθέντων περί ευθυνών των λιμενικών και την μη παραπομπή της υπόθεσης σε δίκη, ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου⁶⁰. Τον Ιανουάριο του 2015 οι διασωθέντες, συγγενείς των θυμάτων, κατέθεσαν προσφυγή κατά της Ελλάδας, ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, για παραβιάσεις των άρθρων 2, 3, 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁶¹.

Τον Νοέμβριο 2014 αθώωθηκαν κατά πλειοψηφία από το Πενταμελές Αναθεωρητικό Δικαστήριο Αθήνας οι δύο λιμενικοί, που δικάστηκαν σε β' βαθμό για διακεκριμένη περίπτωση βασανιστηρίων σε βάρος Μαροκινού αιτούντος άσυλο, το καλοκαίρι του 2007, πάνω σε πλοίο του Λιμενικού στην θαλάσσια περιοχή της Χίου. Οι δύο λιμενικοί είχαν καταδικαστεί πρωτοδίκως, για τα ως άνω αδικήματα, σε ποινές έξι και τριών ετών το Νοέμβριο 2013⁶². Διεθνείς Οργανώσεις επαναφέρουν και εξ αφορμής αυτής της υπόθεσης την ανάγκη σύστασης

⁵⁹ Μανωλάδα: Χρονικό μίας δικαστικής αποτυχίας <http://www.gcr.gr/index.php/el/news/press-releases-announcements/item/330-deltio-typou-dipli-thymatopoiisi-ton-ergaton-gis-tis-manoladas>
<http://www.unhcr.gr/1againstracism/manolada-chroniko-mias-dikastikis-apotichias/>

⁶⁰ GREECE: Filing of the case concerning drowning of 11 migrant children and women near Farmakonisi - Commissioner Muižnieks expresses concern, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=314418545400729&id=118705514972034
GREECE: Filing of the case concerning drowning of 11 migrant children and women near Farmakonisi - Commissioner Muižnieks expresses concern, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=314418545400729&id=118705514972034
Συνήγορος του Πολίτη, 29 Ιανουαρίου 2014, Δελτίο Τύπου Ουσιαστική διερεύνηση των πρακτικών θαλάσσιας ανάσχεσης ζητά ο Συνήγορος του Πολίτη για την τραγωδία στο Φαρμακονήσι, <http://www.synigoros.gr/resources/140129-dt-farmakonisi.pdf>

Πρόσκληση σε Συνέντευξη Τύπου για το Φαρμακονήσι - Πέμπτη 31 Ιουλίου <http://omadadikigorwn.blogspot.gr/2014/07/31.html#more>

⁶¹ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ- ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΚΑΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, 20 Ιανουαρίου 2015, http://www.amnesty.org.gr/one_year_after_farmakonisi_tragedy

⁶² Δελτίο Τύπου: Καταδίκη δύο λιμενικών για βασανιστήρια σε βάρος πρόσφυγα αμέσως μετά την είσοδό του στην Ελλάδα, 26 Νοεμβρίου 2013, http://omadadikigorwn.blogspot.gr/2013_11_01_archive.html

ανεξάρτητου μηχανισμού καταγγελιών για βασανιστήρια και απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση από κρατικά όργανα⁶³.

Για τις 20 Απριλίου του 2015⁶⁴ έχει προσδιοριστεί, ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Αθηνών η, ιδιαίτερης πολιτικής βαρύτητας, δίκη του αρχηγού, βουλευτών και πολλών μελών της «ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ», οι οποίοι κατηγορούνται για σειρά αδικημάτων, μεταξύ των οποίων σύσταση και συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και ρατσιστικά εγκλήματα σε βάρος προσφύγων και μεταναστών. Υπενθυμίζουμε ότι η σύλληψη και προφυλάκισή τους ακολούθησε μετά τη δολοφονία του ακτιβιστή κατά του ρατσισμού Παύλου Φύσσα τον Σεπτέμβριο του 2013, που σόκαρε την κοινή γνώμη και προκάλεσε κύμα αντιφασιστικών και αντιρατσιστικών διαμαρτυριών τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς⁶⁵.

Στο πεδίο της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων ο Εθνικός Εισηγητής έχει ήδη αναλάβει τις αρμοδιότητές του, από το 2013 (Νόμος 4198/2013 «Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 215/11-10-2013). Ο Εθνικός Εισηγητής σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και αρμόδιους παράγοντες θα οργανώσει, στο πλαίσιο του Εσωτερικού Ταμείου Ασφάλειας (ISF 2014-2020), δράσεις ενδυνάμωσης και εκπαίδευσης των άμεσα εμπλεκόμενων φορέων, προκειμένου οι τελευταίοι να είναι σε θέση να εντοπίσουν διάφορους τύπους εκμετάλλευσης, να είναι σε θέση να κατανοήσουν τις νομικές έννοιες της εμπορίας ανθρώπων καθώς και τον τρόπο και τον χρόνο συνδρομής των θυμάτων και τα υποστηρικτικά δίκτυα παραπομπής τους. Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει αναλάβει την εκπαίδευση του προσωπικού των δομών κοινωνικής προστασίας.

Στο πεδίο της καταπολέμησης των διακρίσεων, αξίζει να σημειωθεί ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας, με πρόσφατη απόφασή του (3317/2014), έκρινε ότι ορθώς απαλείφθηκε από τις προκηρύξεις εισαγωγής υποψηφίων στις στρατιωτικές σχολές η προϋπόθεση «ελληνικού γένους» ως αντίθετη στη συνταγματική αρχή της ισότητας. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι είναι πλέον απολύτως αναγκαίο, υπό το πρίσμα του κράτους δικαίου, να καταργηθούν από τον νομοθέτη όλες οι περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης με βάση την καταγωγή⁶⁶.

Στον τομέα παροχής διεθνούς προστασίας καταγράφεται ήδη ένας και πλέον χρόνος λειτουργίας των νέων Υπηρεσιών Ασύλου, Αρχής Προσφυγών και Πρώτης

⁶³ Ανεξάρτητο μηχανισμό καταγγελιών ζητά η Διεθνής Αμνηστία

<http://www.avgi.gr/article/4736923/athoothikan-oi-limenikoi-pou-dikazontan-gia-basanismo>

⁶⁴ “Στις 20 Απριλίου ξεκινά η δίκη της Χρυσής Αυγής”,

<http://www.tanea.gr/news/greece/article/5217124/stis-20-apriliou-ksekina-h-dikh-ths-xryshs-ayghs/>

⁶⁵ Πολιτική δολοφονία από φασίστες - νεκρός ο 34χρονος Παύλος Φύσσας,

<http://www.koutipandoras.gr/article/42999/politiki-dolofonia-apo-fasistes-nekros-o-34hronos-paylos-fyssas>

«Για τη δολοφονία Φύσσα ευθύνεται ο Μιχαολιάκος»

<http://www.kathimerini.gr/788357/article/epikairothta/politikh/gia-th-dolofonia-fyssa-ey8ynetai-o-mixaloliakos>

⁶⁶ <http://www.synigoros.gr/resources/docs/531645.pdf>

Ενδιαφέρουσες και οι προτάσεις του Συνήγορου προς την Ελληνική Προεδρία σχετικά με την ανάγκη επιτάχυνσης της προβλεπόμενης αναθεώρησης της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού και επέκτασης της εφαρμογή της σε πεδία που έχει εφαρμογή και η Οδηγία 2000/43/ΕΚ. <http://www.synigoros.gr/resources/docs/protaseis-gia-thn-ellhnikh-proedria.pdf>

Υποδοχής, που προβλέφθηκαν με το Ν. 3907/2011. Κατά το έτος 2014 υπεβλήθησαν 9.432 αιτήματα ασύλου, εκ των οποίων ολοκληρώθηκε η εξέταση των 8.680 σε α' βαθμό και χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς σε 1.223, επικουρική προστασία σε 487 και απορρίφθηκαν 4.252 αιτήματα. Επίσης 2.718 ήταν οι παραιτήσεις από υποβληθέντα αιτήματα, οι διακοπές της διαδικασίας εξέτασης και οι αιτήσεις που απορρίφθηκαν ως απαράδεκτες.⁶⁷ Τα ποσοστά χορήγησης διεθνούς προστασίας, σε α' βαθμό επί της ουσίας εξέτασης⁶⁸, ανέρχονται στο 20,5% (1.223), ως προς το προσφυγικό καθεστώς, στο 8,2% (487), ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης σε 71,3% (4.252)⁶⁹. Επίσης κατατέθηκαν 4.226 προσφυγές ενώπιον της Αρχής Προσφυγών και εκδόθηκαν αποφάσεις επί 2.641 προσφυγών, με ποσοστά χορήγησης διεθνούς προστασίας 11,1% (294), ως προς το προσφυγικό καθεστώς, 5,0% (133), ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης ανήλθε στο 83,8% (2.214)⁷⁰.

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις καταγράφονται προβλήματα, που αφορούν κυρίως στη μη λειτουργία όλων των προβλεπόμενων Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου και δη στα κύρια σημεία εισόδου στη νησιωτική Ελλάδα καθώς και στην υποστελέχωση των λειτουργούντων Γραφείων, με αποτέλεσμα να παραμένουν σοβαρά τα προβλήματα ως προς την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου⁷¹.

Επίσης κατά το έτος 2014 σοβαρές καταγράφονται οι ανεπάρκειες του συστήματος Πρώτης Υποδοχής, ιδιαίτερα ως προς την κάλυψη πιεστικών αναγκών στη νησιωτική Ελλάδα. Πέραν των δύο Κινητών Μονάδων, που λειτούργησαν το έτος 2013, καμία νέα δομή υποδοχής δεν λειτούργησε κατά το έτος 2014, παρά τις αυξημένες προσφυγικές ροές στη νησιωτική Ελλάδα⁷². Νέες δομές υποδοχής αναμένεται να λειτουργήσουν στη νησιωτική Ελλάδα εντός του 2015 και δη το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στη Μόρια Λέσβου, το οποίο έχει παραδοθεί διοικητικά στην Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής.

Το Σεπτέμβριο του 2014 με την έκδοση υπουργικής απόφασης⁷³ σχετικά με την συγκρότηση των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών, ανέκυψαν ζητήματα, καθώς σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παρακάμφθηκαν ο θεσμικός της ρόλος και οι, εκ του νόμου, προβλεπόμενες διαδικασίες για την επιλογή των μελών των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών.⁷⁴ Ωστόσο σύμφωνα με την Αρχή Προσφυγών⁷⁵ υπήρξε αιτιολογημένη απόφαση του

⁶⁷ http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf

⁶⁸ Ήτοι επί συνόλου 5.962 αιτημάτων μη συμπεριλαμβανομένων των παραιτήσεων, των διακοπών και των απαράδεκτων αιτήσεων, *ibid*.

⁶⁹ *Ibid*.

⁷⁰ *Ibid*.

⁷¹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, SWD(2014) 316 final, Brussels, 7 October 2014, p. 10-11, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

⁷² *Ibid*, p. 7-8.

⁷³ Υπουργική Απόφαση 9541/25.9.2014 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 583/25.9.2014).

⁷⁴ Δημόσια Δήλωση της ΕΕΔΑ Σχετικά με τη διαδικασία συγκρότησης Επιτροπών Προσφυγών του Ν.3907/2011 http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/Dhm_Dhl_EEDA_prosf.pdf

⁷⁵ Πηγή :Αρχή Προσφυγών, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014, (βλέπε κατωτέρω, υπό 5.1.2.xi).

Υπουργού ως προς τη συνέχιση της διαδικασίας συγκρότησης των Επιτροπών και επιλογής των μελών τους με βάση τα οριζόμενα από το νόμο.

Στο πεδίο της δικαστικής προστασίας αιτούντων άσυλο και προσφύγων, ιδιαίτερα σημαντική καταγράφεται και κατά το έτος 2014 νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων επί υποθέσεων έκδοσης, σύμφωνα με την οποία τα αρμόδια δικαστήρια γνωμοδότησαν κατά της έκδοσης αιτούντων άσυλο και προσφύγων στη χώρα, έναντι των αρχών της οποίας επικαλούνται φόβο δίωξης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ήδη από τις αρχές του 2013 και μέχρι σήμερα καταγράφεται σημαντικός αριθμός αιτημάτων έκδοσης των τουρκικών αρχών προς τις ελληνικές αρχές, που αφορούν σε Τούρκους αιτούντες άσυλο και αναγνωρισμένους πρόσφυγες στην Ελλάδα⁷⁶. Τα ανωτέρω αιτήματα έκδοσης με αντίστοιχη ενεργοποίηση ερυθρών αγγελιών και ενταλμάτων της Interpol ήγειραν σοβαρές ανησυχίες και ζητήματα για την προστασία προσφύγων από τις κρατικές αρχές δίωξης των χωρών καταγωγής της⁷⁷.

Με το νόμο 4228/10-1-2014⁷⁸ η Ελλάδα κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων (OPCAT) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε, σύμφωνα με τον, ως άνω, νόμο, ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης και έχει ξεκινήσει τη δράση του στα πλαίσια της, ως άνω, εντολής του, γεγονός που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για τα διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η Ελλάδα, ως γνωστόν, ανέλαβε την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας ολοκληρώθηκαν 71 νομοθετήματα, επιτεύχθηκε συμφωνία με το Συμβούλιο σε περισσότερες από 15 νομοθετικές πράξεις με προτεραιότητα στους εξής τομείς :

⁷⁶ Ερώτηση βουλευτών ΣΥΡΙΖΑ προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, με θέμα : «Έκδοση αιτούντων άσυλο», 26/03/2013, αριθμός 8853, Α' Σύνοδος ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)
http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleutikos-Elenchos/Mesa-Koinovouleutikou-Elegxou?pcm_id=2f08dfbd-fe74-4ff4-acca-d842dcdaf3c3 ,
Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2013, σελ 35 επ. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Αθήνα 2014, <http://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/ekdoseis/ekdoseis-tomea-prostasias-prosfygon/epetirida-dikaioy-prosfygon-kai-allodapon.html>
“Ενημέρωση σχετικά με τις εκδόσεις Τούρκων Προσφύγων”, 8-4-2013
<http://omadadikigorwn.blogspot.gr/2013/04/8-730.html>

⁷⁷ Political abuse to INTERPOL' s systems, 26 Nov. 2013, Fair Trials International, Letter to the European Parliament
<http://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Fair-Trials-International-MEPs-letter-on-INTERPOL-and-human-rights.pdf>
“Fair Trials: States abusing Interpol' s ‘wanted person’ alert system to persecute refugees and activists”, European Council for Refugees and Exiles (ECRE), 29-11-2013
<http://www.ecre.org/component/content/article/70-weekly-bulletin-articles/513-fair-trials-states-abusing-interpols-wanted-person-alert-systems-to-persecute-refugees-and-activists.html>
Interpol accused of failing to scrutinise red notice requests
<http://www.theguardian.com/uk-news/2013/nov/27/interpol-accused-red-notice-requests>

⁷⁸ (ΦΕΚ 007 Α'/ 10.01.2014) «Κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών».

- Εμβάθυνση της ΕΕ και της Ευρωζώνης⁷⁹,
- Ανάπτυξη – Απασχόληση – Συνοχή⁸⁰
- Μετανάστευση – Σύνορα – Κινητικότητα⁸¹
- Θαλάσσιες Πολιτικές⁸²

Ειδικότερα στον τομέα της μετανάστευσης, σύμφωνα με τον απολογισμό της Ελληνικής Προεδρίας⁸³ η προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αναδείχθηκε σε ευρωπαϊκό ζήτημα ασφαλείας. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας αναθεωρήθηκε η λίστα των χωρών για τους πολίτες των οποίων υπάρχει υποχρέωση θεώρησης για την είσοδό τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (μεταξύ των οποίων και η Μολδαβία), ολοκληρώθηκε η διαδικασία διαβούλευσης του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Οδηγία 2014/66/ΕΕ για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεπιχειρησιακών μεταθέσεων καθώς και ο Κανονισμός για τη FRONTEX. Επίσης στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας επιτεύχθηκε η διαμόρφωση του κειμένου, που θα αποτελέσει τη βάση για τον καθορισμό των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για το νομοθετικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό στον τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (Post-Stockholm). Βασικές αρχές του κειμένου αυτού είναι: η αρχή της αλληλεγγύης εξειδικευόμενη στους τομείς του ασύλου και της διαχείρισης συνόρων και μεταναστευτικών ροών⁸⁴ -μεταξύ άλλων και μέσω

⁷⁹ Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας ολοκληρώθηκε πολιτικά ο Κανονισμός για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (SRM), που σε συνδυασμό με τη Διακυβερνητική Συμφωνία για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF), αποτελούν σημαντικό βήμα προς την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης. Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1η Ιανουαρίου – 30 Ιουνίου 2014, (σελ. 5)

http://www.gr2014.eu/sites/default/files/1Results%20of%20the%20Hellenic%20Presidency_30%207%202014_EL.pdf

⁸⁰ Οι καρποί της προσπάθειας της Ελληνικής Προεδρίας περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: τη διασφάλιση της έγκαιρης και σταθερής χρηματοδότησης των ευρωπαϊκών πολιτικών στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, την συμφωνία για την χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας, την υιοθέτηση νομοθετικών πράξεων στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της Πρώτης και Δεύτερης Πράξης της Ενιαίας Αγοράς, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και την παροχή των αναγκών διευκολύνσεων αλλά και διασφαλίσεων στους ευρωπαίους πολίτες και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, *ibid* (σελ. 5-6)

⁸¹ Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και η προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων αναδείχθηκε σε ευρωπαϊκό ζήτημα ασφαλείας. «Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας» (σελ. 6) *Ibid* οράτε κατωτέρω ειδικότερη αναφορά στα ζητήματα μετανάστευσης και κινητικότητας

⁸² Στόχος της Ελληνικής Προεδρίας ήταν η προώθηση μιας διατομεακής στρατηγικής με την κάλυψη όλων των πτυχών των θαλασσίων πολιτικών της Ε.Ε. συμπεριλαμβανομένων των αναπτυξιακών, ενεργειακών και εκείνων της ασφάλειας. Βασικό επίτευγμα στον τομέα αυτό αποτελεί η υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Θαλάσσιας Ασφάλειας από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων Ιουνίου 2014. «Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας» (σελ. 6) *ibid*

⁸³ Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1^η Ιανουαρίου 2014 -30 Ιουνίου 2014.

http://www.gr2014.eu/sites/default/files/1Results%20of%20the%20Hellenic%20Presidency_30%207%202014_EL.pdf

⁸⁴ Σημαντικές και οι σχετικές προτάσεις του Συνήγορου του Πολίτη προς την Ελληνική Προεδρία ως προς την ανάγκη «...να θέσει ως προτεραιότητα την αλληλεγγύη μεταξύ Κρατών-Μελών για την αντιμετώπιση μικτών μεταναστευτικών ροών σε μεγάλη κλίμακα κατά τρόπο που να διασφαλίζει την

αναπτυξιακών συνεργασιών με τρίτες χώρες- η αρχή της θετικής αιρεσιμότητας στην συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) με τρίτες χώρες καθώς επίσης και η ανάπτυξη πολιτικών επιστροφής, θεωρήσεων και επανεισδοχής.

Επισημαίνεται ότι κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας, μεταξύ άλλων:

- Υιοθετήθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την αξιολόγηση της Σφαιρικής Προσέγγισης για τη Μετανάστευση και την Κινητικότητα (Global Approach to Migration and Mobility – GAMM)
- Επήλθε συμφωνία σε πρώτη ανάγνωση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους κανόνες, που θα διέπουν την περιφρούρηση των εξωτερικών θαλασσίων συνόρων στο πλαίσιο των επιχειρήσεων της FRONTEX
- Υιοθετήθηκαν συμπεράσματα του Συμβουλίου για την τρομοκρατία και την ασφάλεια των συνόρων
- πραγματοποιήθηκε η πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη Ε.Ε.-Σερβίας, η οποία σηματοδοτεί την έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Σερβίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και επίσκεψη ελληνικής αντιπροσωπείας στις πρωτεύουσες των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων για την προώθηση και την ενίσχυση των δεσμών τους με την Ε.Ε. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν Συμβούλια Σύνδεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τυνησία και το Ουζμπεκιστάν.
- Επιτεύχθηκε συμφωνία σε πρώτη ανάγνωση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που εναρμονίζει τις εθνικές πολιτικές των κρατών-μελών στον τομέα της ενδοεπιχειρησιακής μετάθεσης, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο το Ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη νόμιμη μετανάστευση,
- Υιοθετήθηκαν συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ένταξη πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νομίμως στην Ε.Ε., καθώς και για την ανάγκη ανάπτυξης πολιτικών και δράσεων ένταξης σε νέους τομείς,
- Υιοθετήθηκαν συμπεράσματα του Συμβουλίου για την πολιτική επιστροφών της Ε.Ε., με έμφαση στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των υπαρχόντων κανόνων και στην ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες,
- Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο η αναθεώρηση της Στρατηγικής της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία με την εφαρμογή δράσεων που αφορούν, μεταξύ άλλων, σε εκπαίδευση, βελτίωση κυβερνητικών επαφών, προώθηση της ασφάλειας, της δικαιοσύνης, ευθυγράμμιση της εσωτερικής και εξωτερικής προσπάθειας κατά της ριζοσπαστικοποίησης κ.α.
- Υιοθετήθηκαν συμπεράσματα του Συμβουλίου για την εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.

- Υιοθετήθηκαν συμπεράσματα του Συμβουλίου για την πρόληψη και αντιμετώπιση κάθε μορφής βίας κατά γυναικών και κοριτσιών, συμπεριλαμβανόμενου και του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Σε επίπεδο πολιτικών διεργασιών με στόχο την προώθηση των ειρηνευτικών διαδικασιών, τόσο στο πλαίσιο της Ελληνικής όσο και της Ιταλικής Προεδρίας, που ακολούθησε, απασχόλησε ιδιαίτερα η κρίση στην Ουκρανία, η κατάσταση στην Συρία, η κατάσταση στη Λωρίδα της Γάζας και το Ισραήλ, η ίδρυση του ισλαμικού κράτους (ISIS) και η έκρυθμη κατάσταση στη Λιβύη.

Στον Απολογισμό της Ιταλικής Προεδρίας, που ακολούθησε, από 1-7-2014 έως 31-12-2014, καταγράφονται ως σημαντικές εξελίξεις : η ομαλή θεσμική μετάβαση με τη, χωρίς καθυστερήσεις, συγκρότηση των κοινοτικών θεσμικών οργάνων (Πρόεδρος Επιτροπής, Πρόεδρος Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Υπατος Εκπρόσωπος ΕΕ για εξωτερική πολιτική), η έμφαση στην προώθηση του τρίπτυχου ανάπτυξη- απασχόληση - επενδύσεις η υιοθέτηση μιας «ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής» με αναφορές στην επιχείρηση «ΤΡΙΤΩΝ» στη Μεσόγειο και το Πανευρωπαϊκό Πρόγραμμα Μετεγκατάστασης, η προώθηση της οικονομικής και επενδυτικής πρωτοβουλίας στη Μεσόγειο με την πρωτοβουλία Amici, η επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας για το φυσικό αέριο, η επίτευξη συμφωνίας για τους περιβαλλοντικούς στόχους 2030⁸⁵.

Ειδικότερα στο πλαίσιο της Ιταλικής Προεδρίας, όσον αφορά στη διαχείριση των μικτών μεταναστευτικών ροών, προωθήθηκε κείμενο προτάσεων, που υιοθετήθηκαν ως συμπεράσματα του Συμβουλίου, τον Οκτώβριο του 2014, επί τη βάση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών : δράσεις συνεργασίας με τρίτες χώρες, ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων και της Frontex, δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών – υποδοχή και ταυτοποίηση/δακτυλοσκόπηση. Συναφής και η εξέλιξη της έναρξης της επιχείρησης «ΤΡΙΤΩΝ», η οποία υλοποιείται από 1-11-2014 από την FRONTEX και χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και αποτελεί επιχείρηση επιτήρησης συνόρων, στο πλαίσιο της οποίας, εφ' όσον παραστεί ανάγκη, προβλέπεται η ανάληψη δράσεων έρευνας και διάσωσης. Σημειώνεται ότι η επιχείρηση αυτή καλύπτει θαλάσσιες περιοχές νοτίως της Ιταλίας, χωρίς να αντικαθιστά ωστόσο την επιχείρηση «MARE NOSTRUM», η οποία ξεκίνησε τον Οκτώβριο 2013 και εξελίχθηκε ως στρατιωτική επιχείρηση ανθρωπιστικού σκοπού, η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Ιταλία⁸⁶.

Από 1^{ης} Ιανουαρίου 2015 ξεκινά η Λετονική Προεδρία, οι προτεραιότητες της οποίας συνοψίζονται στα εξής :

⁸⁵ http://ec.europa.eu/news/eu_explained/140704_el.htm

⁸⁶ Η Υπάτη Αρμοστεία παρουσιάζει ολοκληρωμένες προτάσεις για ευρωπαϊκή δράση στη Μεσόγειο, 13 March 2015 «...Οι νέες προτάσεις της Υ.Α. περιλαμβάνουν την καθιέρωση μιας ισχυρής ευρωπαϊκής επιχείρησης έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο, παρόμοιας με την ιταλική επιχείρηση Mare Nostrum, η οποία ολοκληρώθηκε την προηγούμενη χρονιά, καθώς και τη θέσπιση από την ΕΕ ενός προγράμματος αποζημίωσης των ναυτιλιακών εταιρειών για ζημιές που υπέστησαν κατά τη διάσωση ανθρώπων που κινδυνεύαν στη θάλασσα...»
<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/67c2f15eb561428932ec3913a76f12d9/i-ypati-armosteia-p-6.html>

- Ανταγωνιστική Ευρώπη, για την ενίσχυση της απασχόλησης και της ανάπτυξης: στο πλαίσιο αυτό, εντάσσονται, μεταξύ άλλων επιμέρους πρωτοβουλίες για την αξιοποίηση του Επενδυτικού Σχεδίου και τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ενέργειας.
- Επανεξέταση της ασφάλειας των ευρωπαϊκών συνόρων και αμυντική ενίσχυση της Ε.Ε.
- Διαχείριση μικτών μεταναστευτικών ροών
- Ψηφιακή Ευρώπη: στο πλαίσιο αυτό, εντάσσονται, μεταξύ άλλων επιμέρους πρωτοβουλίες για τη θωράκιση του θεσμικού πλαισίου προστασίας των προσωπικών δεδομένων, η ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας και η επίτευξη συμβιβαστικής συμφωνίας για το νομοθετικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών (Telecom Single Market Package)
- Δραστήρια στο διεθνές γίνεσθαι Ευρώπη (Engaged Europe) σε θέματα παγκόσμιας βαρύτητας: στο πλαίσιο αυτό προτεραιότητες αποτελούν η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και η ολοκλήρωση των διατλαντικών διαπραγματεύσεων (με βασικό στόχο την οριστικοποίηση της TTIP με τις ΗΠΑ)⁸⁷.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2014 η Ελλάδα ανέλαβε την προεδρία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ) και υπήρξε συμμετοχή της χώρας στη Σύνοδο Κορυφής της Διαδικασίας Συνεργασίας Χωρών της Ν.Α. Ευρώπης (SEECF). Επίσης, ελληνική αντιπροσωπεία συμμετείχε στην Υπουργική Συνάντηση των συμμετεχόντων – κρατών στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, με θέμα «Η κρίση στην Ουκρανία, ο Ο.Α.Σ.Ε και το μέλλον της ευρωπαϊκής ασφάλειας» καθώς και στη Σύνοδο Κορυφής με θέμα «Ενδυνάμωση των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων».

Κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς, η Ελλάδα απέστειλε ανθρωπιστική βοήθεια στη Μαριούπολη Ουκρανίας και στη Λωρίδα της Γάζας. Άμεση ανθρωπιστική αρωγή παρασχέθηκε στους πλημμυροπαθείς πληθυσμούς της Σερβίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Κατά τη διάρκεια του 2014 η Ελλάδα προέβη στην κύρωση των κάτωθι Συμφωνιών: της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ανατολικής Δημοκρατίας της Ουρουγουάης για Οικονομική Συνεργασία. (Ν. 4289/2014, ΦΕΚ Α' 200-2014), του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας και του Υπουργείου Εξωτερικών της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου για συνεργασία σε θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ν.4291/2014, ΦΕΚ Α 202-2014), της Συμφωνίας Οικονομικής Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Νοτίου Αφρικής (Ν. 4290/2014, ΦΕΚ Α 201-2014), της εσωτερικής συμφωνίας των κρατών-μελών της

⁸⁷ Η Λετονία ανέλαβε την προεδρία της Ε.Ε., 1 Ιανουαρίου 2015, <http://www.naftemporiki.gr/story/897713/i-letonia-anelabe-tin-proedria-tis-ee>
Τέσσερεις οι βασικοί άξονες της Λετονίας στην Προεδρία της ΕΕ
<http://www.eaete.gr/2015/01/09/%CF%84%CE%AD%CF%83%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CE%AC%CE%BE%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%B5%CF%84%CE%BF%CE%BD/>

Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ε.Ε., για τη χρηματοδότηση της βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, για την περίοδο 2014 έως 2020, δυνάμει της Συμφωνίας εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ (11ο ΕΤΑ) (Ν. 4292/2014, ΦΕΚ Α' 203-2014). Επίσης, υπέγραψε μνημόνια συνεργασίας με χώρες της Ασίας και της Αφρικής.

Κατά τη διάρκεια του 2014 συνεχίστηκαν οι δράσεις της πρωτοβουλίας «AMICI» για τον Συντονισμό των Επενδύσεων στην περιοχή της Νότιας Μεσογείου, που έχει αναληφθεί από κοινού με την Ιταλία⁸⁸.

Στο πεδίο των πολιτικών εξελίξεων, τα αποτελέσματα των εκλογών για την ανάδειξη εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ανέδειξαν πρώτο με ποσοστό 26,57% και 6 έδρες τον Συνασπισμό Ριζοσπαστική Αριστεράς (ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.), ήτοι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης στο ελληνικό κοινοβούλιο, δεύτερη, με ποσοστό 22,72% και 5 έδρες τη Νέα Δημοκρατία, ήτοι το κόμμα της κυβερνητικής πλειοψηφίας, τρίτο με ποσοστό 9,37% και 3 έδρες το ακροδεξιό κόμμα της Χρυσής Αυγής- του οποίου ο αρχηγός, πολλοί βουλευτές και μέλη είναι κρατούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών που αναφέρθηκαν ανωτέρω-, και ακολουθούν το κόμμα της Ελιάς -Δημοκρατική Παράταξη με ποσοστό 8,02%, και 2 έδρες, το πρωτοεμφανιζόμενο Ποτάμι με ποσοστό 6,60%, και 2 έδρες, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) με ποσοστό 6,1% και 2 έδρες, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες με ποσοστό 3,46% και 1 έδρα, ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός (ΛΑ.Ο.Σ) με ποσοστό 2,69%, η Δημοκρατική Αριστερά (ΔΗΜ.ΑΡ) με ποσοστό 1,21%, οι Οικολόγοι Πράσινοι με ποσοστό 0,90%.⁸⁹

Στις 30 Δεκεμβρίου 2014 προκηρύχθηκαν εθνικές εκλογές μετά την αδυναμία της Βουλής να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η διενέργεια των εκλογών ορίστηκε για τις 25 Ιανουαρίου 2015. Αντικείμενο σοβαρών προεκλογικών αντιπαραθέσεων μεταξύ του κυβερνητικού κόμματος και του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ. αποτέλεσαν η διαχείριση και οι διαφορετικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος. Τα αποτελέσματα των εκλογών ανέδειξαν πρώτο με ποσοστό 36,34% και 149 έδρες τον Συνασπισμό Ριζοσπαστική Αριστεράς (ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.), δεύτερη, με ποσοστό 27,81% και 76 έδρες τη Νέα Δημοκρατία, τρίτο με ποσοστό 6,287% και 17 έδρες το ακροδεξιό κόμμα της Χρυσής Αυγής και ακολουθούν το Ποτάμι με ποσοστό 6,05%, και 17 έδρες, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) με ποσοστό 5,47% και 15 έδρες, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες με ποσοστό 4,75% και 13 έδρες, το ΠΑ.ΣΟ.Κ με ποσοστό 4,68% και 13 έδρες.⁹⁰

Στις 27-1-2015 σχηματίστηκε η νέα κυβέρνηση συνεργασίας ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ και Ανεξάρτητων Ελλήνων (ΑΝ.ΕΛ) και στις 11-2-2015 η κυβέρνηση έλαβε την ψήφο εμπιστοσύνης από το ελληνικό κοινοβούλιο (162 ψήφοι).⁹¹ Κομβικής σημασίας για τον τομέα της μετανάστευσης και της διεθνούς προστασίας είναι η δημιουργία, στο πλαίσιο της νέας κυβέρνησης, ξεχωριστού χαρτοφυλακίου, με αντικείμενο τα

⁸⁸ Υπουργείο Εξωτερικών, Ειδήσεις-Ανακοινώσεις, <http://www.mfa.gr/epikairoτητα/eidiseis-anakoinoseis/>

⁸⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο /Αποτελέσματα των Ευρωεκλογών 2014, <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/el/country-results-el-2014.html#table03>

⁹⁰ <http://www.ekloges.ypes.gr/current/more/level.html?lang=el&nav=1&ekl=v>

⁹¹ Καθημερινή, 27.01.2015, Η ανακοίνωση της νέας κυβέρνησης, <http://www.kathimerini.gr/801141/gallery/multimedia/video/h-anakoinwsh-ths-neas-kyvernshs>

θέματα της Μετανάστευσης και του Ασύλου. Αρμόδια αναπληρώτρια Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής - υπαγόμενη στο Υπουργείο Εσωτερικών- ορίστηκε η κα Αναστασία Χριστοδουλοπούλου, η οποία θα αναλάβει την ενιαία διαχείριση των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2015 ο Προκόπης Παυλόπουλος εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας με 233 ψήφους⁹².

3. ΝΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στον πεδίο της νόμιμης μετανάστευσης και κινητικότητας σημαντική εξέλιξη, κατά το έτος αναφοράς, αποτέλεσε η ψήφιση του νέου μεταναστευτικού νόμου, επανομαζόμενου και Κώδικα Μετανάστευσης (Ν.4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις» ΦΕΚ Α' 80/1-4-2014). Όπως σημειώθηκε και ανωτέρω⁹³, ιδιαίτερης σημασίας είναι, χωρίς αμφιβολία, η κωδικοποίηση της νομοθεσίας, που αφορά στο καθεστώς διαμονής των μεταναστών, που βρίσκονται στην Ελλάδα, στους τύπους των αδειών διαμονής τους και τις διαδικασίες και προϋποθέσεις χορήγησής τους, καθιστώντας λειτουργικότερη και αποτελεσματικότερη την εφαρμογή της νομοθεσίας (άδειες διαμονής επί μακρόν διαμένοντος και άδειες διαμονής δεύτερης γενιάς, άδειες διαμονής για εξαρτημένη εργασία, για απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης, για ανθρωπιστικούς λόγους, για την οικογενειακή επανένωση, για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, κ.ά.). Επίσης, στο νέο Κώδικα αποτυπώνονται στοιχεία του σχεδιασμού της ελληνικής Πολιτείας, ως προς την ένταξη των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών, στα πλαίσια, που ορίζονται στην «Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών» της Γενικής Γραμματείας Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής του Υπουργείου Εσωτερικών⁹⁴.

Ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης αντικατέστησε τον προγενέστερο Ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ 212 Α'), ο οποίος αποτέλεσε, επί σειρά ετών, το βασικό νομοθέτημα για τη ρύθμιση της κατάστασης των πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα, στη λογική ενός νόμου «περί αλλοδαπών» και όχι ενός νομοθετήματος υλοποίησης μεταναστευτικής πολιτικής. Παρότι ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης εμφορείται από το πνεύμα του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου, εντούτοις εισφέρει ποιοτικές αλλαγές κυρίως σε σχέση με τις άδειες διαμονής δεύτερης γενιάς καθώς και των πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες.

Ειδικότερα, όσον αφορά στο καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, προσαρμόζει την ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11/5/2011, που τροποποίησε την προγενέστερη σχετική Οδηγία 2003/109/ΕΚ, επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής και στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.

⁹²Εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας : Με 233 ψήφους εξελέγη στις 18/2/2015 στο ύπατο αξίωμα της χώρας ο Προκόπης Παυλόπουλος.

<http://www.naftemporiki.gr/stream/1186/eklogi-proedrou-tis-dimokratias>

⁹³Επισκόπηση των πολιτικών εξελίξεων στο πεδίο του ασύλου και της μετανάστευσης, σελ. 12

⁹⁴ http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70eeca84e2ec9b9/ethnikisratig_30042013.pdf

Ο νέος μεταναστευτικός νόμος περιλαμβάνει επίσης και μεταβατικές διατάξεις, που αφορούν, μεταξύ άλλων, στη διευκόλυνση επαναφοράς σε καθεστώς νόμιμης διαμονής πολλών μεταναστών, οι οποίοι είχαν εκπέσει της νομιμότητας λόγω της οικονομικής κρίσης. Περιλαμβάνει δε και κωδικοποιεί στο κείμενό του τις, ήδη ενσωματωθείσες με προγενέστερη νομοθεσία, Οδηγίες 2003/86/ΕΚ, 2003/109/ΕΚ, 2004/81/ΕΚ, 2004/114/ΕΚ, 2005/71/ΕΚ, 2009/50/ΕΚ, 2011/51/ΕΕ.

Ο Κώδικας Μετανάστευσης ορίζει τους όρους εύκακτης μετανάστευσης καθορίζοντας τον όγκο εισδοχής και τις διαδικασίες μετάκλησης πολιτών τρίτων χωρών για εργασία. Συγκεκριμένα: ορίζεται ανώτατος αριθμός θέσεων για εξαρτημένη εργασία, για εποχική απασχόληση, για μετάκληση αλιεργατών και για απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης (άρθρο 11 επ.). Οι ρυθμίσεις αυτές στοχεύουν στην σύνδεση της εργασίας πολιτών τρίτων χωρών (μέσω της μετάκλησης εργαζομένων) με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της εθνικής οικονομίας, με έμφαση στους τομείς της εξαρτημένης εργασίας, της εποχικής εργασίας, της απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης, της επενδυτικής δραστηριότητας κ.ά.

Στο πλαίσιο της απλούστευσης των σχετικών διοικητικών διαδικασιών, στις αρχές του 2014, ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες που αφορούσαν στην ίδρυση των υπηρεσιών μίας στάσης (One Stop Shop)⁹⁵. Ο νέος κώδικας προσδιορίζει ως αρμόδιες υπηρεσίες για την υποβολή και εξέταση των αιτήσεων για τη χορήγηση τίτλων διαμονής, τις Υπηρεσίες Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της χώρας ή την Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης για τις άδειες που, βάσει του νόμου, εκδίδονται από το Υπουργείο, οι οποίες λειτουργούν ως υπηρεσίες μίας στάσης, καθώς είναι αρμόδιες για την ολοκλήρωση όλων των διαδικασιών που αφορούν την έκδοση των τίτλων διαμονής (υποβολή και εξέταση των αιτημάτων, έκδοση των αποφάσεων, υποδοχή και πληροφόρηση κοινού κ.ο.κ.).

Σημαντική επίσης, στο πλαίσιο των, ως άνω, διαδικασιών είναι η πρόβλεψη για τριετή, κατά κανόνα, διάρκεια των αρχικών αδειών διαμονής, αντί των δύο ετών, που ίσχυε μέχρι την ψήφιση του νέου Κώδικα (άρθρο 7 παρ. 5).

Επιπλέον, ο νέος Κώδικας περιλαμβάνει ρυθμίσεις, που αφορούν στην κινητικότητα, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εργαζομένων, σπουδαστών, ερευνητών και επιχειρηματιών, στους οποίους έχει ήδη χορηγηθεί άδεια διαμονής από άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. καθώς και ρυθμίσεις για τους επί μακρόν διαμένοντες (προϋποθέσεις χορήγησης/ανανέωσης άδειας διαμονής και κινητικότητα). Οι σχετικές ρυθμίσεις στοχεύουν στην επανεξέταση των όρων πρόσβασης στην αγορά εργασίας με έμφαση στην υποβοήθηση του επενδυτικού ενδιαφέροντος νομικών και φυσικών προσώπων με έδρα στο εξωτερικό⁹⁶, στην προσέλκυση απασχολούμενων υψηλής εξειδίκευσης, ερευνητών και σπουδαστών.

⁹⁵ Σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 2 του ν. 4018/2011 (Α'215), η ίδρυση των υπηρεσιών μίας στάσης σε επίπεδο Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της Χώρας, υπήρξε σταδιακή, ανάλογα με τον βαθμό ετοιμότητας των υπηρεσιών. Έτσι, ξεκίνησε με την ίδρυση των πρώτων υπηρεσιών, το 2012 και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2014, με την δημιουργία νέου σημείου υποδοχής στη νήσο Νάξο.

⁹⁶ Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, <http://www.parliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/k-koinent-eis.pdf>

Με την ΚΥΑ 30651/2014⁹⁷ καθορίστηκε η κατηγορία «άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους», καθώς και ο τύπος, η διαδικασία και οι ειδικότερες προϋποθέσεις χορήγησής της.

3.1 Οικονομική μετανάστευση

- Πολιτικές μετάκλησης/προσέλκυσης εργαζομένων

Με το νέο Κώδικα Μετανάστευσης⁹⁸ ρυθμίζονται θέματα, που αφορούν στη Διαδικασία καθορισμού του όγκου εισδοχής πολιτών τρίτων χωρών και των προϋποθέσεων για εργασία (εποχική, εξαρτημένη, απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης κ.ά.), για τις άδειες διαμονής για επενδυτική δραστηριότητα, ειδικού σκοπού, με εθνική θεώρηση εισόδου κ.ά. Με τις διατάξεις αυτές, μεταξύ άλλων, καθορίζεται ανώτατος αριθμός θέσεων για εξαρτημένη εργασία, που χορηγούνται σε πολίτες τρίτων χωρών, ορίζονται κριτήρια, με βάση τα οποία προσδιορίζονται οι ανάγκες εργασίας στην ελληνική επικράτεια⁹⁹. Επίσης προβλέπεται η δυνατότητα ανάκλησης των μετακλήσεων από τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων, και όταν συγκεκριμένη τρίτη χώρα δεν συνεργάζεται στον τομέα των επιστροφών των πολιτών της.

Στο νέο Κώδικα¹⁰⁰ ενσωματώθηκαν οι ρυθμίσεις του καταργηθέντος άρθρου 6 του Νόμου 4146/2013 (ΦΕΚ Α/90/18.04.2013) «Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις», σύμφωνα με τις οποίες προβλέπεται η χορήγηση αδειών διαμονής στο νόμιμο εκπρόσωπο του φορέα στρατηγικής επένδυσης, έως και σε δέκα (10) πρόσωπα, των οποίων η έκδοση άδειας διαμονής θεωρείται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρυθμη πραγματοποίηση του εν λόγω επενδυτικού σχεδίου καθώς και την χορήγηση αδειών διαμονής σε ιδιοκτήτες ακινήτων στην Ελλάδα.

Για την εφαρμογή του Κώδικα, καθορίστηκαν, με κοινές υπουργικές αποφάσεις, «ο ελάχιστος αριθμός ημερομισθίων ή ελάχιστο χρονικό διάστημα ασφάλισης ανά ασφαλιστικό φορέα, των αποδεικτικών στοιχείων για την ανανέωση άδειας διαμονής πολιτών τρίτων χωρών καθώς και ρύθμιση σχετικών θεμάτων»¹⁰¹, το ύψος επένδυσης, η αρμόδια υπηρεσία και τα δικαιολογητικά για την υπαγωγή στις διατάξεις της παρ. α του άρθρου 16 του Ν.4251/2014, καθώς και ο αριθμός των αδειών διαμονής φυσικών προσώπων που είναι απαραίτητες για την εύρυθμη

⁹⁷ ΦΕΚ Β' 1453/2014 «Καθορισμός κατηγορίας άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, καθώς και του τύπου, της διαδικασίας και των ειδικότερων προϋποθέσεων χορήγησής της».

⁹⁸ και ειδικότερα το κεφάλαιο με τίτλο «Διαμονή για εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας» (άρθρα 11-15)

⁹⁹ [...]Οι ανάγκες αυτές θα προσδιορίζονται, ιδίως, με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: τη διαβούλευση μεταξύ της Περιφέρειας και εργοδοτικών φορέων, το συμφέρον της εθνικής οικονομίας, τη σκοπιμότητα της απασχόλησης, την προσφορά εργασίας από ημεδαπούς, ευρωπαίους πολίτες ή νομίμως διαμένοντες στη χώρα πολίτες τρίτων χωρών ανά ειδικότητα και τα ποσοστά ανεργίας ανά τομέα απασχόλησης.[...] Άρθρο 11 παρ. Ν. 4251/2014).

¹⁰⁰ (άρθρα 16 και 20)

¹⁰¹ ΚΥΑ 51738/2014, ΦΕΚ Β' 2947/2014 «Καθορισμός του ελάχιστου αριθμού ημερομισθίων ή ελάχιστου χρονικού διαστήματος ασφάλισης ανά ασφαλιστικό φορέα, των αποδεικτικών στοιχείων για την ανανέωση άδειας διαμονής πολιτών τρίτων χωρών καθώς και ρύθμιση σχετικών θεμάτων».

λειτουργία της επένδυσης¹⁰² καθώς επίσης το ύψος και ο τρόπος απόδειξης διάθεσης επαρκών πόρων, που προβλέπονται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση θεώρησης εισόδου ή χορήγηση/ανανέωση άδειας διαμονής στις διατάξεις του Ν. 4251/2014¹⁰³.

Στον Κώδικα Μετανάστευσης έχουν περιληφθεί και οι ρυθμίσεις που αφορούν στο ευνοϊκό πλαίσιο χορήγησης άδειας διαμονής (Μπλε Κάρτα της Ε.Ε.) με σκοπό την απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης, σύμφωνα με την Οδηγία 2009/50/ΕΚ, ιδίως ως προς την οικογενειακή συνένωση¹⁰⁴, χωρίς την προϋπόθεση προηγούμενης διетуός διαμονής του κατόχου Μπλε Κάρτας¹⁰⁵, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός διαθέτει επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις γενικές διατάξεις περί οικογενειακής επανένωσης. Επιπλέον, δεν τίθεται προθεσμία για την πρόσβαση των μελών της οικογένειας του κατόχου Μπλε Κάρτας στην αγορά εργασίας. Παρέχεται η δυνατότητα σωρευτικού συνυπολογισμού των περιόδων διαμονής σε διαφορετικά κράτη- μέλη, προκειμένου να ικανοποιηθεί η απαίτηση σχετικά με τη διάρκεια διαμονής του επί μακρόν διαμένοντος. Ο κάτοχος Μπλε Κάρτας της Ε.Ε. από άλλο κράτος της Ε.Ε., διευκολύνεται ως προς την μετακίνησή του στην Ελλάδα .

Επίσης ο Κώδικας θεσπίζει ευνοϊκές διατάξεις εθνικής θεώρησης εισόδου για συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων, για τους οποίους προβλέπεται η δυνατότητα να συνοδεύονται από τα μέλη της οικογένειάς τους, στα οποία χορηγείται άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση, ισόχρονης διάρκειας με την άδεια του συντηρούντος, κατά παρέκκλιση των διατάξεων περί οικογενειακής επανένωσης (άρθρα 69 επ.). Συγκεκριμένα:

- για τους εργαζόμενους υψηλής εξειδίκευσης, καθώς και τους ενδοεπιχειρησιακά μετακινούμενους εργαζόμενους προβλέπεται χορήγηση άδειας διαμονής διетуός διάρκειας, η οποία ανανεώνεται ανά τριετία, ομοίως και για τα μέλη της οικογένειάς τους (άρθρο 17),

- για τους πολίτες τρίτων χωρών, που θα αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα προβλέπεται χορήγηση άδειας διαμονής πενταετούς διάρκειας, η οποία ανανεώνεται ανά πενταετία, ομοίως και για τα μέλη της οικογένειάς τους. Ειδικώς για τους στρατηγικούς επενδυτές (μέχρι 10 πολίτες τρίτων χωρών ανά επένδυση) προβλέπεται η χορήγηση, ατελώς, άδειας διαμονής δεκαετούς διάρκειας, η οποία ανανεώνεται ανά δεκαετία εφ' όσον ισχύουν οι προϋποθέσεις αρχικής χορήγησης. Ομοίως για τα μέλη των οικογενειών τους, καθώς και το βοηθητικό προσωπικό τους, εφόσον πρόκειται για άτομα με ειδικές ανάγκες. Η άδεια διαμονής εκδίδεται εντός διαστήματος 5 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης (άρθρο 16).

¹⁰² ΚΥΑ 53969/2014, ΦΕΚ Β' 2928/2014 «Καθορισμός ύψους επένδυσης, αρμόδιας υπηρεσίας και δικαιολογητικών για την υπαγωγή στις διατάξεις της παρ. Α του άρθρου 16 του Ν.4251/2014, καθώς και του αριθμού των αδειών διαμονής φυσικών προσώπων που είναι απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία της επένδυσης».

¹⁰³ ΚΥΑ 41712/2014, Καθορισμός ύψους και τρόπου απόδειξης διάθεσης επαρκών πόρων που προβλέπονται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση θεώρησης εισόδου ή χορήγηση/ανανέωση άδειας διαμονής στις διατάξεις του Ν. 4251/2014.

¹⁰⁴ κατ' εφαρμογή των διατάξεων περί οικογενειακής επανένωσης (άρθρο 70 του Κώδικα)

¹⁰⁵ Άρθρο 120 παρ. 1 Ν. 4251/2014 : «1. Τα μέλη της οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας, κατόχου «Μπλε Κάρτας της ΕΕ» μπορούν να συνοδεύουν ή να έρχονται να συναντήσουν τον συντηρούντα, εφόσον αυτός αποδεικνύει ότι διαθέτει προσωπικό εισόδημα σταθερό και τακτικό, επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 70.»

Για τους εποχικά εργαζόμενους προβλέπεται εθνική θεώρηση υπό τις εγγυήσεις, που αναφέρονται ανωτέρω¹⁰⁶ καθώς και η χορήγηση παροχών υγείας μετά την είσοδό τους στη χώρα και την έναρξη της απασχόλησής τους, χωρίς όμως να προβλέπεται η δυνατότητα οικογενειακής επένεωσης.

Σημειώνεται ότι προ των εθνικών εκλογών είχε ολοκληρωθεί δημόσια διαβούλευση για το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών «Ρυθμίσεις Μεταναστευτικής Νομοθεσίας», με τον οποίο ενσωματώνονται πλήρως στην Ελληνική νομοθεσία δύο Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και ρυθμίζονται θέματα μεταναστευτικής νομοθεσίας. Το Σχέδιο Νόμου αναμένεται να κατατεθεί στη Βουλή εντός των πρώτων μηνών του 2015. Ειδικότερα, με το άρθρο 1 του, ως άνω, Σχεδίου Νόμου ενσωματώνεται η Οδηγία 2011/98/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 σχετικά με «ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους πολίτες τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους». Με το άρθρο 2 ενσωματώνεται η Οδηγία 2014/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά «με την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών με σκοπό την εποχική εργασία». Με το άρθρο 3 γίνονται διορθωτικές παρεμβάσεις στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (ν.4152/2014), για την αντιμετώπιση πρακτικών δυσχερειών, που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή του, ενώ παράλληλα ενσωματώνονται στον Κώδικα ρυθμίσεις για τη χορήγηση αδειών για ανθρωπιστικούς λόγους και άλλες διατάξεις.

Δεδομένης της πρόσφατης θέσπισης του νέου Κώδικα δεν είναι ευχερής η εξαγωγή συμπερασμάτων και καλών πρακτικών από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του.

- Μέτρα για την αποφυγή του «κοινωνικού dumping»

Με τον Κώδικα Μετανάστευσης (άρθρα 12-15) θεσπίζονται προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να πληρούνται προκειμένου να γίνει δεκτή η σχετική αίτηση του εκάστοτε εργοδότη, που επιθυμεί να προσλάβει πολίτες τρίτων χωρών, και συγκεκριμένα μεταξύ άλλων: Σύμβαση εργασίας θεωρημένη από την Επιθεώρηση Εργασίας, στην οποία πρέπει να αναγράφονται το είδος της απασχόλησης, η διάρκεια και η αμοιβή του εργαζόμενου, η οποία δεν μπορεί να είναι, σε καμία περίπτωση, μικρότερη από τις αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη. Επίσης εφαρμόζεται η ισχύουσα ασφαλιστική νομοθεσία και ενημερώνεται υποχρεωτικά, κατά περίπτωση, ο Ο.Γ.Α., το ΙΚΑ και οι περιφερειακές υπηρεσίες του Σ.Ε.Π.Ε.

3.2. Οικογενειακή επανένωση

Στον Κώδικα Μετανάστευσης (άρθρα 69 επ.) ρυθμίζεται η διαδικασία της οικογενειακής επανένωσης, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της οδηγίας 2003/86/ΕΚ, ακόμη και στην περίπτωση, που τα μέλη αυτά διαμένουν στην Ελλάδα, πριν την υποβολή της σχετικής αίτησης επανένωσης εφ' όσον πληρούν τα προβλεπόμενα στον ίδιο νόμο κριτήρια ένταξης.

¹⁰⁶ (στο παρόν κεφάλαιο υπό 3.1)

Μία ποιοτική αλλαγή, η οποία προκάλεσε προβληματισμούς και έγινε αντικείμενο κριτικής, κατά τη διάρκεια συζήτησης του σχεδίου νόμου του Κώδικα Μετανάστευσης, από τα κόμματα της αντιπολίτευσης αλλά και συλλόγους μεταναστών, αφορά στην προϋπόθεση πλήρωσης κριτηρίων ένταξης για τα μέλη, για τα οποία έχει ζητηθεί οικογενειακή επανένωση¹⁰⁷. Οι ως άνω προβληματισμοί αφορούσαν ειδικότερα στην πρόβλεψη, στο νόμο (άρθρο 71 παρ. 2 εδ. α'), διατύπωσης γνώμης της αρμόδιας Ελληνικής Προξενικής Αρχής σχετικά με τη διακρίβωση, ιδίως μέσω προσωπικών συνεντεύξεων, της δυνατότητας ένταξης των μελών της οικογένειας και στην πρόβλεψη ότι η μη εμφάνισή τους στην συνέντευξη καθιστά το αίτημα οικογενειακής επανένωσης μη παραδεκτό. (άρθρο 71 παρ. 2 εδ. β'). Ευνοϊκότερη ωστόσο, εν σχέσει με την προϊσχύουσα νομοθεσία, είναι η ρύθμιση, που αφορά σε πρόβλεψη δυνατότητας οικογενειακής επανένωσης όταν τα μέλη της οικογένειας διέμεναν στην Ελλάδα πριν την υποβολή της σχετικής αίτησης. (άρθρο 70 παρ. 1 εδ. γ'). Αντίστοιχα επικρίθηκαν τα εισοδηματικά κριτήρια, που τίθενται από τον Κώδικα, για την άσκηση του δικαιώματος, ως υψηλά δεδομένης της οικονομικής κρίσης¹⁰⁸.

Πρόβλεψη που προάγει την ένταξη αποτελούν οι ρυθμίσεις περί οικογενειακής επανένωσης όταν η οικογένεια δημιουργείται στην Ελλάδα (άρθρο 80). Ευνοϊκότερες διατάξεις προβλέπονται για τα μέλη οικογένειας ομογενών (άρθρο 81) και για τα μέλη οικογένειας Έλληνα (άρθρο 82). Ενώ δε, για την άσκηση του δικαιώματος της επανένωσης θα πρέπει ο συντηρών να διαθέτει, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, και επαρκείς πόρους για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, κατά τη διαδικασία της ανανέωσης της αρχικής άδειας διαμονής τους δεν απαιτείται αυτή η προϋπόθεση.

3.3 Ειδικότερες ρυθμίσεις που αφορούν σε σπουδαστές και ερευνητές

Ο Κώδικας Μετανάστευσης, μεταξύ των ρυθμίσεων, που αφορούν στη διευκόλυνση της κινητικότητας των σπουδαστών μεταξύ των Κρατών Μελών (άρθρα 31 έως 43), επαναλαμβάνει επίσης την πρόβλεψη σχετικά με τη δυνατότητα εργασίας με καθεστώς μερικής απασχόλησης των σπουδαστών, που έχουν λάβει άδεια διαμονής για λόγους σπουδών (άρθρο 36). Επίσης, προβλέπει ταχεία έκδοση άδειας διαμονής για μεταπτυχιακές σπουδές, εφόσον έχει συναφθεί σχετική σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στο οποίο λειτουργεί το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα (άρθρο 37).

¹⁰⁷ Πρακτικά Βουλής: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΗ' Παρασκευή 14 Φεβρουαρίου 2014

<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140214.pdf>

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΑ' Πέμπτη 20 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140320.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙ' Τετάρτη 19 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140319.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΘ' Τρίτη 18 Μαρτίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf>

¹⁰⁸ Ibid.

Ο Κώδικας διαλαμβάνει επίσης διατάξεις, που σύμφωνα με την Οδηγία 2005/71/ΕΚ, καθορίζουν ειδική διαδικασία εισδοχής πολιτών τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας (άρθρο 64), με τις οποίες ρυθμίζεται το δικαίωμα διαμονής και χορήγησης άδειας διαμονής στην Ελλάδα, σε πολίτη τρίτης χώρας, που έχει λάβει άδεια διαμονής ερευνητή σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προβλέπεται επίσης δικαίωμα άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειάς του (άρθρο 63) καθώς και δικαίωμα παροχής διδακτικού έργου σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (άρθρο 66).

3.4 Ειδικότερες πτυχές νόμιμης μετανάστευσης

- **Επί μακρόν διαμένοντες** : Όπως προαναφέρθηκε, με τον Κώδικα Μετανάστευσης (άρθρα 88 επ.) ρυθμίζεται το καθεστώς πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες και προσαρμόζεται η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11/5/2011, που τροποποιεί την προγενέστερη σχετική Οδηγία 2003/109/ΕΚ, επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.

Ο επί μακρόν διαμένων απολαμβάνει ίδια μεταχείριση με τους ημεδαπούς σε μία δέσμη δικαιωμάτων¹⁰⁹ (άρθρο 97: πρόσβαση σε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, αναγνώριση επαγγελματικών διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων, κοινωνική ασφάλεια, φορολογικές διευκολύνσεις, πρόσβαση στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών και ειδικότερα στην πρόσβαση απόκτησης στέγης, ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, ελεύθερη κίνηση και εγκατάσταση σε όλη την επικράτεια, δικαίωμα ίσης μεταχείρισης κ.ά.). Επίσης προβλέπονται αυξημένες εγγυήσεις για την προστασία του επί μακρόν διαμένοντος από διαδικασίες επιστροφής/ απέλασης (άρθρο 95).

Προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις (σταθερό εισόδημα, ασφάλιση ασθένειας) και για συγκεκριμένους λόγους (για άσκηση δραστηριότητας, για σπουδές, για επαγγελματική κατάρτιση), δικαίωμα διαμονής και χορήγηση άδειας διαμονής, στην Ελλάδα, σε πολίτες τρίτης χώρας με καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους, εφ' όσον η οικογένεια είχε ήδη δημιουργηθεί στο άλλο κράτος-μέλος (άρθρα 98 και 99).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο νόμος διατηρεί ως κριτήριο ένταξης, για τη χορήγηση της εν λόγω άδειας, την επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού κατόπιν εξετάσεων. Κατ' εξαίρεση διευκολύνεται η χορήγηση αδειών διαμονής « επί μακρόν διαμένοντος» σε περίπτωση νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα για δώδεκα έτη, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή θεσπίζεται τεκμήριο κοινωνικής ένταξης χωρίς την προϋπόθεση της γλωσσικής επάρκειας. (άρθρο 90 παρ. 2). Η ίδια ρύθμιση ισχύει και για τους μονίμους διαμένοντες ως μέλη οικογένειας Έλληνα.

¹⁰⁹ Αντίστοιχες ρυθμίσεις προβλέπονται στο ΠΔ 150/2006 (ΦΕΚ 160 Α') «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2003/109/ΕΚ της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες».

- **Δεύτερη γενιά** : Δίδεται η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής 5ετούς διάρκειας σε μετανάστες δεύτερης γενιάς με προϋποθέσεις βετούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο πριν την συμπλήρωση του 21^{ου} έτους της ηλικίας τους, εφ' όσον κατά το χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης είναι νομίμως διαμένοντες στην ελληνική επικράτεια (άρθρο 108 του Κώδικα Μετανάστευσης). Η διάταξη δέχθηκε οξεία κριτική ως προς την προϋπόθεση της προηγούμενης νόμιμης διαμονής, δεδομένου του ότι εισάγει στοιχεία διάκρισης ως προς τη μεταχείριση, στην ουσία, παιδιών. Έτσι ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών, που πληρούν την προϋπόθεση της ενταξιμότητας, δηλαδή της εξαετούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο, αλλά δεν διαθέτουν τίτλο διαμονής αποκλείονται από τη ρύθμιση. Για τα πρόσωπα αυτά επιφυλάσσεται καθεστώς διαμονής διάρκειας ενός έτους (άρθρο 1 της υπ' αριθμ. 30651/2014 κοινής υπουργικής απόφασης «Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους», ΦΕΚ Β' 1453/5-6-2014).

- **Κινητικότητα πολιτών τρίτων χωρών** μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Με τις διατάξεις (άρθρα 31 έως 43 και 57 επ. αντίστοιχα) του Κώδικα Μετανάστευσης ρυθμίζεται, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2004/114/ΕΚ και 2005/71/ΕΚ, η εισδοχή και κινητικότητα (μεταξύ Κρατών Μελών) των πολιτών τρίτων χωρών, που έχουν άδεια διαμονής για λόγους σπουδών, καθώς και των ερευνητών, που είναι πολίτες τρίτων χωρών και τους έχει χορηγηθεί σχετική άδεια διαμονής (βλέπε κατωτέρω, υπό 1.3). Με το άρθρο 98 του Κώδικα ρυθμίζονται επίσης, ζητήματα κινητικότητας πολιτών τρίτων χωρών, στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς επί μακρόν διαμενόντος σε άλλο Κράτος Μέλος, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2003/109/ΕΚ και 2011/51/ΕΕ. Κάτοχος Μπλε Κάρτας της Ε.Ε. από άλλο κράτος της Ε.Ε., διευκολύνεται ως προς την μετακίνησή του στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Οδηγία 2009/50/ΕΚ (άρθρο 122).

3.5 Ένταξη – Ίση μεταχείριση- Πολιτογράφηση- Ιθαγένεια

- Ίση μεταχείριση:

Με το νέο Κώδικα διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών με τους ημεδαπούς σε μια σειρά από πεδία (ασφαλιστικά δικαιώματα, κοινωνική προστασία, υποχρεωτική σχολική φοίτηση ανηλίκων, δικαιολογητικά εγγραφής ανηλίκων στα ελληνικά σχολεία, πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκπαίδευση - άρθρο 21). Ίση μεταχείριση με τους ημεδαπούς, των κατόχων άδειας διαμονής ερευνητή προβλέπεται (άρθρο 67), όσον αφορά στην αναγνώριση τίτλων σπουδών, τις συνθήκες εργασίας, την κοινωνική ασφάλεια, τις φορολογικές διευκολύνσεις και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό.

- Ένταξη μέσω της κοινωνικο-οικονομικής συμμετοχής :

- Η εκμάθηση της γλώσσας ως κριτήριο ένταξης :

Ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης διατηρεί, ως κριτήριο ένταξης για τη χορήγηση άδειας επί μακρόν διαμένοντος, την επάρκεια γνώσης ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού (άρθρο 107)¹¹⁰.

Το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ν.Π.Ι.Δ., εποπτευόμενο από το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων) υλοποιεί προγράμματα εκπαίδευσης μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό (Πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑΣ»). Τον Ιούλιο και Οκτώβριο του 2014 διεξήχθησαν δύο διαγωνιστικές διαδικασίες για την πιστοποίηση της γνώσης της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος¹¹¹. Κατά το έτος 2014 είναι σε εξέλιξη η στελέχωση των ως άνω προγραμμάτων, οι σχετικές δε εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας θα διεξαχθούν από το τέλος του τρέχοντος και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στο πλαίσιο προγραμμάτων κατάρτισης (Τρέχοντα Προγράμματα Κ.Ε.Κ.), υλοποιεί το πρόγραμμα «Υπατία»: Σχέδιο εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού για αιτούντες άσυλο – υπηκόους τρίτων χωρών (Ημερομηνία έναρξης 01/10/2014).

- Πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα, κοινωνική ασφάλιση και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη :

Οι μετανάστες κάτοχοι αδειών διαμονής έχουν πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση και συνακόλουθα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Μια σημαντική δράση, κατά το έτος αναφοράς, ήταν το έργο υπό τον τίτλο «1.2.γ/12 Προώθηση της διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε επιλεγμένα νοσοκομεία» στο πλαίσιο του οποίου παρήχθησαν υπηρεσίες διερμηνείας / διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε 11 νοσοκομεία της χώρας, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών στη νοσοκομειακή περίθαλψη¹¹².

Η πρόσβαση των μεταναστών στο πιλοτικό πρόγραμμα για το «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», που υλοποιήθηκε κατά το έτος αναφοράς, για την ενίσχυση

¹¹⁰ Ο Κώδικας Μετανάστευσης (άρθρο 107) αναθέωρησε τη διαδικασία απόκτησης του πιστοποιητικού επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας, ωστόσο η εφαρμοστική υπουργική απόφαση δεν έχει ακόμη εκδοθεί. Ισχύει, εν τω μεταξύ, η υπ' αριθμ. 5185/22-5-2014 (ΦΕΚ 1316/Β/2014) Κ.Υ.Α. Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πιστοποίηση της γνώσης της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού υπηκόων τρίτων χωρών, προκειμένου να αποκτήσουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος», η οποία εξεδόθη κατ' εφαρμογήν αντίστοιχων διατάξεων του προγενέστερου Ν. 3386/2005 (άρθρο 68 παρ. 3), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 31 του Ν. 4115/2013 (ΦΕΚ Α 24/30-1-2013). Για τη συμμετοχή στις εξετάσεις προβλέπεται η καταβολή παραβόλου.

¹¹¹ Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, <http://www.gsae.edu.gr/el/geniki-ekpaidefsi-enilikon/ellinomatheia/eksetaseis-kai-pistopoiisi>

¹¹² Απόφαση Ένταξης Δράσης 1.2/12, Έργο 1.2.γ/12 με τίτλο: «Προώθηση της διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε επιλεγμένα νοσοκομεία». Το έργο επιχορηγήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών, στο πλαίσιο του Ετήσιου Προγράμματος 2012. Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα 25/4/2014, Αρ. Πρωτ. οικ. 21983/14 <https://yperdiavgeia.gr/decisions/view/11084525>

<http://www.gazzetta.gr/plus/article/625847/diapolitismiki-mesolavisi-se-10-nosokomeia-tis-elladas>
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπεύθυνης Αρχής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης, ο αριθμός επωφελούμενων από υπηρεσίες διερμηνείας/διαπολιτισμικής μεσολάβησης είναι 1.565 άτομα

προσώπων με χαμηλό εισόδημα, τελούσε υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης πενταετούς νόμιμης διαμονής τους στη χώρα. Σημειωτέον ότι το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα περιελάμβανε εισοδηματική ενίσχυση και κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η παροχή βιβλιαρίου ανασφάλιστου, το επίδομα θέρμανσης, το κοινωνικό τιμολόγιο της ΔΕΗ, η πρόσβαση σε κοινωνικό παντοπωλείο καθώς επίσης και προγράμματα κατάρτισης και επανακατάρτισης με τελικό στόχο την επανένταξη στην εργασία. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιλοτικά σε 13 δήμους για ένα εξάμηνο¹¹³.

- Ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας

Παρά το γεγονός ότι στην Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών¹¹⁴ επισημαίνεται ότι «η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης, ουσιαστικής σημασίας για τη συμμετοχή και η συνεισφορά των πολιτών τρίτων χωρών στην κοινωνία υποδοχής καθώς και την προβολή της συνεισφοράς αυτής», δεν καταγράφηκαν δράσεις υλοποίησης των προτεινόμενων μέτρων¹¹⁵ κατά το έτος αναφοράς. Ωστόσο προβλέφθηκαν από το νέο Κώδικα ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της χορήγησης άδειας διαμονής και πρόσβασης στην

¹¹³ Κ.Υ.Α. αριθμ. 39892/ΓΔ1.2/7.11.2014 Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος

¹¹⁴ Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής Υπουργείο Εσωτερικών, http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf

¹¹⁵ 1. Ενημέρωση για το εργασιακό πλαίσιο (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΑΕΕ (ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ), ΟΑΕΔ, ασφαλιστικές εισφορές, εργόσημο κλπ). 2. Δημιουργία κόμβου προσφοράς και ζήτησης για απασχόληση. 3. Προώθηση της ενημέρωσης των πολιτών τρίτων χωρών για τον τρόπο αντιμετώπισης διακρίσεων που μπορεί να υποστούν και ενθάρρυνση υποβολής καταγγελιών. 4. Ενίσχυση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. 5. Διευκόλυνση της προσέγγισης πολιτών τρίτων χωρών και πιθανών εργοδοτών. 6. Καθοδήγηση των πολιτών τρίτων χωρών προς τομείς υψηλής ανάπτυξης που δημιουργούν θέσεις εργασίας. 7. Δημιουργία προγραμμάτων εξατομικευμένης παρακολούθησης ή εφαρμογή δράσεων mentoring που ξεκινούν από επιχειρήσεις ή δομές της κοινωνίας πολιτών. 8. Ενθάρρυνση των πολιτών τρίτων χωρών να αξιοποιούν πλήρως τις δεξιότητες και ικανότητές τους. 17 Council of the European Union (2005), Common Framework for Integration: Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the European Union, COM (2005) 389. Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών 72 9. Βελτίωση της αναγνώρισης των δεξιοτήτων και αντιστοίχιση δεξιοτήτων και αναγκών της αγοράς εργασίας. 10. Αύξηση της ελκυστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (και ειδικότερα της χώρας) για τους υψηλά ειδικευμένους εργαζόμενους 11. Παροχή συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών (ΣΥΥ). 12. Προώθηση της ενημέρωσης για τις δυνατότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας 13. Ενημέρωση των πολιτών τρίτων χωρών για τις δυνατότητες κατάρτισής τους και των δυνατοτήτων αντιστοίχισης των τίτλων σπουδών τους. 14. Ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων για την πρόληψη των διακρίσεων στην αγορά εργασίας. 15. Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εκπόνηση και εφαρμογή μέτρων προώθησης των πολιτών τρίτων χωρών στην απασχόληση. 16. Ενημέρωση των εργοδοτών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σχετικά με τα πιστοποιητικά παρακολούθησης των εισαγωγικών μαθημάτων. 17. Πρόβλεψη νέων τρόπων αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων, της κατάρτισης και/ή της επαγγελματικής εμπειρίας των νεοαφιχθέντων, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. 18. Παρακολούθηση των επιπτώσεων των εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας. 19. Έναρξη συζήτησης με τις επιχειρήσεις σχετικά με την ένταξη και σύνδεση των κυβερνητικών προγραμμάτων με τα κοινωνικά προγράμματα των επιχειρήσεων. Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών, (σελ 71), Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής Υπουργείο Εσωτερικών, http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf

αγορά εργασίας για συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων. Ειδικότερα, σχετικά με τις πολιτικές ένταξης των συγκεκριμένων αυτών κατηγοριών και δη των κατόχων άδειας διαμονής με σκοπό την απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης, σύμφωνα με την Οδηγία 2009/50/ΕΚ (Μπλε Κάρτα της Ε.Ε., άρθρα 109 επ. Κώδικα Μετανάστευσης), των ενδοεπιχειρησιακά μετακινούμενων εργαζομένων (άρθρο 17 Κώδικα Μετανάστευσης), των πολιτών τρίτων χωρών, που θα αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα, των στρατηγικών επενδυτών (άρθρο 16 Κώδικα Μετανάστευσης) καθώς και των μελών των οικογενειών τους βλέπε ανωτέρω, υπό 1.1 και 1.5.

- Ένταξη και οικογενειακή επανένωση

Θετική πρόβλεψη, που προάγει την ένταξη, αποτελούν οι ρυθμίσεις του Κώδικα περί δυνατότητας οικογενειακής επανένωσης, όταν η οικογένεια συστήνεται στην Ελλάδα (άρθρο 80). Ευνοϊκότερες είναι και οι διατάξεις, που προβλέπονται, από τον Κώδικα, για τα μέλη οικογένειας ομογενών (άρθρο 81), για τα μέλη οικογένειας Έλληνα (άρθρο 82) και για τα μέλη οικογένειας κατόχων «Μπλε Κάρτας» (άρθρο 120 παρ. 1). Ωστόσο, οι προϋποθέσεις ενταξιμότητας των μελών, που βρίσκονται εκτός Ελλάδας - στο πλαίσιο της γνώμης που διατυπώνουν ελληνικές προξενικές αρχές- για την ολοκλήρωση των διαδικασιών οικογενειακής επανένωσης, εγείρουν ζητήματα ιδίως μάλιστα όταν οι όροι αυτοί ενταξιμότητας δεν υποστηρίζονται, μέχρι τώρα, από δράσεις προώθησης της ένταξης προ της αναχώρησης.

- Προώθηση της ένταξης μέσω διαδικασιών πολιτικής συμμετοχής

Ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης προβλέπει τη σύσταση Επιτροπής Συντονισμού της Μεταναστευτικής Πολιτικής και της Κοινωνικής Ένταξης (άρθρο 130), με τη συμμετοχή των Γενικών Γραμματέων και Γενικών Διευθυντών όλων σχεδόν των Υπουργείων, η οποία επικουρείται από Ειδική Επιστημονική Επιτροπή (άρθρο 131). Κατά τη διάρκεια του έτους 2014 δεν συνήλθε η, ως άνω, Επιτροπή Συντονισμού, η δε Επιστημονική Επιτροπή δεν έχει ακόμη συγκροτηθεί δεδομένου ότι δεν έχει εκδοθεί η σχετική υπουργική απόφαση.

Κατά το έτος 2013, δηλαδή, κατά τη θητεία των προηγούμενων δημοτικών αρχών, είχαν συσταθεί 221 Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών επί συνόλου 325 δήμων¹¹⁶. Οι αιτίες της καταγραφόμενης αδυναμίας σύστασης ΣΕΜ στους Δήμους φαίνεται να είναι πολλαπλές και σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τη χαμηλή προτεραιότητα, που αποδίδεται στη σύστασή τους από τις δημοτικές αρχές, τον συμβουλευτικό τους χαρακτήρα και την αδυναμία κινητοποίησης του μεταναστευτικού πληθυσμού σε κάθε περιοχή¹¹⁷. Κατά το έτος 2014 συνεχίστηκε η υλοποίηση δράσεων του Έργου 4.1.β/12: «Ανάπτυξη Δικτύων συνεργασίας μεταξύ εκπροσώπων των ΣΕΜ και άλλων παρεμφερών οργανώσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο»¹¹⁸. Το έργο στοχεύει στην ενίσχυση της ποιοτικής αναβάθμισης και της

¹¹⁶ <http://www.sem-ete.gr/wp-content/uploads/2014/07/issue16.pdf>

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Το έργο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ετήσιου Προγράμματος 2012 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΕΤΕ). Υπεύθυνοι υλοποίησης του έργου ήταν : η Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη - ΕΠ.Ε.Κ.Σ.Α., οι Εκπαιδευτικές & Συμβουλευτικές

καλύτερης λειτουργίας των ΣΕΜ, μέσα από την δικτύωση, την ανάπτυξη κοινών δράσεων, την ανταλλαγή εμπειριών και τη μεταφορά βέλτιστων πρακτικών των τοπικών κοινωνιών, τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κατά το έτος 2014 και μετά τις δημοτικές -περιφερειακές εκλογές του Μαΐου 2014, δεν υπάρχει αποτύπωση του αριθμού Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών, που έχουν συσταθεί ή/και λειτουργήσει.

Αρνητική εξέλιξη, ως προς την συμμετοχή μεταναστών και προσφύγων στα κοινά, ήταν η απόφαση 460/2013 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκαν αντισυνταγματικές, πλέον των διατάξεων¹¹⁹ για την απόκτηση ιθαγένειας παιδιών μεταναστών, και οι διατάξεις περί συμμετοχής των μεταναστών και προσφύγων στις εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αποτέλεσμα ήταν ο αποκλεισμός, με νομοθετική ρύθμιση, των μεταναστών από την εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των ανωτέρω Οργάνων στις αυτοδιοικητικές εκλογές του Μαΐου 2014, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνονταν στους εκλογικούς καταλόγους. Η εξέλιξη αυτή σηματοδότησε μία σημαντική οπισθοχώρηση ως προς την συμμετοχή στα κοινά και μέσω αυτής και στην ένταξη των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι είχαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους ΟΤΑ, με βάση το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς.

- Ιθαγένεια

Κατά τη διάρκεια του 2014, αντικείμενο δημόσιας αντιπαράθεσης αποτέλεσε το κενό νομοθετικής ρύθμισης για τη χορήγηση ιθαγένειας¹²⁰ για τα παιδιά/μετανάστες δεύτερης γενιάς¹²¹. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, στο πλαίσιο της συζήτησης του σχεδίου νόμου του Κώδικα Μετανάστευσης, στην Ολομέλεια της Βουλής, κατατέθηκαν και δύο σχετικές τροπολογίες, περί ρύθμισης θεμάτων ιθαγένειας, από δύο κόμματα της αντιπολίτευσης (ΣΥ.ΡΙΖ.Α και ΔΗΜ.ΑΡ), οι οποίες δεν εισήχθησαν από τον αρμόδιο Υπουργό προς συζήτηση.¹²² Οι ως άνω τροπολογίες επανακατατέθηκαν και στο πλαίσιο της συζήτησης του Ν. 4285/2014 (ΦΕΚ Α' 191–2014) «*Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην απόφαση – πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού*

Υπηρεσίες ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε. και η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας - ΑΔΕΠ Α.Ε. υλοποιείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υψηλών Τρίτων Χωρών, Ετήσιο Πρόγραμμα 2012 και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης κατά 95% από Κοινοτικούς Πόρους και κατά 5% από Εθνικούς Πόρους

http://www.epeksa.gr/assets/variousFiles/file_apologismos%204.1.%20b%2012.pdf

¹¹⁹ Ν. 3838/2010 (ΦΕΚ 49/Α'/24.3.2010),

¹²⁰ Διευκρινίζεται ότι θέματα χορήγησης ελληνικής ιθαγένειας δεν εντάσσονται στο ρυθμιστικό πεδίο του συγκεκριμένου Κώδικα.

¹²¹ Πρακτικά Βουλής: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΗ' Παρασκευή 14 Φεβρουαρίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140214.pdf>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΑ' Πέμπτη 20 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140320.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙ' Τετάρτη 19 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140319.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΘ' Τρίτη 18 Μαρτίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf>

¹²² Ibid.

δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις»¹²³, χωρίς ωστόσο και πάλι να εισαχθούν από τον Υπουργό Δικαιοσύνης. Υπενθυμίζουμε ότι μετά την απόφαση 460/2013 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι διατάξεις του Ν. 3838/2010 (ΦΕΚ 49/Α'/24.3.2010), ως προς την απόκτηση ιθαγένειας λόγω γέννησης ή/και εξαετούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο, δεν υιοθετήθηκε σχετική νομοθεσία.

Περί τα τέλη του 2014 ανακοινώθηκε η επεξεργασία νέας νομοθετικής ρύθμισης για την κάλυψη του νομοθετικού κενού και για τις προϋποθέσεις απόκτησης ιθαγένειας παιδιών μεταναστών¹²⁴. Η Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής της νέας κυβέρνησης επανέλαβε τη δέσμευση της κυβέρνησης για νομοθετική ρύθμιση που θα δίνει την πρόσβαση στην ελληνική ιθαγένεια στα παιδιά μεταναστών (δεύτερη γενιά), που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα, ρύθμιση που αναμένεται εντός των πρώτων μηνών του 2015.¹²⁵

- **Καταπολέμηση των διακρίσεων και του ρατσισμού- νομοθετικές εξελίξεις- δράσεις ευαισθητοποίησης**

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις κατά το έτος 2014 ήταν η ψήφιση του Ν. 4285/2014 (ΦΕΚ Α' 191–2014) «*Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην απόφαση – πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις*». Ο νόμος κινείται στην κατεύθυνση της καταπολέμησης των ρατσιστικών εγκλημάτων και εγκλημάτων μίσους και ειδικότερα (α) προβλέπει την τυποποίηση του αδικήματος της δημόσιας προτροπής για την πρόκληση πράξεων βίας λόγω μίσους, (β) την καλύτερη διερεύνηση των ρατσιστικών εγκλημάτων με την πρόβλεψη ειδικής επιβαρυντικής περίπτωσης καθώς και (γ) την ευθύνη και κυρώσεις εις βάρος νομικών προσώπων. Με την ΚΥΑ 30651/2014 προβλέφθηκε η χορήγηση αναστολής της απόφασης κράτησης και απέλασης των θυμάτων και ουσιαδών μαρτύρων

¹²³ Πρακτικά Βουλής: Πρακτικά Βουλής: ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ' Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΛΔ'.

ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ' Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΛΓ', ΙΕ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) (Γ' Τμήμα Διακοπής Εργασιών Βουλής Θέρους 2014) ΚΘ'.

¹²⁴ Καθημερινή, 19.11.2014, «Τρεις προϋποθέσεις για ιθαγένεια». Σύμφωνα με το δημοσίευμα : «Το νέο σχέδιο νόμου προβλέπει τρεις διαφορετικές προϋποθέσεις για την απόκτηση ιθαγένειας. Ο αιτών θα πρέπει να πληροί τουλάχιστον μία από αυτές: είτε να έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση σε ελληνικό σχολείο (δημοτικό και γυμνάσιο), είτε να έχει φοιτήσει και στις έξι τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο και λύκειο), είτε να είναι κάτοχος απολυτηρίου ελληνικού λυκείου και να έχει αποφοιτήσει από ελληνικό ΑΕΙ ή ΤΕΙ.»

<http://www.kathimerini.gr/792521/gallery/epikairothta/ellada/treis-proupo8eseis-gia-i8ageneia>

¹²⁵ Τ. Χριστοδουλοπούλου: Ιθαγένεια σε όλα τα παιδιά που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα, Αυγή, 28-1-2015 : «"Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει δεσμευτεί να αποδώσει την ελληνική ιθαγένεια σε όλα τα παιδιά που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα, τη λεγόμενη δεύτερη γενιά μεταναστών" , <http://www.avgi.gr/article/5263808/t-xristodouloupoulou-ithageneia-se-ola-ta-paidia-pou-gennithikan-kai-megalosan-stin-ellada-ixitiko>

καθώς και θέσπιση ειδικού καθεστώτος άδειας παραμονής μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης¹²⁶.

Με το Ν. 4249/2014 τροποποιήθηκε ο Ν. 3938/2011 και επεκτάθηκε η αρμοδιότητα του Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας και σε καταγγελίες σχετικά με παράνομες συμπεριφορές, εμφορούμενες από ρατσιστικό κίνητρο, ή άλλου είδους διακριτική μεταχείριση¹²⁷.

Στο πλαίσιο του Έργου με τίτλο «1.1.α/12 Γραφεία παροχής υποστήριξης κατά των διακρίσεων σε πολίτες τρίτων χωρών», ¹²⁸ ξεκίνησε η λειτουργία Ειδικών Γραφείων παροχής υποστήριξης κατά των διακρίσεων σε πολίτες τρίτων χωρών τα οποία λειτούργησαν παράλληλα σε επτά (7) από τις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας που αποτελούν τις έδρες των Ενιαίων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Γιάννενα, Πάτρα, Ηράκλειο και τη Λάρισα.) Στα Γραφεία προσφέρθηκε εξατομικευμένη διοικητική υποστήριξη πληροφόρηση, συμβουλευτική και καθοδήγηση των πολιτών τρίτων χωρών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, καθώς και για τις δυνατότητες αντιμετώπισης φαινομένων διακρίσεων σε βάρος τους τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα¹²⁹.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με πρόσφατη απόφασή του (3317/2014) έκρινε ότι ορθώς απαλείφθηκε από τις προκηρύξεις εισαγωγής στις στρατιωτικές σχολές η προϋπόθεση «ελληνικού γένους» ως αντίθετη στη συνταγματική αρχή της ισότητας. Ο Συνήγορος του Πολίτη σημειώνει ότι είναι πλέον απολύτως αναγκαίο, υπό το πρίσμα του κράτους δικαίου, να καταργηθούν από τον νομοθέτη όλες οι περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης με βάση την καταγωγή¹³⁰.

Τέλος συνεχίζεται και κατά το 2014 η εκστρατεία ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κατά του ρατσισμού «1 against racism» της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, που περιλαμβάνει τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά σποτ, συνεντεύξεις με θύματα ρατσιστικής βίας αλλά και με ανθρώπους της τέχνης, των γραμμάτων και του αθλητισμού καθώς και δράσεις ενημέρωσης σε σχολεία.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί η λειτουργία του ραδιοφωνικού σταθμού της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης του Forum Μεταναστών με πρόταγμα Σκέψου Διαφορετικά (Think Differently)¹³¹, που προάγει την ευαισθητοποίηση για θέματα μετανάστευσης, κοινωνικών θεμάτων και κυρίως ζητημάτων, που αφορούν τα παιδιά δεύτερης γενιάς μεταναστών.

¹²⁶ <http://www.unhcr.gr/1againstracism/schetika-me-tis-prosfates-nomothetikes-rithmisis-gia-tin-katapolemisi-ton-ratsistikon-egklimaton/>

¹²⁷ «δ. παράνομη συμπεριφορά που υπάρχουν ενδείξεις ότι διενεργήθηκε με ρατσιστικό κίνητρο ή ενέχει άλλου είδους διακριτική μεταχείριση για λόγους εθνικής ή φυλετικής καταγωγής ή θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου και "ε"(δ). κάθε άλλη προσβλητική της προσωπικότητας συμπεριφορά σε βάρος ατόμου που βρίσκεται στην Ελληνική Επικράτεια, καθώς και τις συναφείς πράξεις, εφόσον αυτές εκδηλώθηκαν από το ίδιο πρόσωπο στον ίδιο τόπο και χρόνο.»

¹²⁸ Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών και υλοποιείται από την Μ.Κ.Ο. PRAKSIS (www.praksis.gr) σε συνεργασία με την Μ.Κ.Ο. ANΘΡΩΠΟΜΑΝΙΑ (www.anthropomania.gr), την Μ.Κ.Ο. KEAN (www.kean.gr), το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι) (www.kethi.gr) και την Μ.Κ.Ο. CIVIS PLUS (www.civisplus.gr)

¹²⁹ <http://www.unhcr.gr/1againstracism/grafia-parochis-ipostirixis-kata-ton-diakriseon-se-polites-triton-choron/>

¹³⁰ <http://www.synigoros.gr/resources/docs/531645.pdf>

¹³¹ <http://www.migrant.gr/cgi-bin/pages/indexv2.pl?arlang=Greek&rcode>

3.6 Διαχείριση Μετανάστευσης και Κινητικότητας

- Πολιτική θεώρησης εισόδου

Σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η πρόβλεψη στο νέο Κώδικα Μετανάστευσης ότι οι αποφάσεις απόρριψης αιτημάτων χορήγησης θεώρησης εισόδου, που λαμβάνονται από τις διπλωματικές και προξενικές αρχές πλέον χρήζουν αιτιολογίας (άρθρο 4).

Στην εξαμηνιαία Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν (περίοδος από την 1η Μαΐου 2014 έως 31 Οκτωβρίου 2014)¹³² καταγράφεται για την Ελλάδα σημαντική αύξηση στη χρήση των λειτουργικών δυνατοτήτων του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν (SIS), μετά την ολοκλήρωση της αναβάθμισης των οικείων εθνικών αστυνομικών συστημάτων (SIS II). Επίσης εφαρμόζεται σύστημα αυτοματοποιημένης επιτήρησης των ελληνοτουρκικών συνόρων¹³³.

Μετά την απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για τις πέντε χώρες των δυτικών Βαλκανίων (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σερβία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας)¹³⁴, περί τα τέλη 2013 προστέθηκε και η Μολδαβία και από τον Απρίλιο 2014 οι πολίτες της μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση διαβατηρίου στο χώρο Σένγκεν¹³⁵. Σύμφωνα με Έκθεση της Ελληνικής αστυνομίας για το 2014 αναφέρεται ότι «Σημειώνεται ότι από το Δεκέμβρη του 2010 καταργήθηκε η υποχρέωση κατοχής θεώρησης (VISA) για τους πολίτες της Αλβανίας, κατόχων βιομετρικών διαβατηρίων, καθώς πλέον είναι δυνατή η τρίμηνη παραμονή τους μόνο με τη σφράγιση της εισόδου, γεγονός που έχει συμβάλλει κατά πολύ στη μείωση των δεικτών παράνομης εισόδου από τα βόρεια χερσαία σύνορα¹³⁶».

Στο τελικό στάδιο υλοποίησης βρίσκεται η μετάβαση της Ελληνικής Αστυνομίας στην ψηφιακή εποχή, στο πλαίσιο μας συνολικής μεταρρύθμισης και ειδικότερα με την πρόβλεψη συστημάτων όπως το E-TAP (ηλεκτρονικό δακτυλοσκοπικό σύστημα ταυτοποίησης), το “Smart Borders” (ενιαίο σύστημα που προωθείται με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την διαχείριση των συνόρων και την ανταλλαγή πληροφοριών και το οποίο απετέλεσε και αντικείμενο της Ελληνικής Προεδρίας) καθώς και τα ευρύτερα συστήματα ανάλυσης πληροφοριών¹³⁷.

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας πραγματοποιήθηκε η εξάπλωση του συστήματος VIS στην τρίτη και τελευταία δέσμη χωρών. Με βάση το υιοθετηθέν

¹³²http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290292_/com_com%282014%290292_el.pdf

¹³³ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management
<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

¹³⁴ Η αξιολόγηση της επίπτωσης της απελευθέρωσης του καθεστώτος θεωρήσεων ιδίως για τις γείτονες χώρες θα ακολουθήσει σε μεταγενέστερο στάδιο μετά την λήψη των στατιστικών στοιχείων για το 2014.

¹³⁵ Το Φεβρουάριο 2014 αποφασίστηκε η συμπερίληψη και των κρατών Περού, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κολομβία και 16 Νησιωτικά Κράτη της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.

¹³⁶ Δημοσίευση στατιστικών στοιχείων και αποτίμηση συνολικής δραστηριότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για το Α' εξάμηνο του 2014

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=43802&Itemid=1333&lang=

¹³⁷ http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5101&Itemid=597&lang=

χρονοδιάγραμμα η εξάπλωση του VIS θα ολοκληρωθεί στις 30.6.2015. Σημειώνεται ότι στις χώρες αυτές συμπεριλαμβάνονται σημαντικές τρίτες χώρες, από πολιτικής και τουριστικής απόψεως, αλλά και προέλευσης μεταναστών, όπως οι χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσεως, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, το Πακιστάν και Αφγανιστάν¹³⁸.

- **Πρόληψη και καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης με την ενίσχυση συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα διαχείρισης των συνόρων**

Από 1^{ης} Οκτωβρίου 2014 τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία Επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας. Σε κοινό ανακοινωθέν (4/12/2014) οι Πρωθυπουργοί Ελλάδας και Τουρκίας επανέλαβαν «τη συμφωνία τους να καταπολεμήσουν την παράνομη μετανάστευση, που δημιουργεί σοβαρά και σύνθετα προβλήματα και να αυξήσουν τις προσπάθειες για την αποτελεσματική λειτουργική και ταχεία εφαρμογή του διμερούς ελληνοτουρκικού πρωτοκόλλου Επανεισδοχής. Συμφωνούν επίσης να βελτιώσουν τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των εκατέρωθεν αρμοδίων Αρχών».

Επίσης οι δύο πλευρές χαιρέτισαν την έναρξη του Διαλόγου για την Απελευθέρωση των Θεωρήσεων που θα έχει θετική επίδραση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και στις σχέσεις ΕΕ- Τουρκίας¹³⁹.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, η Τουρκία δεν εφαρμόζει τα συμφωνηθέντα δυνάμει του Πρωτοκόλλου Επανεισδοχής, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, όπως προκύπτει και από τα στατιστικά στοιχεία, που αφορούν στην εφαρμογή του Πρωτοκόλλου, από το 2002 - οπότεν τέθηκε σε ισχύ- έως σήμερα¹⁴⁰.

Σταθερή επιδίωξη της ελληνικής πλευράς είναι η ένταξη των Συμφωνιών Επανεισδοχής στο πλέγμα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχους :

- (α) την άμεση ολοκλήρωση και υπογραφή των, υπό διαπραγμάτευση, Συμφωνιών,
- (β) την προώθηση, προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, της σύναψης νέων συμφωνιών με άλλες κύριες χώρες καταγωγής και διέλευσης
- (γ) τη δημιουργία μηχανισμού ελέγχου αποτελεσματικότητας εφαρμογής και αξιολόγησης τους και τη σύνδεσή τους με την όποια κοινοτική χρηματοδότηση προς τις τρίτες αυτές χώρες.

Συνεχίστηκε και κατά το έτος 2014 το επιχειρησιακό σχέδιο με την κωδική ονομασία «Ποσειδών Χερσαία Σύνορα», από κοινού με την FRONTEX, σε

¹³⁸ Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας, <http://www.gr2014.eu/el/news/press-releases>

¹³⁹ <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=657129>

¹⁴⁰ Από τον Απρίλιο του 2002, μέχρι τις 23.12.2014, υπεβλήθησαν προς την Τουρκία 6.269 αιτήματα επανεισδοχής, που αφορούσαν 135.433 αλλοδαπούς εισερχόμενους από την Τουρκία, από τους οποίους δέχθηκε να παραλάβει 12.880. Εξ αυτών, στην πράξη, επεστράφησαν μόνο 3.838 αλλοδαποί , γεγονός που οφείλεται, σύμφωνα με το Υπουργείο, κυρίως στις καθυστερημένες, και εκτός των προβλεπόμενων στο πρωτόκολλο προθεσμιών, απαντήσεις της Τουρκικής πλευράς. Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014.

συνεργασία και με την Βουλγαρία¹⁴¹, το οποίο επεκτείνεται και στα θαλάσσια ελληνοτουρκικά σύνορα¹⁴².

- **Διακυβέρνηση Schengen**¹⁴³

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας της Ε.Ε. επεκτάθηκε το Πληροφοριακό Σύστημα για τις Θεωρήσεις (VIS) στην τρίτη και τελευταία δέσμη χωρών (όπως χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσεως, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, το Πακιστάν και Αφγανιστάν) με χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης μέχρι τον Ιούνιο 2015.

Η Ελλάδα κατά την διάρκεια της Προεδρίας της Ε.Ε. προώθησε την επίτευξη συμφωνίας στο Συμβούλιο σχετικά με τις βασικές κατευθύνσεις για τον μελλοντικό ρόλο της Μόνιμης Επιτροπής όσον αφορά στην επιχειρησιακή συνεργασία για την εσωτερική ασφάλεια (COSI). Η Προεδρία προετοίμασε επίσης πρόταση για συγκεκριμένες πλέον δράσεις, οι οποίες θα υλοποιηθούν από την COSI, αρχής γενομένης από την Ιταλική προεδρία.

Επίσης στον Απολογισμό της Ελληνικής Προεδρίας καταγράφεται η ολοκλήρωση της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσεως «HELLAS – SCHENGEN», το οποίο καταρτίστηκε για την υλοποίηση συστάσεων της πραγματοποιηθείσας κατά το 2010 αξιολογήσεως, οι οποίες αφορούσαν στα χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα της χώρας, αναφορικά με την ορθή εφαρμογή του κεκτημένου Σένγκεν.¹⁴⁴

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τον Ιανουάριο 2011 η Ελλάδα καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος) για παραβιάσεις των άρθρων 3 και 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε σχέση με τη διαδικασία ασύλου, την κράτηση και τις συνθήκες υποδοχής αιτούντων άσυλο¹⁴⁵. Η απόφαση M.S.S. σηματοδότησε την αναστολή επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών/αιτούντων άσυλο από τα άλλα κράτη μέλη προς την Ελλάδα κατ' εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο III, η οποία είναι ακόμη σε ισχύ¹⁴⁶. Με την από 5.6.2014 απόφασή της, η Επιτροπή

¹⁴¹ Ενημερωτικό Σημείωμα για την ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2014, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων, 25/11/2014

¹⁴² <http://www.statewatch.org/news/2014/mar/eu-frontex-wp-2014.pdf>, Frontex' Programme of Work 2014, FRAN Quarterly report, Frontex FRAN Quarterly q1 2014 http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q1_2014.pdf

¹⁴³ Κατά τη διάρκεια του 2014, χορηγήθηκαν 1.347.294 θεωρήσεις εισόδου (Schengen short stay visas – Α και C θεωρήσεις, στις τελευταίες περιλαμβάνονται και LTV θεωρήσεις) σε πολίτες τρίτων χωρών προερχόμενων απευθείας από τρίτη χώρα (θήλυ: 766.420 και άρρεν: 580.874). Επίσης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα χορηγήθηκαν 10.889 εθνικές θεωρήσεις εισόδου (D θεωρήσεις εισόδου) σε πολίτες τρίτων χωρών προερχόμενων απευθείας από τρίτη χώρα (θήλυ : 4.854 και άρρεν: 6.035)
Πηγή : Στατιστικά στοιχεία Υπουργείου Εξωτερικών, Μάρτιος 2015

¹⁴⁴ Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας <http://www.gr2014.eu/el/news/press-releases>

¹⁴⁵ UNHCR, Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report- Universal Periodic Review: GREECE <http://www.refworld.org/pdfid/4cd8f2ec2.pdf>

¹⁴⁶ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>
EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014

Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξέφρασε αμφιβολίες ως προς την πλήρη συμμόρφωση του ελληνικού συστήματος ασύλου και υποδοχής προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και αποφάσισε τη συνέχιση της εποπτείας συμμόρφωσης της Ελλάδας προς την απόφαση MSS¹⁴⁷.

Η Ελλάδα κατά το 2010 εκπόνησε Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το άσυλο και τη μετανάστευση, το οποίο αναμορφώθηκε το έτος 2013, η υλοποίηση του οποίου τελεί υπό την παρακολούθηση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εποπτεία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι βασικές εξελίξεις για την υλοποίηση του ως άνω Σχεδίου παρουσιάζονται κατωτέρω υπό στοιχ. 4, 5, 8 και 9. Επιγραμματικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις Εκθέσεις παρακολούθησης των αρμόδιων οργάνων, κατά το έτος 2014¹⁴⁸, παρά τις διαπιστωθείσες βελτιώσεις ιδίως στον τομέα του ασύλου¹⁴⁹ –κυρίως ως προς την αύξηση των ποσοστών αναγνώρισης καθεστώτος διεθνούς προστασίας καθώς και την ποιότητα των διαδικασιών– και κάποιες προόδους στους τομείς υποδοχής¹⁵⁰ και συνόρων, καταγράφονται σοβαρές

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-Assessment-Greece.pdf>

¹⁴⁷ Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε τη συνέχιση της εποπτείας συμμόρφωσης της Ελλάδας προς την απόφαση MSS, <http://www.immigration.gr/2014/06/mss.html> <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2199769&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>,

European Council for Refugees, <http://ecre.org/component/content/article/70-weekly-bulletin-articles/741-monitoring-of-greeces-compliance-with-mss-judgment-must-continue-says-council-of-europe-committee-of-ministers.html>

¹⁴⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, σελ. 10-11 (asylum), 6-7 (first reception), 18-19 (border) και 20 (conclusions) <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014, σελ. 6-7 και 10 (asylum), 13-14 (first reception).

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-Assessment-Greece.pdf>

Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε τη συνέχιση της εποπτείας συμμόρφωσης της Ελλάδας προς την απόφαση MSS, <http://www.immigration.gr/2014/06/mss.html> <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2199769&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>

¹⁴⁹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, σελ. 9-10.

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014, σελ. 4-7.

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-Assessment-Greece.pdf>

<http://www.immigration.gr/2014/06/mss.html>

¹⁵⁰ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, σελ. 6

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014, σελ. 12-13,

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-Assessment-Greece.pdf>

Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε τη συνέχιση της εποπτείας συμμόρφωσης της Ελλάδας προς την απόφαση MSS

<http://www.immigration.gr/2014/06/mss.html>

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2199769&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>

πλημμέλειες και ελλείψεις ως προς την επίτευξη των στόχων του σχεδίου και την εφαρμογή της ενωσιακής και διεθνούς νομοθεσίας¹⁵¹.

Για την περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο των ταμείων του τομέα των εσωτερικών υποθέσεων της Ε.Ε., η Ελλάδα αναμένεται να λάβει περίπου 446,5 εκατ. ευρώ βασικές χορηγήσεις για τα εθνικά της προγράμματα (259,3 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, 166,8 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Σύννορα, καθώς και 20,4 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία)¹⁵².

- **Διαχείριση της μετανάστευσης σε περίπτωση κυμαινόμενων μεταναστευτικών πιέσεων**

Στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης εθνικών δράσεων επιτήρησης των συνόρων έχει ήδη εξαγγελθεί, από το 2012, η ύπαρξη του Σχεδίου «ΙΩΝΗ», για τη διαχείριση της ενδεχόμενης μαζικής εισροής προσφύγων από τη Συρία. Το Σχέδιο αυτό επικαλέστηκε τον Αύγουστο του 2013 ο τότε Υπουργός Εθνικής Άμυνας, Δ. Αβραμόπουλος και πλέον Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα μετανάστευσης. Ωστόσο μέχρι σήμερα το Σχέδιο δεν έχει υλοποιηθεί, δεν έχουν δε καταστεί γνωστά τα κριτήρια και οι διαδικασίες εφαρμογής του¹⁵³. Επίσης δεν έχει γίνει γνωστό κανένα αντίστοιχο Σχέδιο, που να αφορά τις Υπηρεσίες Πρώτης Υποδοχής και Ασύλου¹⁵⁴. Περί τα τέλη Νοεμβρίου 2014 ανέκυψε ζήτημα ως προς την κάλυψη των βασικών αναγκών στέγασης και προστασίας 300 περίπου Σύρων, οι οποίοι δεν είχαν υποβάλει αίτημα ασύλου και τελούσαν υπό καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης και οι οποίοι ξεκίνησαν απεργία πείνας με αίτημα να καλυφθούν οι βασικές τους ανάγκες και να διευκολυνθεί η μετάβασή τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁵⁵. Κατά τη διάρκεια της απεργίας πείνας έλαβαν χώρα επαφές με τις ελληνικές αρχές, κατέστη δε δυνατή η προσωρινή στέγαση ορισμένων εξ αυτών, κυρίως των ευάλωτων (οικογένειες, παιδιά, ασθενείς). Εν τέλει, περί τα τέλη Δεκεμβρίου, πολλοί εκ των, ως άνω, προσφύγων, άρχισαν να απευθύνονται στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Αττικής, το οποίο ενέταξε στον προγραμματισμό του, στο πλαίσιο ταχείας εξέτασης για τους Σύρους πρόσφυγες, την παραλαβή 10 αιτημάτων ασύλου ημερησίως.¹⁵⁶ Στις αρχές του 2015 η Υπηρεσία Ασύλου ενέταξε

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² <http://www.europarl.gr/el/greek-meps/meps-activity/meps-activity-2014/meps2014october2014/meps2014october21.html>;

¹⁵³ Ανακοίνωση ΥΠΕΘΑ, <http://www.mod.mil.gr/mod/el/content/show/36/A29507>

¹⁵⁴ Υ.Α: Άμεση ανάγκη για δημιουργία Σχεδίου Επείγουσας Δράσης για τη διαχείριση των αφίξεων στα νησιά του Αιγαίου, 08 October 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typon/artikel/4d4963fc93e1d807527b67c5346e549d/ya-amesi-anagki-gi.html>

¹⁵⁵ Δήλωση του Επικεφαλής του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, Γιώργου Τσαρμπόπουλου, για τους Σύρους πρόσφυγες στο Σύνταγμα, 24 November 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/e705d7edf9cc6b2f119152dfa2cf0229/me-aformi-tin-eirin.html>

Διεθνής Αμνηστία : «ΣΥΡΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ. Από τη φρίκη του πολέμου στο αδιέξοδο της Ελλάδας» <http://www.amnesty.org.gr>

¹⁵⁶ Εφημερίδα Αυγή, 30-12-2014: «Θα κάνουν οι Σύροι πρόσφυγες Πρωτοχρονιά στο κρύο;» <http://www.avgi.gr/article/5179332/>

στον προγραμματισμό της την διαδικασία ταχείας εξέτασης και για τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες εκ Συρίας^{157 158}.

Πλέον των ανωτέρω, υπάρχει δέσμευση για την χορήγηση θεώρησης εισόδου για λόγους ανθρωπιστικούς στους ομογενείς από την Ουκρανία σε περίπτωση επικίνδυνων εξελίξεων στη χώρα¹⁵⁹.

4. Ασυλο και διεθνής προστασία

Κατά το έτος αναφοράς εμφανίζουν σημαντική αύξηση οι μικτές μεταναστευτικές ροές με προεξάρχουσες τις προσφυγικές ροές, κυρίως από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας. Βασικές αιτίες αποτελούν οι δραματικές εξελίξεις στην Συρία, με συνέπεια την έξοδο εκατομμυρίων προσφύγων, κυρίως προς την περιοχή της Μέσης Ανατολής αλλά και οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράκ, σε συνδυασμό με τη γενικότερη κινητικότητα προσώπων, που χρήζουν διεθνούς προστασίας από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής.

Κατά το έτος αναφοράς σημειώθηκαν, ως γνωστόν, στον ευρύτερο χώρο της Μεσογείου αλλά και στα ελληνικά θαλάσσια ύδατα, πολύνεκρα ναυάγια με θύματα ακόμη και μικρά παιδιά, καταγράφοντας, ίσως πιο έντονα από κάθε άλλη φορά, την επιτακτική ανάγκη τήρησης των κανόνων διάσωσης και προστασίας της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα. Ειδικότερα στη θαλάσσια περιοχή του Αιγαίου, το 2014 σφραγίστηκε από τις τραγωδίες των ναυαγίων του Φαρμακονησίου και της Σάμου, με θύματα γυναίκες και κυρίως παιδιά¹⁶⁰.

Γεωμετρική αύξηση παρουσίασε η είσοδος παράτυπα εισερχομένων αλλοδαπών από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα, συγκριτικά με την είσοδο δια των χερσαίων συνόρων, η οποία καταγράφεται σημαντικά μικρότερη - αν και κατά τι αυξημένη σε σχέση με το 2013. Σύμφωνα με τα στατιστικά του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, για το έτος 2014, ο συνολικός αριθμός συλλήψεων των παράτυπα εισερχομένων αλλοδαπών ανήλθε σε 77.163, εξ αυτών δε των συλλήψεων η συντριπτική πλειοψηφία αφορά σε συλλήψεις προσώπων προερχόμενων από χώρες, που υπάρχουν ένοπλες συρράξεις, γενικευμένη βία ή/και σοβαρές παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, που δικαιολογούν τη διεθνή προστασία. (Συρία, Αφγανιστάν, Σομαλία, Ερυθραία, Ιράκ και Παλαιστίνη)¹⁶¹. Το ήμισυ δε περίπου, ήτοι το 42% του συνόλου των συλληφθέντων, προέρχονται

¹⁵⁷ Δελτίο Τύπου Υπηρεσίας Ασύλου : «Συνάντηση της Υπηρεσίας Ασύλου με αντιπροσωπεία Σύρων προσφύγων και Παλαιστινίων προσφύγων από τη Συρία Η Υπηρεσία Ασύλου επεξεργάστηκε τα αιτήματα Παλαιστίνιων προσφύγων που ζούσαν στη Συρία και όσοι έχουν έγγραφα ταυτοποίησης θα μπορούν από τη Δευτέρα 12/1/2015 να υπαχθούν και αυτοί στην ταχεία διαδικασία». http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/DELTIO-TYPOY_GR.pdf

¹⁵⁸ Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου, Ιανουάριος 2015

¹⁵⁹ Υπουργείο Εξωτερικών, <http://www.mfa.gr/epikairota/eidiseis-anakoinoseis/>

¹⁶⁰ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.), “Η Υ.Α. εκφράζει την ανησυχία της για τη συνεχιζόμενη απώλεια ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα, με αφορμή το ναυάγιο στο Φαρμακονήσι” 21 January 2014,

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/84351fd135deef59c9457f229adf85b5.html>

“ Σάμος: Συγκλονισμένη η Ύπατη Αρμοστεία από τη νέα τραγωδία στο Αιγαίο”, 5 May 2014,

<http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/0bb104044bb638c3e0d09484d5ed48af.html>

“Αυξάνονται οι νεκροί στο Αιγαίο καθώς πρόσφυγες από εμπόλεμες χώρες προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη”, 14 July 2014 <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy.html>

¹⁶¹ Βλέπε ανωτέρω, υποσημείωση 8.

από την Συρία. Για το ίδιο χρονικό διάστημα ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών, που συνελήφθησαν εισερχόμενοι παράτυπα από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα ανήλθε σε 43.518 άτομα έναντι 11.447 συλληφθέντων κατά το 2013¹⁶².

4.1 Εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου- Διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας

Κατά τα έτη 2009 και 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφάρμοσε διαδικασία επιβολής κυρώσεων κατά της Ελλάδας για παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας για το άσυλο, την υποδοχή και μεταχείριση προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας¹⁶³. Μετά την καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος)¹⁶⁴ ανεστάλησαν οι επιστροφές πολιτών τρίτων χωρών/αιτούντων άσυλο από τα άλλα κράτη μέλη προς την Ελλάδα¹⁶⁵. Κατά το 2014, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε¹⁶⁶ τη συνέχιση της εποπτείας συμμόρφωσης της Ελλάδας προς την απόφαση M.S.S. (απόφαση της 5.6.2014). Παράλληλα η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Συμβούλιο της Ευρώπης παρακολουθούν την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το άσυλο και τη μετανάστευση που εκπονήθηκε, από την Ελλάδα, το 2010 και αναμορφώθηκε το 2013¹⁶⁷.

Οι βασικές εξελίξεις, κατά το έτος αναφοράς, ως προς την υλοποίηση του, ως άνω, Σχεδίου στον τομέα του ασύλου και υποδοχής παρουσιάζονται κατωτέρω.

- **Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου**

Η Υπηρεσία Ασύλου (Ν. 3907/2011) άρχισε να λειτουργεί στις 7/6/2013 με την σύσταση του πρώτου Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου στην Αττική. Με την υπ' αριθμ. 6416/2014 Υπουργική Απόφαση θεσπίστηκε ο Κανονισμός Λειτουργίας της

¹⁶² Βλέπε ανωτέρω, υποσημείωση 7.

¹⁶³ <http://www.refworld.org/pdfid/4cd8f2ec2.pdf>

¹⁶⁴ Απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας, Ιανουάριος 2011, για παραβιάσεις των άρθρων 3 και 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε σχέση με τη διαδικασία ασύλου, την κράτηση και τις συνθήκες υποδοχής αιτούντων άσυλο.

¹⁶⁵ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-Assessment-Greece.pdf>

¹⁶⁶ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης,, Απόφαση (3-5 Δεκεμβρίου 2014):

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=30696%2F09&StateCode=BEL&SectionCode

http://ecre.org/index.php?option=com_downloads&id=887

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/OJ/DH\(2014\)1201/4&Language=lanFrench&Ver=original&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/OJ/DH(2014)1201/4&Language=lanFrench&Ver=original&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679)

<http://www.immigration.gr/2014/06/mss.html>

¹⁶⁷ Σχετικά με τις Εκθέσεις παρακολούθησης των αρμόδιων οργάνων, κατά το έτος 2014, ως προς τις διαπιστωθείσες βελτιώσεις αλλά και τις καταγραφείσες πλημμέλειες και ελλείψεις ως προς την επίτευξη των στόχων του σχεδίου και την εφαρμογή της ενωσιακής και διεθνούς νομοθεσίας, βλέπε κατωτέρω, υπό όπου και οι σχετικές παραπομπές (κατωτέρω υπό 4.1 και 4.2).

Υπηρεσίας Ασύλου. Είναι η αρμόδια αρχή για την παραλαβή και εξέταση αιτημάτων ασύλου σε α' βαθμό για τη χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος ή επικουρικής προστασίας. Κατά το έτος 2013 λειτούργησαν άλλα 4 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου ανά την επικράτεια (Βόρειου Έβρου, Νότιου Έβρου, Λέσβου και Αμυγδαλέζας), ενώ το κατά το έτος 2014 λειτούργησαν το Περιφερειακό Γραφείο Ρόδου, στις 2 Ιανουαρίου 2014, το Αυτοτελές Κλιμάκιο Θεσσαλονίκης, στις 20 Ιανουαρίου 2014, το Αυτοτελές Κλιμάκιο Πάτρας, την 1 Ιουνίου 2014 και το Αυτοτελές Κλιμάκιο Χίου τον Ιούλιο 2014 (το οποίο μεταφέρθηκε στη Λέσβο). Με την υπ' αριθμ. Απόφαση οικ.9839/2014 (ΦΕΚ Β-3125-20.11.2014) καταργήθηκε το Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Ιάσμου Κομοτηνής και ιδρύθηκε Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου στην Ξάνθη.

Παρά τις σημαντικές προόδους που έχουν επιτευχθεί στο ζήτημα της πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου, (Ν. 3907/2011), κατά το έτος 2014 εξακολούθησαν να παρουσιάζονται προβλήματα¹⁶⁸ λόγω σοβαρών ελλείψεων στη στελέχωση της Υπηρεσίας, του μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο που διαμένουν στην Αττική καθώς και της μη λειτουργίας των υπολειπομένων 5 Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου, που προβλέπονται στο νόμο (Σάμος, Κρήτη, Ήπειρος, Λέρος).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αιτημάτων ασύλου κατατίθενται και εξετάζονται από το Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Αττικής. Κατά έτος 2014¹⁶⁹ υποβλήθηκαν συνολικά 9.432 αιτήσεις διεθνούς προστασίας, εκ των οποίων:

- 6.357 στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Αττικής,
- 606 στο Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Αμυγδαλέζας,
- 399 στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Βορείου Έβρου (Φυλάκιο),
- 941 στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Ν. Έβρου (620 στην Κομοτηνή, 40 στην Ξάνθη, 281 στην Αλεξανδρούπολη).
- 202 στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Λέσβου (και 7 στη Χίο, αρμοδιότητας Περ. Γραφείου Λέσβου)
- 454 στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Ρόδου
- 412 στο Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Θεσσαλονίκης
- 54 στο Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Πάτρας

Από τα ανωτέρω αιτήματα 2.892 υποβλήθηκαν από κρατούμενους.

Με τις υπ' αριθμ. 3966/09.05.2014 (ΦΕΚ Β 1267/19-5-2014) και 8248/19-9-2014 (ΦΕΚ Β 2635/3-10-2014) Αποφάσεις της Διευθύντριας της Υπηρεσίας Ασύλου καθορίστηκε η διάρκεια ισχύος¹⁷⁰ των δελτίων αιτούντων διεθνή προστασία.

¹⁶⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

Forum Προσφύγων, <http://refugeegr.blogspot.gr/>

Καμπάνια για την Πρόσβαση στο Άσυλο, <http://asylum-campaign.blogspot.gr/>

¹⁶⁹ Στατιστικά στοιχεία για τη λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2014),

Κατά το έτος 2014 καταγράφηκαν και 1.846 μεταγενέστερα αιτήματα ασύλου.

http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf

Στην Υπηρεσία Ασύλου εντάσσεται η Εθνική Μονάδα Δουβλίνο, η οποία διαβιβάζει αιτήματα αποδοχής ή εκ νέου ανάληψης ευθύνης και μεριμνά για την εφαρμογή του Κανονισμού 604/2013 του Συμβουλίου της ΕΕ (L 50/25.2.2003) ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. Κατά το έτος 2014 πραγματοποιήθηκαν 1.126 εξερχόμενα αιτήματα Κανονισμού Δουβλίνο και ελήφθησαν 58¹⁷¹.

- **Πρόσβαση στην πληροφόρηση και νομική συνδρομή/ εκπροσώπηση**

Στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη για την υλοποίηση του Έργου «Ενδυνάμωση του πλαισίου πρώτης υποδοχής μικτών μεταναστευτικών ομάδων που εισέρχονται στην περιοχή του Έβρου και στα νησιά του Αιγαίου», κατά τη διάρκεια των διαδικασιών πρώτης υποδοχής, οι υπηρεσίες ενημέρωσης των πολιτών τρίτων χωρών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους παρέχονται από κλιμάκια της Ύπατης Αρμοστείας. Ειδικότερα, κλιμάκια της ΥΑ συνδράμουν στο έργο της Πρώτης Υποδοχής στις Κινητές Μονάδες καθώς και στο ΚΕ.Π.Υ. Φυλακίου¹⁷²,

Δωρεάν νομική συνδρομή στο πλαίσιο διοικητικών διαδικασιών δεν παρέχεται με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο¹⁷³ στην Ελλάδα. Νομική συνδρομή σε αιτούντες άσυλο παρέχεται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων χρηματοδοτούμενα κατά κανόνα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, χωρίς ωστόσο να καλύπτονται οι ανάγκες των αιτούντων τόσο ως προς την διαδικασία ασύλου, όσο και ως προς τη διαδικασία αντιρρήσεων των κρατουμένων αιτούντων άσυλο (για την κράτηση αιτούντων οράτε κατωτέρω υπό ix).

Εν όψει της επικείμενης ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2013/32 ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου καθώς και αλλαγής των γραμμών χρηματοδότησης των Ευρωπαϊκών Ταμείων αναμένεται η θεσμοθέτηση ενός συστήματος παροχής νομικής συνδρομής και σε αιτούντες άσυλο.

¹⁷⁰ Η εν ισχύ απόφαση ορίζει ότι : « Τα δελτία με τα οποία εφοδιάζονται οι αιτούντες διεθνή προστασία θα έχουν διάρκεια ισχύος τεσσάρων (4) μηνών, πλην των δελτίων των αιτούντων διεθνή προστασία των οποίων οι χώρες καταγωγής είναι η Αίγυπτος, η Αλβανία, η Γεωργία, το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν, τα οποία θα έχουν διάρκεια ισχύος τριών (3) μηνών, με βάση την αναμενόμενη διάρκεια έκδοσης των αποφάσεων επί των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.» και καταργεί την προηγούμενη απόφαση, η οποία όριζε αντιστοίχως ότι : « Τα δελτία με τα οποία εφοδιάζονται οι αιτούντες διεθνή προστασία θα έχουν διάρκεια ισχύος τεσσάρων (4) μηνών, πλην των δελτίων των αιτούντων διεθνή προστασία των οποίων οι χώρες καταγωγής είναι η Αίγυπτος, η Αλβανία, η Γεωργία, το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν, τα οποία θα έχουν διάρκεια ισχύος σαράντα πέντε (45) ημερολογιακών ημερών, με βάση την αναμενόμενη διάρκεια έκδοσης των αποφάσεων επί των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.»

¹⁷¹ Στατιστικά στοιχεία για τη λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2014), http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf

Με την υπ' αριθμ. 2/15683/0026/2014 Υπουργική Απόφαση καθορίζονται τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για τις δαπάνες μεταφοράς αιτούντων διεθνή προστασία (κατ' εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο III).

¹⁷² [http://www.firstreception.gov.gr/PRIImages/Prints/11_FORYOU_NONSPREADS%20\(3\).pdf](http://www.firstreception.gov.gr/PRIImages/Prints/11_FORYOU_NONSPREADS%20(3).pdf)

¹⁷³ Ν. 3226/2004 (ΦΕΚ 24 Α/4-2-04), Ν. 3907/2011 (άρθρο 28)

- **Προβλέψεις για διερμηνεία**

Οι υπηρεσίες διερμηνείας στην Υπηρεσία Ασύλου και στην Αρχή Προσφυγών καθώς και στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και στις Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής παρέχονται από τη Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΜΕΤΑδραση¹⁷⁴, με διακριτές διαγωνιστικές διαδικασίες που διενεργούνται από τις Υπηρεσίες.¹⁷⁵ Στις διαδικασίες εξέτασης αιτημάτων ασύλου (από τις αστυνομικές αρχές) και προσφυγών (από τις Επιτροπές Προσφυγών), σύμφωνα με το ΠΔ 114/2010, υπηρεσίες διερμηνείας παρέχονται και από διερμηνείς, που υπάγονται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Η μη ένταξη σε τακτικό προϋπολογισμό των σχετικών κονδυλίων δημιουργεί επισφάλειες ως προς την εξασφάλιση της συνέχειας παροχής των σχετικών υπηρεσιών.¹⁷⁶ Σύμφωνα όμως με πρόσφατη ενημέρωση από την Υπηρεσία Ασύλου έχει υπάρξει σχετική πρόβλεψη πόρων για τα απαιτούμενα κονδύλια¹⁷⁷.

- **Διαδικασίες σε α' βαθμό**

Κατά τη διάρκεια του έτους 2014, η Υπηρεσία Ασύλου, μέσω του Τμήματος Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης, υλοποίησε τα πρότυπα, τις οδηγίες και τις προτάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και του ΕΑΣΟ για τη διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών της. Ειδικότερα υλοποίησε πρόγραμμα δειγματοληπτικών ελέγχων ευρέος φάσματος με αξιολόγηση και αποτίμηση της ποιότητας αφενός των συνεντεύξεων, που διεξάγουν οι χειριστές των αιτημάτων για διεθνή προστασία και αφετέρου των σχετικών αποφάσεων. Επίσης, το Τμήμα Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης, μέσω προσωπικών συνεντεύξεων με κάθε χειριστή/στρια χωριστά, παρέχει ενημέρωση και συμβουλές ως προς τις βέλτιστες πρακτικές με σκοπό τη βελτίωση του έργου τους (personal feedback). Οι δράσεις αυτές έλαβαν χώρα σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) και πληρούν τις προδιαγραφές, που αποτυπώνονται στις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο¹⁷⁸. Τον Οκτώβριο 2014 το Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Αττικής ενισχύθηκε με οκτώ εργαζόμενους Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ) και δεκαέξι εργαζόμενους Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ ΙΔΟΧ)¹⁷⁹. Κατά τη διάρκεια του 2014, εφαρμόστηκε, μεταξύ άλλων, η μαγνητοφωνημένη καταγραφή¹⁸⁰ των συνεντεύξεων ασύλου σε α' και β' βαθμό. Ο συσχετισμός

¹⁷⁴ Η Υπηρεσία Ασύλου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, προκήρυξε στις 23/12/2014 Ηλεκτρονικό Εθνικό Ανοικτό διαγωνισμό με θέμα «Παροχή Υπηρεσιών Διερμηνείας και Μετάφρασης στην Υπηρεσία Ασύλου και στην Αρχή Προσφυγών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη». <http://asylo.gov.gr/?p=1167>

¹⁷⁵ Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου, Ιανουάριος 2015

¹⁷⁶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

¹⁷⁷ Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου, Ιανουάριος 2015

¹⁷⁸ Πηγή: Υπηρεσία Ασύλου, Δεκέμβριος 2014

¹⁷⁹ Πηγή: Υπηρεσία Ασύλου, Ιανουάριος 2015

¹⁸⁰ Προς το παρόν δεν διενεργείται απομαγνητοφώνηση (Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου, Δεκέμβριος 2014)

ποιότητας, χρόνου και ορθής εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας καταγράφεται θετικά¹⁸¹.

Στις καλές πρακτικές της, η Υπηρεσία Ασύλου σημειώνει για το έτος 2014 : τη δυνατότητα απόδοσης σε αιτούντες άσυλο της ημερομηνίας καταγραφής του αιτήματός τους μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής SKYPE –για τη διευκόλυνση κυρίως όσων διαμένουν εκτός Αττικής–, την ταχεία εξέταση αιτημάτων Σύρων προσφύγων συμπεριλαμβανομένων και των Παλαιστινίων εκ Συρίας, από τις αρχές του 2015 (οράτε ανωτέρω 1.5.4) καθώς επίσης και την δημιουργία της ιστοσελίδας της Υπηρεσίας Ασύλου <http://asylo.gov.gr/>

Κατά τη διάρκεια του έτους 2014 τα ποσοστά χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος σε α' βαθμό ανέρχονται σε 20,5% (1.223), 8,2% (487) ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης σε 71,3% (4.252)¹⁸². Επίσης 2.718 ήταν το σύνολο των παραιτήσεων από υποβληθέντα αιτήματα, των διακοπών της διαδικασίας εξέτασης και των αιτήσεων, που απορρίφθηκαν ως απαράδεκτες¹⁸³.

• Προσφυγές και ένδικα μέσα

Για την εξέταση των προσφυγών κατά των αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου αρμόδια είναι η Αρχή Προσφυγών, ιδρυθείσα με τον ίδιο, ως άνω, νόμο και συγκεκριμένα οι νεοσυσταθείσες Επιτροπές Προσφυγών¹⁸⁴. Κατά την έναρξη λειτουργίας της Αρχής Προσφυγών προβλέφθηκε η σύσταση 19 Επιτροπών Προσφυγών, οι οποίες το έτος 2014 μειώθηκαν σε 10 Επιτροπές.

¹⁸¹ EASO OPERATING PLAN FOR GREECE Interim Assessment of Implementation Valletta Harbour, 28 July 2014, σελ. 5.

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

¹⁸² Στατιστικά στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου 2014

http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf

¹⁸³ ήτοι επί συνόλου 5.962 αιτημάτων μη συμπεριλαμβανομένων των παραιτήσεων, των διακοπών και των απαράδεκτων αιτήσεων, ibid

¹⁸⁴ « Ο αιτών δικαιούται να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή (άρθρο 5 παρ. 5 ν. 3907/2011) ενώπιον της Αρχής Προσφυγών του άρθρου 3 του ν. 3907/2011: α. Κατά της απόφασης που απορρίπτει αίτηση διεθνούς προστασίας ως αβάσιμη με την κανονική διαδικασία ή ανακαλεί το καθεστώς αυτό, εντός τριάντα (30) ημερών από την επίδοση της εν λόγω απόφασης. Η ίδια προθεσμία ισχύει σε περίπτωση που χορηγείται στον αιτούντα καθεστώς επικουρικής προστασίας εφόσον ο αιτών ισχυρίζεται ότι δικαιούται καθεστώς πρόσφυγα» άρθρο 25 ΠΔ 113/2013. Ειδικές διαδικασίες Προβλέπονται ειδικές ταχύρρυθμες διαδικασίες εξέτασης των αιτημάτων που υποβάλλονται στις ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας με προσδιορισμό χρονικού ορίου εξέτασης και απόφασης – εντός 28 ημερών- (άρθρο 24 ΠΔ 113/2013) καθώς και για τα αιτήματα που υποβάλλονται εντός Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (βλ. αμέσως κατωτέρω άρθρο 25). Τάσσονται προθεσμίες προσφυγής 3 ημερών για τα αιτήματα που έχουν υποβάλλονται στις ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας καθώς και στα Κέντρα Πρώτης υποδοχής (άρθρο 25 παρ.1 δ ΠΔ 113/2013). Προβλέπεται δικαίωμα προσφυγής κατά των αποφάσεων, που απορρίπτουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας με την ταχύρρυθμη διαδικασία ή ως απαράδεκτες (συμπεριλαμβανομένων και των μεταγενεστέρων αιτήσεων), εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την επίδοση της εν λόγω απόφασης. Επίσης προβλέπεται προσφυγή κατά της απόφασης, που απορρίπτει αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη σε περίπτωση εφαρμογής του Κανονισμού 343/2003 του Συμβουλίου (η προσφυγή στρέφεται και κατά της σχετικής πράξης μεταφοράς κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Κανονισμού 343/2003 του Συμβουλίου) (άρθρο 25 ΠΔ 113/2013). Τάσσεται προθεσμία 10 ημερών για την άσκηση προσφυγής στην περίπτωση κρατούμενων (άρθρο 25 παρ.1 γ ΠΔ 113/2013).

Με το Ν. 4249/2014 «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις», μεταξύ άλλων ρυθμίσεων, επήλθαν τροποποιήσεις στο Ν. 3907/2011 και αφορούν λειτουργικά ζητήματα της Υπηρεσίας Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών και της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής. Μεταξύ άλλων προβλέπεται μείωση της θητείας των μελών των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών από 2 έτη σε 1 έτος με δυνατότητα ανανέωσης, η θέσπιση, υπό προϋποθέσεις που ορίζονται στον ίδιο νόμο, αρμοδιότητας του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη να ορίζει, με απόφασή του, το τρίτο μέλος των Επιτροπών Προσφυγών, η επαύξηση των αρμοδιοτήτων του Διευθυντή της Αρχής Προσφυγών, ο οποίος πλέον είναι αρμόδιος για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των Επιτροπών και στο πλαίσιο αυτό μπορεί να προβαίνει σε κάθε πράξη, που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους, σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας της Αρχής Προσφυγών. Οι εν λόγω ρυθμίσεις έχουν εγείρει προβληματισμό σχετικά με την διαφαινόμενη αύξηση του ελέγχου της λειτουργίας των Επιτροπών Προσφυγών από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη¹⁸⁵.

Με την Υπουργική Απόφαση 9541/25.9.2014¹⁸⁶, οι Επιτροπές Προσφυγών (ΠΔ 113/2013) συγκροτήθηκαν με τη συμμετοχή προσώπων, που δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο, τον οποίο υπέβαλε η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή, με τις ρυθμίσεις της υπουργικής απόφασης παρακάμφθηκε ο θεσμικός ρόλος της ΕΕΔΑ ως προς τη διαδικασία υπόδειξης Προέδρων και μελών των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών¹⁸⁷. Ωστόσο σύμφωνα με την Αρχή Προσφυγών¹⁸⁸: «Ο Υπουργός με αιτιολογημένη απόφασή του κατέδειξε ότι ο κατάλογος που απέστειλε η ΕΕΔΑ

¹⁸⁵ Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) εξέφρασε την ανησυχία της «[...] για την επιχειρούμενη αυτή μείωση (ενν. της θητείας των μελών των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών), δεδομένου ότι η πρόβλεψη ετήσιας θητείας δε διασφαλίζει την αναγκαία για την αποτελεσματική λειτουργία της Αρχής σταθερότητα, ούτε εγγυάται την ανεξαρτησία των Επιτροπών. Αντιθέτως, θα μπορούσε να εννοηθεί ότι προτείνεται ουσιαστικά η αντικατάσταση Προέδρων και Μελών των Επιτροπών Προσφυγών, δηλαδή ενός έμπειρου, εξειδικευμένου και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εκπαιδευμένου προσωπικού, κάθε δώδεκα μήνες[...]». Βλέπε Υπόμνημα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), προς τη Διάρκη Κοινοβουλευτική Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη», σελ. 7 επ.

<http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/astunomia/Ypomnima%20SxN%20Anadiorganwsi%20EL.A.S.pdf>

Βλέπε επίσης και Third Joint Submission of the International Commission of Jurists (ICJ) and of the European Council of Refugees and Exiles (ECRE) to the Committee of Ministers of the Council of Europe in the Case of M.S.S. v. Belgium and Greece (Application no. 30696/09) and related cases

¹⁸⁶ ΦΕΚ ΥΟΔΔ 583/25.9.2014

¹⁸⁷ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ανακοίνωση http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/Dhm_Dhl_EEDA_prosf.pdf

¹⁸⁸ Πηγή :Αρχή Προσφυγών, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

έπασχε τυπικής νομιμότητας και για αυτόν τον λόγο συνέχισε τη διαδικασία με βάση τα όσα ορίζονται στην παρ.5 άρθρου 12 ν.4249/2014».

Ως προς την καταγραφή του έργου της Αρχής, κατά το έτος 2014 κατατέθηκαν 4.226 προσφυγές, ενώπιον της Αρχής Προσφυγών και εκδόθηκαν αποφάσεις επί 2.641 προσφυγών, με ποσοστά χορήγησης διεθνούς προστασίας 11,1% (294), ως προς το προσφυγικό καθεστώς, 5,0% (133), ως προς την επικουρική προστασία, ενώ το ποσοστό απόρριψης ανήλθε στο 83,8% (2.214)¹⁸⁹.

Κατά το πρώτο εξάμηνο 2014 η Αρχή Προσφυγών και σύμφωνα με την ενδιάμεση αξιολόγηση του EASO¹⁹⁰, πλησίαζε την ικανοποιητική στελέχυσή της, η υλικοτεχνική υποδομή της ήταν επίσης ικανοποιητική και η εκπαίδευση των μελών είχε πραγματοποιηθεί από το EASO μέσω σεμιναρίων και πρωτοκόλλων εκπαίδευσης. Σύμφωνα με χορηγηθέντα στοιχεία από την Αρχή Προσφυγών¹⁹¹, ο μέσος χρόνος έκδοσης των αποφάσεων β' βαθμού είναι 45 ημέρες από την ημέρα εξέτασης της προσφυγής και εφαρμόζεται σύστημα τηλεδιασκέψεων στις περιπτώσεις, που κρίνεται αναγκαία η προφορική εξέταση και ο προσφεύγων βρίσκεται εκτός της έδρας της Αρχής Προσφυγών, για να διευκολύνεται η πρόσβαση των προσφευγόντων στη διαδικασία και να μην υπάρχουν καθυστερήσεις στο έργο των Επιτροπών Προσφυγών¹⁹². Ως προς την τεκμηρίωση, η Υπηρεσία Ασύλου και ειδικότερα το Τμήμα Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης, παρέχει πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής των αιτούντων διεθνή προστασία στους χειριστές του α' βαθμού καθώς και στους εισηγητές και στα μέλη των Επιτροπών Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών. Σημειωτέον ότι το ίδιο Τμήμα της Υπηρεσίας Ασύλου εξυπηρετεί επίσης τις ανάγκες για πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής της Αστυνομίας (α' βαθμός) και των Επιτροπών Προσφυγών του Π.Δ. 114/2010.

- **Διαχείριση εκκρεμών αιτημάτων ασύλου προγενέστερου νομικού πλαισίου (backlog)**

Η Ελλάδα, στο πλαίσιο υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, έχει αναλάβει δέσμευση για την δίκαιη και αποτελεσματική ολοκλήρωση εξέτασης των επί πολλά έτη εκκρεμουσών αιτήσεων ασύλου, κατ' εφαρμογή του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου (backlog).

Τον Ιανουάριο του 2014 εκκρεμούσαν ενώπιον των αρμόδιων αστυνομικών αρχών σε πρώτο βαθμό (Π.Δ. 114/2010) 5.010 αιτήματα ασύλου. Το Δεκέμβριο του 2014 είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία εξέτασης των ανωτέρω αιτημάτων σε α' βαθμό. Σε α' βαθμό χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς σε 44 περιπτώσεις, επικουρική προστασία σε 102 και ανθρωπιστικό καθεστώς σε 114 περιπτώσεις. Σε α' βαθμό απορρίφθηκαν 6.333 αιτήσεις ασύλου και διεκόπηκε η εξέταση 4.362

¹⁸⁹ Στατιστικά στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου 2014

http://asilo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2014_gr.pdf

¹⁹⁰ <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

¹⁹¹ Πηγή : Αρχή Προσφυγών, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Ιανουάριος 2015.

¹⁹² Πηγή : Αρχή Προσφυγών, Ιανουάριος 2015.

αιτημάτων και καταγράφηκαν 1.678 παραιτήσεις από αιτήματα ασύλου.¹⁹³ Ο σχετικά μεγάλος αριθμός καταγραφεισών διακοπών εξέτασης αιτημάτων ασύλου, μπορεί να οφείλεται αφενός στην αναχώρηση των αιτούντων στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας διαδικασίας, αφετέρου, στις τροποποιήσεις, που επέφερε το Π.Δ. 167/2014 και στη μείωση των εγγυήσεων της διαδικασίας εξέτασης σε α' βαθμό, των αιτημάτων ασύλου ενώπιον των αστυνομικών αρχών¹⁹⁴.

Κατά το έτος 2014 κατατέθηκαν 3.921 προσφυγές ενώπιον των Επιτροπών Προσφυγών του Π.Δ. 114/2010 (backlog).

Κατά τον Ιανουάριο 2014 εκκρεμούσαν ενώπιον των Επιτροπών Προσφυγών του Π.Δ. 114/2010 41.343 προσφυγές. Εξ αυτών οι 16.982 αφορούσαν περιπτώσεις προσφυγών, που κατατέθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ του ΠΔ 114/2010, ενώ οι 24.361 αφορούσαν προσφυγές, που είχαν υποβληθεί με το προγενέστερο νομικό πλαίσιο. Κατά το μήνα Δεκέμβριο του 2014 εκκρεμούσαν 27.012 προσφυγές ενώπιον των ιδίων ως άνω Επιτροπών, εκ των οποίων οι 15.160 αφορούσαν προσφυγές που είχαν υποβληθεί κατ' εφαρμογή του ΠΔ 114/2010, ενώ οι 11.852 αφορούσαν υποβληθείσες προσφυγές με το προγενέστερο νομικό πλαίσιο.

Σε β' βαθμό χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς σε 514 περιπτώσεις, επικουρική προστασία σε 163 και ανθρωπιστικό καθεστώς σε 776 περιπτώσεις. Σε β' βαθμό απορρίφθηκαν 3.510 προσφυγές, διεκόπηκε η εξέταση 209 αιτημάτων και καταγράφηκαν 1.434 παραιτήσεις από αιτήματα ασύλου¹⁹⁵.

Κατά το τρέχον έτος τροποποιήθηκε το νομικό πλαίσιο, που θεσμοθετήθηκε με το ΠΔ 114/2010 και εφαρμόζεται επί του λεγόμενου «backlog», δηλαδή των χιλιάδων¹⁹⁶ αιτήσεων ασύλου, που εκκρεμούν ακόμη ενώπιον των αρμόδιων αρχών του ΠΔ 114/2010, δηλαδή των αστυνομικών αρχών, σε πρώτο βαθμό και κυρίως ενώπιον των Επιτροπών Προσφυγών σε δεύτερο βαθμό. Τα βασικά σημεία των τροποποιήσεων αυτών, που διαλαμβάνονται στο ΠΔ 167/2014 (ΦΕΚ Α' 252/1/12/2014)¹⁹⁷ αφορούν στη μεταβίβαση αρμοδιότητας για τη χορήγηση και ανανέωση ανθρωπιστικού καθεστώτος στον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και κατά περίπτωση στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, σε σχέση με τις Επιτροπές του ΠΔ 114/2010, που αποφάσιζαν μέχρι τούδε. Επιπλέον μεταβιβάζεται η αρμοδιότητα της κρίσης επί του παραδεκτού των εκπρόθεσμων προσφυγών στον Αστυνομικό Διευθυντή Αλλοδαπών. Επίσης περιορίζεται η δυνατότητα προφορικής ακρόασης των προσφευγόντων στο δεύτερο βαθμό, εφόσον στον πρώτο βαθμό υφίσταται γνωμοδότηση της Ύπατης αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Οι τροποποιήσεις αυτές μειώνουν τις εγγυήσεις ως προς τη διαδικασία εξέτασης αιτημάτων ασύλου, που εκκρεμούν ενώπιον των αστυνομικών αρχών.

¹⁹³ Πηγή: Ελληνική Αστυνομία, Ιανουάριος 2015.

¹⁹⁴ ΦΕΚ Α' 252/1/12/2014, βλέπε κατωτέρω, στην παρούσα υποενότητα αναφορικά με την τροποποίηση του νομικού πλαισίου ΠΔ 114/2010

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Μέχρι τον Σεπτέμβριο 2014 οι εκκρεμούσες προσφυγές, ενώπιον των αρμόδιων Επιτροπών Προσφυγών, ανέρχονταν σε 37.306. Βλέπε COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management σελ. 11, υποσημ. 20

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

¹⁹⁷ Τροποποίηση διατάξεων του ΠΔ 114/2010

- **Αποτελεσματικότητα και ποιότητα- Συνεργασία με EASO και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες**

Κατά τη διάρκεια του έτους 2014, η Υπηρεσία Ασύλου, μέσω του Τμήματος Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης, υλοποίησε τα πρότυπα, τις οδηγίες και τις προτάσεις της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και του EASO για τη διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών της. (οράτε ανωτέρω υπό)¹⁹⁸. Η πρακτική ταχείας εξέτασης των αιτημάτων ασύλου και χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος για τους Σύρους πρόσφυγες συγκαταλέγεται στις θετικές εξελίξεις στην κατεύθυνση της διατήρησης της ποιότητας, της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας καθώς και της ανταπόκρισης στις περιστάσεις και εφαρμόζεται κατά το διάστημα των τελευταίων 2 μηνών του 2014.

Κατά το πρώτο εξάμηνο 2014 η Αρχή Προσφυγών και σύμφωνα με την ενδιαμέση αξιολόγηση του EASO¹⁹⁹, πλησίαζε την ικανοποιητική στελέχωσή της, η υλικοτεχνική υποδομή της ήταν επίσης ικανοποιητική και η εκπαίδευση των μελών είχε πραγματοποιηθεί από το EASO μέσω σεμιναρίων και πρωτοκόλλων εκπαίδευσης. Ως προς την τεκμηρίωση, η Υπηρεσία Ασύλου, και ειδικότερα το Τμήμα Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης, παρέχει πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής των αιτούντων διεθνή προστασία στους χειριστές του α' βαθμού καθώς και στους εισηγητές και στα μέλη των Επιτροπών Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών. Επίσης το ίδιο Τμήμα της Υπηρεσίας Ασύλου εξυπηρετεί και τις ανάγκες της Αστυνομίας (α' βαθμός) και των Επιτροπών Προσφυγών του Π.Δ. 114/2010 σχετικά με πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής.

5.1.2.xii. Πληροφορίες χωρών καταγωγής

Με τη συνδρομή του EASO και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οργανώθηκαν σεμινάρια εκπαίδευσης του προσωπικού των αρμόδιων, για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου σε α' και β' βαθμό, υπηρεσιών και ειδικότερα : α) Οι χειριστές αιτημάτων για διεθνή προστασία στο α' βαθμό καθώς και οι εισηγητές και τα μέλη των Επιτροπών Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών εκπαιδεύτηκαν σε όλες τις βασικές ενότητες της διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων διεθνούς προστασίας (υπαγωγή στο καθεστώς διεθνούς προστασίας, τεχνικές συνέντευξης, αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων, λήψη και συγγραφή απόφασης επί αιτημάτων για διεθνή προστασία, συλλογή, αξιολόγηση και χρήση πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής των αιτούντων διεθνή προστασία). Σημαντικός αριθμός χειριστών και εισηγητών εκπαιδεύτηκαν και σε πιο εξειδικευμένες ενότητες: τεχνικές συνέντευξης για ευάλωτα άτομα, τεχνικές συνέντευξης για ανήλικους, αποκλεισμός από το καθεστώς διεθνούς προστασίας και β) Δημιουργήθηκε ηλεκτρονική βάση δεδομένων με πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής, η οποία φιλοξενείται στη Διαδικτυακή Πύλη του EASO (EASO Common COI Portal). Επίσης δημιουργήθηκε διαδικασία εντοπισμού ευάλωτων ομάδων,

¹⁹⁸ Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου, Ιανουάριος 2015

¹⁹⁹ <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

όπως ασυνόδευτων ανηλίκων, για την υποστήριξή τους κατά τη διαδικασία ασύλου²⁰⁰.

4.2 Υποδοχή αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων

Και κατά το έτος 2014 εξακολούθησαν σοβαρές ελλείψεις σε σχέση με την υποδοχή αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων καθώς ως προς την οικονομική και κοινωνική τους υποστήριξη και την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Η δέσμευση της ελληνικής πολιτείας για διάθεση επιπλέον 1.500 θέσεων²⁰¹ για αιτούντες άσυλο σε ανοιχτές δομές υποδοχής μέχρι το τέλος του 2014 δεν υλοποιήθηκε²⁰². Η κατάσταση ως προς τον εντοπισμό, την παραπομπή και την εν γένει παροχή προστασίας σε ευάλωτες ομάδες, στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου και Πρώτης Υποδοχής, δεν παρουσιάζει αλλαγές, κατά τη διάρκεια του 2014 σε σχέση με το 2013. Μόνη υποδομή Πρώτης Υποδοχής παραμένει το Φυλάκιο στον Έβρο, ενώ δεν αυξήθηκαν οι Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, που λειτουργούν σε Κέντρα Ταυτοποίησης Υπηκοότητας (αρμοδιότητας της Ελληνικής Αστυνομίας)²⁰³ στη Λέσβο πλέον (Μονάδα που μετακινήθηκε από τη Χίο) και στη Σάμο²⁰⁴, παρά και τις αυξημένες ροές ιδίως προς τα νησιά του Αιγαίου.²⁰⁵ Εντός του 2014 ολοκληρώθηκε το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στη Μόρια Λέσβου, το οποίο έχει παραδοθεί διοικητικά στην Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και αναμένεται να λειτουργήσει εντός του 2015.

²⁰⁰ <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

²⁰¹ Παρέχονται ήδη 1.000 θέσεις φιλοξενίας σε ανοιχτές δομές υποδοχής.

²⁰² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, σελ. 13,

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Επίκαιρα Ζητήματα Προσφυγικής Προστασίας, 19-6-2014,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

²⁰³ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Επίκαιρα Ζητήματα Προσφυγικής Προστασίας 19 Ιουνίου 2014 (σελ. 3): «Στην κατεύθυνση έκτακτης κάλυψης άλλων σημείων με αυξημένες ροές κινήθηκαν και οι δύο Κινητές Μονάδες της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, που όμως λειτουργούν σε πιο περιορισμένο πλαίσιο, εντός χώρων αρμοδιότητας της Ελληνικής Αστυνομίας (κέντρα κράτησης σε Λέσβο και Σάμο)».

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

Επίσης : UNHCR Observations on the Current Situation of Asylum in Greece December 2014 (σελ. 24) «*Identification centres*” is the official term used by the Greek authorities to describe the detention centres operating under Police competency at border entry points; in particular, these centres are those on the islands of Lesbos, Samos and Chios». <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>

²⁰⁴ Καθημερινή 7-8-2014 και τίτλο: Στο απροχώρητο η κατάσταση στο Κέντρο Ταυτοποίησης Μεταναστών Σάμου, Επιστολή Αστυνομικών

<http://www.kathimerini.gr/779191/article/epikairothta/ellada/sto-aproxwrhto-h-katastash-sto-kentro-taytopoihshs-metanastwn-samoy>

²⁰⁵ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

Η λειτουργία της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής καθώς και η δημιουργία του πρώτου Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο του Έβρου, κατά το έτος 2013, σηματοδότησε μία ποιοτική αλλαγή ως προς τη διαχείριση των αφίξεων στα σύνορα καθώς και την αντιμετώπιση των νέο-εισερχομένων.²⁰⁶ Κατά το έτος αναφοράς καταγράφεται η ανάγκη ενίσχυσης της Υπηρεσίας τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε υλικοτεχνική υποδομή.²⁰⁷ Κατά το έτος 2014, η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής παρείχε υπηρεσίες σε 8.551 άτομα, εκ των οποίων οι 2.753 στο ΚΕ.ΠΥ. Φυλακίου, 2.931 στην Κινητή Μονάδα Σάμου και 2.867 στην Κινητή Μονάδα Λέσβου. Εξ αυτών καταγράφηκαν 853 ασυνόδευτοι ανήλικοι, 41 άτομα με αναπηρία, 21 υπερήλικες, 48 έγκυες γυναίκες, 268 μονογονεϊκές οικογένειες, 224 κακοποιημένα άτομα. Εκ των ανωτέρω παραπέμφθηκαν για στέγαση στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α) 817 άτομα (ασυνόδευτα ανήλικα)²⁰⁸, σε υπηρεσίες υγείας 604 άτομα, στην Υπηρεσία Ασύλου 310 άτομα και 6.227 παραπέμφθηκαν στις αστυνομικές αρχές. Στο πλαίσιο της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής υποβλήθηκαν 435 αιτήματα ασύλου²⁰⁹.

Εντός του 2014 δρομολογήθηκε και ολοκληρώθηκε η κατασκευή του ΚΕ.Π.Υ. Λέσβου κατά το πρότυπο του ΚΕ.ΠΥ. Φυλακίου.²¹⁰ Σύμφωνα με την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015 αναμένεται η λειτουργία τριών Ανοιχτών Δομών Υποδοχής ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο στο Ίλιον Αττικής δυναμικότητας 36 θέσεων φιλοξενίας, στην Πεντέλη δυναμικότητας 20

²⁰⁶ Ibid, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: «[...]Η δημιουργία του πρώτου Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο του Έβρου, σηματοδότησε μια διαφορετική αντιμετώπιση των νεο-εισερχομένων, με γνώμονα την ορθή καταγραφή τους, την ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους σε γλώσσα που κατανοούν, την κάλυψη των βασικών ανθρωπιστικών τους αναγκών, και τις ενέργειες για περαιτέρω παραπομπή τους. [...] Η λειτουργία της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής σηματοδότησε την αρχή μιας αλλαγής προς την ορθή κατεύθυνση σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονταν οι αφίξεις στα σύνορα στο παρελθόν. Όμως το εγχείρημα χρειάζεται μεγαλύτερη στήριξη από πλευράς της Πολιτείας για να είναι βιώσιμο σε βάθος χρόνου και να επηρεάσει θετικά όλα τα στάδια που έπονται της καταγραφής και της διαπίστωσης των αναγκών των νεο-εισερχομένων [...]».

Επίσης βλέπε: ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, Αθήνα, 18 Φεβρουαρίου 2014: «Επίσκεψη της Επιτρόπου Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κας Cecilia Malmström στην Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής», ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, 2014: «Επίσκεψη της Επιτρόπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Cecilia Malmström στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στη Μόρια Λέσβου», ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, Αθήνα, 10 Απριλίου 2014 : «Ο Βρετανός Πρέσβης Τζων Κίτμερ στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου Έβρου» <http://firstreception.gov.gr/news-detail.php?type=press&id=8>

²⁰⁷ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας, Αφίξεις προσφύγων στα νησιά του Αιγαίου: κρίσιμα ζητήματα προστασίας και διαχείρισης της κατάστασης, 8 Οκτωβρίου 2014 : «[...] Λήψη μέτρων για ουσιαστική ενίσχυση της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, κυρίως σε ανθρώπινο δυναμικό (προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων) αλλά και σε υλικοτεχνική υποδομή. Η κάλυψη/πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων (όπως προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία) πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη. Η εν λόγω Υπηρεσία αδυνατεί σήμερα, λόγω έλλειψης προσωπικού και μέσων, να καλύψει τις συνολικές ανάγκες στις διαδικασίες καταγραφής, ταυτοποίησης, ενημέρωσης, κάλυψης βασικών αναγκών των νεο-εισερχομένων, ιατρικού προληπτικού ελέγχου, κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, εντοπισμού ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας ή ευάλωτων ομάδων για τις οποίες απαιτείται ειδική μεταχείριση. [...]».

<http://www.unhcr.gr/index.php?id=224>

²⁰⁸ Πηγή: Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής

²⁰⁹ Στατιστικά στοιχεία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής

²¹⁰ Πηγή: Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής

θέσεων και στη Σπάρτη δυναμικότητας 24 θέσεων, των οποίων η λειτουργία είχε αναγγελθεί από τα τέλη του 2013. Μέσα στο 2014 ολοκληρώθηκε η παραχώρηση κτιρίου στα Δίκαια Έβρου για τη σύσταση νέας Δομής Φιλοξενίας και υπεγράφη ο Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας.²¹¹

Μείζον ζήτημα αποτελεί και η προϋπόθεση της ιδιότητας του αιτούντος άσυλο, ακόμη και για όσους ανήκουν σε άλλες ευάλωτες ομάδες, (ασθενείς, μονογονεϊκές οικογένειες, θύματα βασανιστηρίων κ.ά.), για την στέγασή τους σε Ανοιχτές Δομές Υποδοχής. Για τις ομάδες αυτές παρότι γίνονται παραπομπές, από την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, στο αρμόδιο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) τούτο δεν μπορεί να εντάξει σε δομές φιλοξενίας όσους δεν είναι αιτούντες άσυλο²¹². Ως προς την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στην εργασία οράτε ανωτέρω υπό 1. Επίσης δεν προβλέπονται κοινωνικά επιδόματα για αιτούντες άσυλο και ευάλωτες ομάδες.

- **Ευάλωτες ομάδες**

Η κατάσταση ως προς τον εντοπισμό, την παραπομπή και την εν γένει παροχή προστασίας σε ευάλωτες ομάδες, στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου και Πρώτης Υποδοχής, δεν παρουσιάζει αλλαγές, κατά τη διάρκεια του 2014 σε σχέση με το 2013. Μόνη υποδομή Πρώτης Υποδοχής παραμένει το Φυλάκιο στον Έβρο, ενώ δεν αυξήθηκαν οι Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, που λειτουργούν σε Κέντρα Ταυτοποίησης Υπηκοότητας (αρμοδιότητας της Ελληνικής Αστυνομίας)²¹³ στη Λέσβο πλέον (Μονάδα που μετακινήθηκε από τη Χίο) και στη Σάμο²¹⁴, παρά και τις αυξημένες ροές ιδίως προς τα νησιά του Αιγαίου.²¹⁵ Εντός του 2014 ολοκληρώθηκε το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στη Μόρια Λέσβου, το οποίο έχει παραδοθεί διοικητικά στην Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και αναμένεται να λειτουργήσει εντός του 2015.

²¹¹ Πηγή: Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, Ιανουάριος 2015

²¹² Ibid.

²¹³ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Επίκαιρα Ζητήματα Προσφυγικής Προστασίας 19 Ιουνίου 2014 (σελ. 3): «Στην κατεύθυνση έκτακτης κάλυψης άλλων σημείων με αυξημένες ροές κινήθηκαν και οι δύο Κινητές Μονάδες της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, που όμως λειτουργούν σε πιο περιορισμένο πλαίσιο, εντός χώρων αρμοδιότητας της Ελληνικής Αστυνομίας (κέντρα κράτησης σε Λέσβο και Σάμο)».

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

Επίσης : UNHCR Observations on the Current Situation of Asylum in Greece December 2014 (σελ. 24) «*Identification centres*” is the official term used by the Greek authorities to describe the detention centres operating under Police competency at border entry points; in particular, these centres are those on the islands of Lesbos, Samos and Chios». <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>

²¹⁴ Καθημερινή 7-8-2014 και τίτλο: Στο απροχώρητο η κατάσταση στο Κέντρο Ταυτοποίησης Μεταναστών Σάμου, Επιστολή Αστυνομικών

<http://www.kathimerini.gr/779191/article/epikairothta/ellada/sto-aproxwrhto-h-katastash-sto-kentro-taytopoihshs-metanastwn-samoy>

²¹⁵ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management

<http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

<http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

Κατά το 2014 δεν καταγράφεται καμία ουσιαστική αλλαγή ως προς τη θέση σε εφαρμογή μέτρων υποδοχής και προστασίας ευάλωτων ομάδων, με προεξάρχουσα τους Σύρους πρόσφυγες, οι οποίοι παραμένουν στην πλειοψηφία τους χωρίς την κάλυψη στοιχειωδών όρων στέγασης και διαβίωσης²¹⁶

Ως προς την υποδοχή ασυνόδευτων ανηλίκων οράτε κατωτέρω, υπό 5.

4.3 Κράτηση κατά τη διαδικασία ασύλου

Η πρακτική της πολύμηνης κράτησης αιτούντων άσυλο και μάλιστα υπό συνθήκες που συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση²¹⁷ συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια του 2014 σε πολλές περιπτώσεις με εισήγηση της Υπηρεσίας Ασύλου (2.133 εισηγήσεις περί συνέχισης της κράτησης, 23 εισηγήσεις περί μη συνέχισης κράτησης και 174 εισηγήσεις ανάκλησης της κράτησης)²¹⁸, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο η κράτηση αιτούντων άσυλο αποτελεί εξαίρεση και επιτρέπεται για τους εξής λόγους (άρθρο 12 ΠΔ 113/2013) : «α. για τη διαπίστωση των πραγματικών στοιχείων της ταυτότητας ή της καταγωγής του, ή β. εφόσον συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, κατά την αιτιολογημένη κρίση της αστυνομικής αρχής, ή γ. εφόσον η κράτησή του κρίνεται αναγκαία για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησής του, συμπεριλαμβανομένης και αυτής που υποβάλλεται εντός Περιφερειακών Υπηρεσιών Πρώτης Υποδοχής. Στην περίπτωση αυτή οι Αρχές Εξέτασης λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας». Η χρονική δε διάρκεια της κράτησης ρυθμίζεται από το άρθρο 12 ΠΔ 113/2013: « Η κράτηση αιτούντων επιβάλλεται για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα και κατ' αρχήν δεν δύναται να υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες. Εάν ο αιτών είναι ήδη κρατούμενος, ο συνολικός χρόνος κράτησης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 30 του ν. 3907/2011, δεν δύναται να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες για την περίπτωση (γ)

²¹⁶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

²¹⁷ Ενδεικτικά και μόνο για τα έτη 2013 και 2014, οι καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ κατά Ελλάδας για παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, που αφορούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ως προς τις συνθήκες κράτησης ή/και παραβιάσεις του άρθρου 5 ως προς τη νομιμότητά της. Υποθέσεις: MOHAMAD v. GREECE (70586/11), 11/12/2014, A.E. v. GREECE (46673/10), 27/11/2014, SHARIFI AND OTHERS v. ITALY AND GREECE (16643/09), 21/10/2014, MD v. GREECE (60622/11), 13/11/2014, H.H. v. GREECE (63493/11) | 09/10/2014, F.H. v. GREECE (no78456/11), 31/07/2014, TATISHVILI v. GREECE (no 26452/11), 31/07/2014, DE LOS SANTOS AND DE LA CRUZ v. GREECE, 2134/12 2161/12, 26/06/2014, HERMAN ET SERAZADISHVILI c. GRÈCE (26418/11 και 45884/11), LICI c. GRÈCE (69881/12), KHUROSHVILI c. GRÈCE (58165/10, 12-12-2013), B.M. c. GRÈCE (53608/11), 19-12- 2013, C.D. ET AUTRES c. GRÈCE (33441/10, 33468/10, 33476/10, 19-12- 2013), HORSHILL c. GRÈCE (70427/11), 1-8- 2013, A.F. c. GRÈCE (53709/11), 13/6/2013.

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}\]\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

²¹⁸ Στατιστικά χορηγηθέντα από την Υπηρεσία Ασύλου, τα οποία συνοδεύονται από σημείωση της Υπηρεσίας σύμφωνα με την οποία : « Σε αρκετές περιπτώσεις οι αιτούντες αφήνονται ελεύθεροι πριν την συνέντευξη οπότε δεν συντρέχει λόγος ανάκλησης της αρχικής εισήγησης από μέρος μας. Επιπλέον όταν η απόφαση είναι θετική και εκδίδεται άμεσα τότε προτιμάται η επίδοση της απόφασης να γίνεται πριν αφεθεί ο αλλοδαπός ελεύθερος, οπότε και πάλι δεν συντρέχει λόγος ανάκλησης της αρχικής εισήγησης».

της παραγράφου 2 και τους δώδεκα (12) μήνες για τις περιπτώσεις (α) και (β) της παραγράφου 2 και της παραγράφου 3. Στις τρεις τελευταίες περιπτώσεις η κράτηση δύναται να παρατείνεται περαιτέρω έως έξι (6) ακόμη μήνες, με νεότερη και ειδικά αιτιολογημένη απόφαση των οργάνων της παραγράφου 4, σχετικά με την εξακολούθηση συνδρομής των λόγων που την επέβαλαν. Η κράτηση του αιτούντος διεθνή προστασία συνιστά λόγο επιτάχυνσης της διαδικασίας ασύλου, λαμβανομένων υπόψη της, τυχόν, έλλειψης κατάλληλων χώρων και των δυσχερειών εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των τελούντων σε κράτηση. Οι δυσχέρειες αυτές συνεκτιμώνται για την επιβολή ή την παράταση της κράτησης.»

Ήδη από τα τέλη του 2013, η πλειοψηφία των οργανώσεων, που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου, καταγγέλλουν σε ανακοίνωσή τους “το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κρατούμενων που υποβάλουν αίτημα για άσυλο συνεχίζει να κρατείται συστηματικά και ανατιολόγητα για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, κι αυτό συμβαίνει τη στιγμή που ο νόμος προβλέπει ότι η απόφαση κράτησης –με μόνη εξαίρεση όταν συντρέχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας/δημόσιας τάξης– εκδίδεται από την αστυνομία κατόπιν εισήγησης της Νέας Υπηρεσίας Ασύλου²¹⁹.”

4.4 Ένταξη αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας

Και κατά το έτος 2014 σοβαρά παραμένουν τα προβλήματα στην ένταξη των αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες : «...Οι προοπτικές ένταξης και παροχής σχετικής υποστήριξης στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Καθώς απουσιάζουν συγκεκριμένα μέτρα ένταξης, πολλοί πρόσφυγες αντιμετωπίζουν περιθωριοποίηση ή αποκλεισμό. Επιπλέον, οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσχέρειες ως προς την οικογενειακή επανένωση – ένα δικαίωμα το οποίο στερούνται ολοκληρωτικά όσοι λαμβάνουν επικουρική προστασία. Η εξεύρεση στέγης είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Δεν υπάρχουν ειδικές δομές κοινωνικής στέγασης ή άλλες εναλλακτικές μορφές υποστήριξης. Επιπλέον, δεν υπάρχει στοχευμένη εθνική στρατηγική για την προώθηση της απασχόλησης των προσφύγων και, ως εκ τούτου, πολλοί βρίσκονται σε κατάσταση ένδειας...»²²⁰.

Η κατάσταση ως προς την ένταξη επιδεινώνεται λόγω των καταγεγραμμένων και κατά το έτος 2014 εκδηλώσεων ξενοφοβίας και ρατσιστικής βίας²²¹.

Ως προς την πρόσβαση στα κοινωνικά δικαιώματα υπενθυμίζουμε ότι οι πρόσφυγες, οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας και οι κάτοχοι διαμονής για λόγους ανθρωπιστικούς έχουν πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση και

²¹⁹ ΚΟΙΝΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ 10 Οργανώσεων: ΠΡΩΤΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ, http://asylum-campaign.blogspot.gr/2013/12/blog-post_19.html, <http://archive.efsyn.gr/?p=160634>

Βλέπε και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Επίκαιρα Ζητήματα Διεθνούς Προστασίας Ιούνιος 2014, σελ. 4

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

²²⁰ Νέα έκθεση της Υ.Α. προειδοποιεί κατά της επιστροφής αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, 30 January 2015, <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/593bacdad58a973af68e86b30def7679/nea-ekthesi-tis-ya-pr.html>

²²¹ ibid

συνακόλουθα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Οι αιτούντες άσυλο έχουν, εκ της ιδιότητός τους, πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (ΠΔ 220/2008).

Δεν υπάρχει πρόβλεψη για πρόσβαση στη στέγαση πέραν ορισμένων δυνατοτήτων υποδοχής αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων ανηλίκων (ειδικότερα για αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτους ανήλικους βλέπε ανωτέρω υπό 4.2 και κατωτέρω υπό 5)²²².

Σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. αριθμ. 39892/ΓΔ1.2/7.11.2014 Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», πλέον του χαμηλού εισοδηματικού κριτηρίου, για τους πρόσφυγες, δικαιούχους επικουρικής προστασίας και ανθρωπιστικού καθεστώτος καθώς και ανιθαγενείς απαιτείται η κατοχή της σχετικής άδειας διαμονής.

Ιδιαίτερα προβληματική καταγράφεται και κατά το 2014 η πρόσβαση στην αγορά εργασίας των αιτούντων άσυλο, δικαιούχων επικουρικής προστασίας και κατόχων ανθρωπιστικού καθεστώτος (του ΠΔ 114/2010) ως προς την έκδοση άδειας εργασίας, την ανανέωση αυτής και την έκδοση Α.Φ.Μ., με αποτέλεσμα μεγάλος αριθμός να μην έχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας²²³.

4.5 Προκλήσεις στο πεδίο του ασύλου

Παρά τις σημαντικές προόδους η πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου εξακολουθεί και κατά το έτος 2014 να παρουσιάζει προβλήματα²²⁴ λόγω σοβαρών ελλείψεων στη στελέχωση της Υπηρεσίας, του μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο, που διαμένουν στην Αττική καθώς και της μη λειτουργίας των υπολειπομένων 5 Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου, που προβλέπονται στο νόμο (Σάμος, Κρήτη, Ήπειρος, Λέρος).

Η προσπάθεια επίτευξης και διατήρησης του συνδυασμού ποιότητας και αποτελεσματικότητας παραμένει πρόκληση για τις νέες υπηρεσίες (όσον αφορά και την λειτουργία των υπολοίπων προβλεπόμενων περιφερειακών γραφείων ασύλου, τα προβλήματα στη πρόσβαση, κλπ.). Πρόκληση επίσης συνιστά η ανταπόκριση των υπηρεσιών στις αυξημένες προσφυγικές ροές, ιδίως από Συρία. Η εγκατάσταση ενός αξιόπιστου συστήματος ασύλου, υποδοχής και ένταξης, εκτός αρμοδιότητας της αστυνομικής αρχής παραμένει και πρόκληση και αναγκαιότητα. Επίσης η ολοκλήρωση της σωρευμένων αιτημάτων της μεταβατικής διαδικασίας, με διαδικαστικές και ουσιαστικές εγγυήσεις εξέτασης σε β' βαθμό, συνιστά μείζονα αναγκαιότητα.

Στους σχεδιασμούς της Υπηρεσίας Ασύλου για το έτος 2015 περιλαμβάνονται : ο σχεδιασμός και το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόσβαση στην

²²² UNHCR Observations on the Current Situation of Asylum in Greece December 2014 (σελ. 31) <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>

²²³ ibid

²²⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf
Forum Προσφύγων, <http://refugeegr.blogspot.gr/>
Καμπάνια για την Πρόσβαση στο Άσυλο, <http://asylum-campaign.blogspot.gr/>

εργασία των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, ο σχεδιασμός και το νομοθετικό πλαίσιο για την δωρεάν νομική βοήθεια, οι διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης και τέλος η σύσταση μητρώου διερμηνέων και η λειτουργία του.

Η πρακτική της πολύμηνης κράτησης αιτούντων άσυλο και μάλιστα υπό συνθήκες που συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια του 2014 σε πολλές περιπτώσεις με εισήγηση της Υπηρεσίας Ασύλου, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο η κράτηση αιτούντων άσυλο αποτελεί εξαίρεση. (οράτε ανωτέρω υπό στοιχ. 5.1.2. ix)

Επίσης η λειτουργία Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου και Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου εντός χώρων κράτησης αποτέλεσε αντικείμενο σοβαρής κριτικής.²²⁵

Οι ρυθμίσεις του Ν. 4249/2014 έχουν εγείρει προβληματισμό σχετικά με την διαφαινόμενη αύξηση του ελέγχου της λειτουργίας των Επιτροπών Προσφυγών από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη²²⁶.

Σοβαρός προβληματισμός ως προς τις διαδικαστικές και ουσιαστικές εγγυήσεις λειτουργίας της Αρχής Προσφυγών εγείρεται με την Υπουργική Απόφαση 9541/25.9.2014 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 583/25.9.2014), σύμφωνα με την οποία οι Επιτροπές Προσφυγών (ΠΔ 113/2013) συγκροτήθηκαν με τη συμμετοχή προσώπων, που δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο, που υπέβαλε η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Επίσης με τις ρυθμίσεις της παρακάμφθηκε ο θεσμικός ρόλος της ΕΕΔΑ ως προς τη διαδικασία υπόδειξης Προέδρων και μελών των Επιτροπών της Αρχής Προσφυγών²²⁷.

Η δίκαιη και αποτελεσματική ολοκλήρωση εξέτασης των επί πολλά έτη εκκρεμουσών αιτήσεων ασύλου, κατ' εφαρμογή του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου (backlog) αποτελεί μείζονα πρόκληση²²⁸. Στο πλαίσιο της δίκαιης και αποτελεσματικής ολοκλήρωσης θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και οι δεσμοί ένταξης, που έχουν αναπτύξει στη χώρα, οι αιτούντες άσυλο στο πλαίσιο μια τόσο μακροχρόνιας διαδικασίας.

Τέλος, όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, κατά το 2014 και παρά την πίεση από αυξημένες προσφυγικές ροές, παραμένει η κατάσταση σοβαρών ελλείψεων σε σχέση με την υποδοχή αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων καθώς και για την οικονομική και κοινωνική τους υποστήριξη και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

²²⁵ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf

²²⁶ Third Joint Submission of the International Commission of Jurists (ICJ) and of the European Council of Refugees and Exiles (ECRE) to the Committee of Ministers of the Council of Europe in the Case of M.S.S. v. Belgium and Greece (Application no. 30696/09) and related cases.

²²⁷ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,

http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/Dhm_Dhl_EEDA_prosf.pdf

²²⁸ Σύμφωνα με την ενδιάμεση Έκθεση αξιολόγησης του EASO η εκκαθάριση του backlog με βάση την καταγραφείσα πρόοδο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2017 <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Interim-assessment-on-the-implementation-of-the-EASO-Operating-Plan-for-Greece.pdf>

5. Ασυνόδευτα ανήλικα και άλλες ευάλωτες ομάδες

5.1 Ασυνόδευτα ανήλικα

Κατά το έτος 2014 αυξήθηκε γεωμετρικά ο αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων, που καταγράφηκαν από την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και συγκεκριμένα ανήλθε σε 853 ασυνόδευτα ανήλικα έναντι 99 για το έτος 2013. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου καταγράφηκαν 447 αιτήσεις από ασυνόδευτους ανήλικους (411 αγόρια και 36 κορίτσια)²²⁹.

Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2014, είχαν παραπέμφθει στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης για ανεύρεση κατάλληλης δομής φιλοξενίας 1.664 ασυνόδευτα ανήλικα (εκ των οποίων 984 από το Αφγανιστάν). Στην πλειοψηφία τους τα περισσότερα από τα παιδιά αυτά βρίσκονται εκτός των δομών προστασίας.

Η κατάσταση, ως προς τα σοβαρά ζητήματα υποδοχής και προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, παραμένει ανάλογη με αυτή των προηγούμενων ετών. Ειδικότερα: Η έλλειψη επαρκών δομών και μηχανισμών πρώτης υποδοχής στα σημεία εισόδου αλλά και δομών προστασίας και φιλοξενίας ανηλίκων έχει ως αποτέλεσμα σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού. Και κατά τη διάρκεια του 2014 καταγράφηκε η πρακτική της πολύμηνης κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς και δυσχέρειες, καθυστερήσεις και ανεπάρκειες ως προς την παραπομπή τους^{230 231} σε δομές φιλοξενίας και προστασίας.

²²⁹ Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου, Ιανουάριος 2015

²³⁰ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Επίκαιρα Ζητήματα Προσφυγικής Προστασίας, 19 Ιουνίου 2014: «[...] Ο τομέας της υποδοχής των αιτούντων άσυλο και των ασυνόδευτων παιδιών (ανοιχτές δομές) χαρακτηρίζεται ακόμη από συστημικές ανεπάρκειες, με κυριότερο το έλλειμμα στρατηγικού σχεδιασμού και αποτελεσματικού συντονισμού των εμπλεκόμενων Αρχών [...] ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ [...] Άμεση λήψη μέτρων για δημιουργία ανοιχτών δομών φιλοξενίας και κοινωνικής στήριξης αιτούντων άσυλο, ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων, ώστε να είναι δυνατές και αποτελεσματικές οι παραπομπές από τα ΚΕ.Π.Υ. και γενικότερα από τα σημεία εισόδου όσων εμπίπτουν στις σχετικές κατηγορίες, μόλις ολοκληρώνονται οι διαδικασίες της πρώτης υποδοχής.».

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/WRD_2014/2014_PROTECTION_POSITIONS_GR.pdf
COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Φ.Α. ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ,
http://www.synigoros.gr/resources/ekthesi_aftopsias_amigdaleza_2-18-2014.pdf,

Επίσης βλέπε: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας, Αφίξεις προσφύγων στα νησιά του Αιγαίου: κρίσιμα ζητήματα προστασίας και διαχείρισης της κατάστασης, 8 Οκτωβρίου 2014 : «[...] Ειδικότερα για τα ασυνόδευτα παιδιά, συντονισμός των συναρμόδιων φορέων και υπηρεσιών (Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής ή Αστυνομικές αρχές, Εισαγγελίες, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης-ΕΚΚΑ) ώστε, μετά την εκτίμηση της ανηλικότητάς τους, να παραπέμπονται στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας και στήριξης χωρίς καθυστέρηση και να μην παραμένουν σε χώρους κράτησης στα σημεία εισόδου της χώρας, όπως συχνά παρατηρείται. Λήψη μέτρων για ουσιαστική ενίσχυση της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, κυρίως σε ανθρώπινο δυναμικό (προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων) αλλά και σε υλικοτεχνική υποδομή. Η κάλυψη/πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων (όπως προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία) πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη. Η εν λόγω Υπηρεσία αδυνατεί σήμερα, λόγω έλλειψης προσωπικού και μέσων, να καλύψει τις συνολικές ανάγκες στις διαδικασίες καταγραφής, ταυτοποίησης, ενημέρωσης, κάλυψης βασικών αναγκών των νεο-εισερχομένων, ιατρικού προληπτικού ελέγχου, κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, εντοπισμού

Κατά τη διάρκεια του 2014 δεν λειτούργησαν οι αναγγελθείσες, από το έτος 2013, δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων²³². Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, σύμφωνα με την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015, αναμένεται η λειτουργία τριών Ανοιχτών Δομών Υποδοχής ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο στο Ίλιον Αττικής δυναμικότητας 36 θέσεων φιλοξενίας, στην Πεντέλη δυναμικότητας 20 θέσεων και στη Σπάρτη δυναμικότητας 24 θέσεων, των οποίων η λειτουργία είχε αναγγελθεί από τα τέλη του 2013.

Σοβαρά ζητήματα καταγράφονται ως προς την προσήκουσα μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων, λόγω και της απουσίας διαδικασιών διαπίστωσης της ανηλικότητάς τους²³³. Κατ' εξαίρεση, ως προς του ανήλικους, που καταγράφονται από τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και τις Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, προβλέπεται διαδικασία διακρίβωσης της ηλικίας, δυνάμει της υπ' αριθμ. Υ1ΓΠ οικ. 92490 Υπουργικής Απόφασης («Πρόγραμμα ιατρικού ελέγχου, ψυχοκοινωνικής διάγνωσης και υποστήριξης και παραπομπής των εισερχομένων χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα υπηκόων τρίτων χωρών σε δομές πρώτης υποδοχής» ΦΕΚ 2745/29-10-2013)²³⁴.

Περί τα τέλη Δεκεμβρίου 2014, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας (Ε.Κ.ΕΠ.Υ.) δρομολόγησε διαδικασίες εκτίμησης της ανηλικότητας στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης, με στόχο οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που εντοπίζονται στην επικράτεια, να οδηγούνται στην Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής

ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας ή ευάλωτων ομάδων για τις οποίες απαιτείται ειδική μεταχείριση. [...]» <http://www.unhcr.gr/index.php?id=224>.

²³¹ Σύμφωνα με την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής από τα 853 ασυνόδευτα ανήλικα που καταγράφηκαν κατά το έτος 2014, για τα 817 έγινε παραπομπή τους σε δομές φιλοξενίας. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου τυγχάνουν υπηρεσιών υποδοχής, για το διάστημα των 25 ημερών, που υποχρεωτικά παραμένουν στο Κέντρο, όπως προβλέπεται από το νόμο. Ακολούθως παραπέμπονται μέσω του ΕΚΚΑ σε δομές ανοιχτής φιλοξενίας. Επίσης οι δύο Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, στη Χίο και Σάμο αρχικά και Λέσβο και Σάμο στη συνέχεια, μεριμνούν για τον εντοπισμό των ασυνόδευτων ανηλίκων, που φθάνουν στις Κινητές Μονάδες, ενημερώνουν τον αρμόδιο Εισαγγελέα και το ΕΚΚΑ και μεριμνούν για την παραπομπή τους σε δομές φιλοξενίας. Ωστόσο και παρότι παραπέμπονται από τις Υπηρεσίες Πρώτης Υποδοχής, συχνά μέτνονται σε χώρους κράτησης λόγω της απουσίας επαρκών θέσεων στις δομές φιλοξενίας. Βλέπε: Έγγραφο Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Γραφείο Ελλάδας, Αφίξεις προσφύγων στα νησιά του Αιγαίου: κρίσιμα ζητήματα προστασίας και διαχείρισης της κατάστασης, 8 Οκτωβρίου 2014, <http://www.unhcr.gr/index.php?id=224>

²³² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management, <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

²³³ ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Φ.Α. ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ, Συνήγορος του Πολίτη, http://www.synigoros.gr/resources/ekthesi_aptopsias_amigdaleza_2-18-2014.pdf, ΠΟΡΙΣΜΑ του Συνηγόρου του Πολίτη (Ν. 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις») Το ζήτημα της διαπίστωσης της ανηλικότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων http://www.synigoros.gr/resources/porisma_diapistosi-anilikotitas-asynodefton-anilikon.pdf

²³⁴ Ibid, Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει, μεταξύ άλλων: «Τη διεύρυνση, τηρουμένων των αναλογιών, του πεδίου εφαρμογής της ανωτέρω μνημονευθείσης υπουργικής απόφασης (Υ1ΓΠ οικ. 92490/2014) σχετικά με τον προσδιορισμό της ηλικίας όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων, που προβάλλουν το σχετικό ισχυρισμό χωρίς να έχουν υποβληθεί στις διαδικασίες των ΚΕ.Π.Υ.» http://www.synigoros.gr/resources/porisma_diapistosi-anilikotitas-asynodefton-anilikon.pdf

(Ε.Χ.Π.Α.Α. Αμυγδαλέζας) όπου ειδική ομάδα με εξειδικευμένο προσωπικό του Ε.Κ.Ε.Π.Υ. θα προβαίνει στην εκτίμηση ανηλικότητας²³⁵.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, η Επιτροπή Ανηλικότητας του Ε.ΚΕ.ΠΥ. με έδρα την Αθήνα, θα εξετάζει όλες τις αμφισβητούμενες περιπτώσεις. Στην Αθήνα (Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης) δημιουργήθηκε ανάλογη δομή και έχει καταρτισθεί πλάνο εξέτασης όλων των ανηλίκων της χώρας²³⁶.

Το Π.Δ. 220/2007 στο Άρθρο 17 προβλέπει την ειδική μεταχείριση αιτούντων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως αυτές ορίζονται στο σχετικό άρθρο της Οδηγίας για την Υποδοχή των αιτούντων άσυλο. Επίσης, επαναλαμβάνει την προτεραιότητα στο «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» (Άρθρο 18 παρ.1) και ορίζει ειδικότερα ότι *«Προκειμένου περί ασυνόδευτων ανηλίκων, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν αμέσως τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπησή τους. Προς τούτο οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και, όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών, ο οποίος ενεργεί ως προσωρινός επίτροπος και προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου»* (Άρθρο 19 παρ. 1). Επίσης, σύμφωνα με το Άρθρο 19 παρ. 2 (α) *«Οι αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης της αίτησης ασύλου, όταν υποβάλλεται αίτηση από ασυνόδευτους ανήλικους, λαμβάνουν αμέσως τα παρακάτω μέτρα: Διασφαλίζουν ότι οι ανάγκες στέγασης του παιδιού ικανοποιούνται με τη φιλοξενία του σε ενήλικους συγγενείς, σε ανάδοχο οικογένεια, σε Κέντρα Φιλοξενίας με ειδική υποδομή για ανήλικους ή σε άλλους χώρους φιλοξενίας κατάλληλους για ανήλικους και ότι η στέγαση του παιδιού το προστατεύει από τον κίνδυνο της εμπορίας ή εκμετάλλευσης. [...]»*. Η υποχρέωση επιτροπείας και νομικής εκπροσώπησης εκτείνεται σε όλους τους ασυνόδευτους ανήλικους, ανεξαρτήτως αν έχουν αιτηθεί άσυλο, βάσει σχετικής ερμηνείας και Γνωμοδότησης του Συμβουλίου της Επικρατείας²³⁷. Οι διατάξεις δηλαδή περί προστασίας ανηλίκων θα πρέπει να ενεργοποιούνται ανεξάρτητα από την υποβολή αιτήματος ασύλου. Τέλος, προβλέπει επίσης την επιμέλεια και νομική εκπροσώπηση όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων όταν υποβάλλουν αίτηση ασύλου (Άρθρο 12).

Παρά τις ειδικές προβλέψεις του νόμου καταγράφονται μείζονες ανεπάρκειες τόσο κατά το στάδιο του εντοπισμού των ασυνόδευτων ανηλίκων και συνακόλουθης παραπομπής τους σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας όσο και ως προς την ύπαρξη αποτελεσματικού μηχανισμού εκπροσώπησης και επιτροπείας των ανηλίκων²³⁸.

Κατά το έτος 2014 και κατόπιν της υιοθέτησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προστασία του παιδιού, το Υπουργείο Δικαιοσύνης ανέλαβε πρωτοβουλία για την σύσταση ομάδας εργασίας για την εκπόνηση προτάσεων για την

²³⁵ Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014.

²³⁶ Ibid.

²³⁷ Γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας αρ. 204/2007, εκδόθηκε από το 1^οΘερινό Τμήμα Διακοπών για τις διαδικασίες πάνω στο προσχέδιο Προεδρικού Διατάγματος 'Υποδοχή αιτούντων άσυλο'.

²³⁸ UNHCR Observations on the Current Situation of Asylum in Greece December 2014
<http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>

αποτελεσματική εφαρμογή του θεσμού της επιτροπείας²³⁹. Οι διεργασίες στο πλαίσιο της, ως άνω, ομάδας εργασίας συνεχίζονται και αναμένεται το πόρισμά τους εντός των πρώτων μηνών του 2015.

Εν τω μεταξύ, στο πλαίσιο ενός πιλοτικού προγράμματος με τίτλο «Δίκτυο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων» πολιτών τρίτων χωρών, μία μη Κυβερνητική Οργάνωση, η ΜΕΤΑδραση, ξεκίνησε στις 1/11/2014, σε συνεργασία με τη Νορβηγική οργάνωση Vergenforeningen Følgesvennen, την υλοποίησή του. Συγκεκριμένα η ΜΕΤΑδραση θα καταρτίσει μια ομάδα Επιτρόπων Ασυνόδευτων Ανηλίκων, μέσα από τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, την διενέργεια εκπαιδευτικού σεμιναρίου/workshop και άλλες υποστηρικτικές δράσεις²⁴⁰.

5.2 Άλλες ευάλωτες ομάδες

Ο νόμος προβλέπει την ειδική μεταχείριση αιτούντων, που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και δη ανήλικοι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι ανάπηροι, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, καθώς και τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας και θύματα trafficking (άρθρο 17 Π.Δ. 220/2007 που ενσωματώνει το σχετικό άρθρο της Οδηγίας για την Υποδοχή των αιτούντων άσυλο.)

Ωστόσο και κατά το 2014 καταγράφονται σοβαρές ανεπάρκειες και ελλείψεις σε σχέση και με την υποδοχή ευάλωτων προσώπων καθώς και ως προς την κοινωνική τους υποστήριξη.

Σημειωτέον ότι σοβαρότατα ζητήματα τίθενται λόγω της παντελούς απουσίας κατάλληλων δομών φιλοξενίας για αναπήρους (βλέπε και ανωτέρω υπό 4.2).

Υπενθυμίζουμε το ζήτημα που ανέκυψε, περί τα τέλη Νοεμβρίου 2014, ως προς την κάλυψη των βασικών αναγκών στέγασης και προστασίας 300 περίπου Σύρων, μεταξύ των οποίων παιδιά και ανάπηροι, οι οποίοι δεν είχαν μεν υποβάλει αίτημα ασύλου, τελούσαν ωστόσο υπό καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης και οι οποίοι ξεκίνησαν απεργία πείνας με αίτημα να καλυφθούν οι βασικές τους ανάγκες και να διευκολυνθεί η μετάβασή τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴¹. Εν τέλει κατέστη δυνατή η προσωρινή στέγαση ορισμένων εξ αυτών, κυρίως των ευάλωτων (οικογένειες, παιδιά, ασθενείς) σε ξενοδοχεία και δομές προσωρινής φιλοξενίας.

²³⁹ *ibid*

²⁴⁰ « Το έργο χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», το οποίο είναι μέρος του συνολικού Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ για την Ελλάδα. Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη. Στόχος του Προγράμματος είναι η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών στη χώρα μας και η ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της δημοκρατίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.» <http://www.metadrasi.org/content/epitropianilikon>

²⁴¹ Δήλωση του Επικεφαλής του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, Γιώργου Τσαρμπόπουλου, για τους Σύρους πρόσφυγες στο Σύνταγμα, 24 November 2014, <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/e705d7edf9cc6b2f119152dfa2cf0229/me-aformi-tin-eirin.html>

Διεθνής Αμνηστία : «ΣΥΡΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ. Από τη φρίκη του πολέμου στο αδιέξοδο της Ελλάδας» <http://www.amnesty.org.gr>

Η περίπτωση των Σύρων προσφύγων, η πλειοψηφία των οποίων ανήκει σε ευάλωτες ομάδες, ανέδειξε και κατά το έτος 2014 τις ανεπάρκειες και τις ελλείψεις, που αφορούν στη διασφάλιση της προβλεπόμενης από το νόμο μέριμνας για την κάλυψη της αξιοπρεπούς διαβίωσης και των αναγκών των ευάλωτων προσώπων, που τελούν υπό καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης (βλέπε και κατωτέρω υπό 8.2).

6. Δράσεις καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων

Κατά το έτος 2014 καταγράφεται μείωση, όσον αφορά στην αναγνώριση/εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων συγκριτικά με το έτος 2013. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2014 εντοπίστηκαν 8²⁴² θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης (έναντι 54²⁴³ για το έτος 2013), εκ των οποίων 4 ανήλικες και 15²⁴⁴ θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, κατά το έτος 2014, έναντι 28²⁴⁵ για το 2013²⁴⁶. Επίσης κατά το έτος αναφοράς καταγράφεται μείωση ως προς την ποινική δίωξη των θυτών συγκριτικά με προηγούμενες χρονιές.

Η πραγματική όμως κατάσταση, ως προς τον αριθμό των θυμάτων, απέχει κατά πολύ από τις επίσημες καταγραφές δεδομένου του μεγάλου αριθμού των ασυνόδευτων ανήλικων, που εισέρχονται στην Ελλάδα και κινδυνεύουν να γίνουν θύματα εκμετάλλευσης. Κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας Έκθεσης, η διαδικασία εντοπισμού και αναγνώρισης των ανήλικων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων αναθεωρείται.

Ο Εθνικός Εισηγητής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, έχει υιοθετήσει κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τις διαδικασίες αναγνώρισης και εντοπισμού των θυμάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε ζητήματα σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων, την ασφαλή επιστροφή, την προστασία μαρτύρων και τον καθορισμό του ρόλου και των αρμοδιοτήτων όλων των εμπλεκόμενων φορέων μέσω της παγίωσης του Εθνικού Συντονιστικού Μηχανισμού. Στο πλαίσιο αυτό, το Νοέμβριο του 2014, ο Εθνικός Εισηγητής δρομολόγησε την συστηματική και μόνιμη συνεργασία και διαβούλευση μεταξύ των εμπλεκόμενων δημοσίων υπηρεσιών, της κοινωνίας των πολιτών, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, πολιτιστικών και εκπαιδευτικών παραγόντων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα η δημιουργία μίας βάσης δεδομένων στα πλαίσια της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης και του Ταμείου Ασφάλειας (ISF) για τα έτη 2014-2020. Κατόπιν συμφωνίας με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), το τελευταίο έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο κατά την συλλογή των πληροφοριών και τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων. Καταγράφεται αύξηση της δυνατότητας στέγασης ιδίως της ευάλωτης ομάδας των ασυνόδευτων ανήλικων, χωρίς ωστόσο να έχουν συσταθεί ειδικές προς τούτο κρατικές δομές. Οι υπάρχουσες δε δομές, ακόμη και ιδιωτικού χαρακτήρα, δεν

²⁴² (1 θύμα από τη Βουλγαρία, 1 από την Ελλάδα και 6 από την Ρουμανία) Στατιστικά χορηγηθέντα από τον Εθνικό Εισηγητή κατά της εμπορίας ανθρώπων.

²⁴³ (6 από τη Βουλγαρία, 35 από το Μπαγκλαντές και 13 από τη Ρουμανία) *ibid*.

²⁴⁴ (4 από τη Βουλγαρία, 1 από την Ελλάδα, 2 από το Μπαγκλαντές, 1 από την Ουκρανία, 2 από τη Ρουμανία, 3 από τη Ρωσία και 2 από την Τσεχία) *ibid*.

²⁴⁵ (1 από την Ακτή Ελεφαντοστού, 1 από την Αλβανία, 9 από την Βουλγαρία, 2 από την Ελλάδα, 1 από το Καμερούν, 1 από την Κίνα, 1 από το Μαρόκο, 3 από την Μολδαβία, 1 από τη Νιγηρία, 1 από τη Πολωνία, 6 από τη Ρουμανία και 1 από τη Ρωσία) *ibid*.

²⁴⁶ Στατιστικά χορηγηθέντα από τον Εθνικό Εισηγητή κατά της εμπορίας ανθρώπων.

είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των θυμάτων. Παρουσιάζουν δε σοβαρά προβλήματα λειτουργίας λόγω έλλειψη χρηματοδότησης (βλέπε ανωτέρω, υπό στοιχ. 6.1). Η προστασία και υποστήριξη των θυμάτων σχεδιάζεται να ενταχθεί στην υπάρχουσα διαδικτυακή πλατφόρμα «ΕΣΤΙΑ» με σκοπό την, κατά το δυνατό, αμεσότερη κάλυψη των αναγκών των θυμάτων.

Στο πλαίσιο του δικτύου δομών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών εξακολουθεί να παρέχεται υποστήριξη και σε θέματα εμπορίας ανθρώπων (Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900, 40 Συμβουλευτικά Κέντρα –από την Γενική Γραμματεία Ισότητας και τους Δήμους– και 21 Ξενώνες Φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας –από τους Δήμους και το ΕΚΚΑ), προσφέροντας υπηρεσίες υποστήριξης των γυναικών θυμάτων όλων των μορφών βίας²⁴⁷. Οι ως άνω δομές ωστόσο δεν αποτελούν εξειδικευμένες δομές για θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Ο Εθνικός Εισηγητής αναμένεται να συμμετάσχει σε ένα Διακρατικό Μηχανισμό Παραπομπής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τη βελτίωση των διαδικασιών αναγνώρισης και εντοπισμού των θυμάτων, προστασίας τους και συνδρομής τους.

Κατά τη διάρκεια του 2014 διοργανώθηκαν από τον Εθνικό Εισηγητή πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης του κοινού (στις 18/10/2014 την ευρωπαϊκή ημέρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων) καθώς επίσης και ένα, ελεύθερο για το κοινό, workshop σχετικά με την σεξουαλική εκμετάλλευση, σε συνεργασία με την Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα και την συμμετοχή αξιωματούχων από Ελλάδα και Ε.Ε. καθώς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το νόμο 4267/2014 ΦΕΚ Α' 137/12/6/2014 η Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και άλλες διατάξεις.

Σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο, οι ποινικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται ανήλικα θύματα διενεργούνται με αυξημένες εγγυήσεις για την προστασία τους (προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους, αν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος για τα αγαθά αυτά, συνδρομή παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, χωρίς την παρουσία τεχνικού συμβούλου από την πλευρά του κατηγορουμένου κ.λπ.). Προβλέπει επίσης δυνητική προστασία του ανηλίκου από απέλαση καθώς και αυστηρό πλαίσιο ποινών για τους δράστες.

7. Μετανάστευση και ανάπτυξη

Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας, όπως προαναφέρθηκε, υιοθετήθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την αξιολόγηση της Σφαιρικής Προσέγγισης για τη Μετανάστευση και την Κινητικότητα (Global Approach to Migration and Mobility – GAMM).

²⁴⁷ Πηγή: Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων.

Η Ελλάδα συμμετείχε στο στρατηγικό έργο «Making Migration Work for Development – MMWD- Αξιοποιώντας τη Μετανάστευση για την Ανάπτυξη»²⁴⁸, που αφορά στον διακρατικό διάλογο στον τομέα της ανάπτυξης και μετανάστευσης στη Ν.Α. Ευρώπη²⁴⁹.

Τον Αύγουστο 2014 καταμετρήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 24,6 εκατομμύρια άνεργοι – εκ των οποίων 5 εκατομμύρια μεταξύ 15 και 24 ετών. Τα ποσοστά ανεργίας, για το 2014, διαφέρουν πολύ μεταξύ των κρατών μελών, από 5,1% στη Γερμανία και 5,3% στην Αυστρία έως 24,8% στην Ισπανία και 26,8% στην Ελλάδα²⁵⁰.

²⁴⁸ «Το “MMWD” είναι έργο στρατηγικής σημασίας και συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας. Έχει διάρκεια 30 μήνες και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο του 2014. Το εταιρικό σχήμα αποτελείται από 20 φορείς με συντονιστή την Περιφέρεια Emilia-Romagna (Ιταλία). Από την Ελλάδα συμμετέχουν η Περιφέρεια Κρήτης και η Αναπτυξιακή Ηρακλείου»: <http://www.migration4growth.eu>

²⁴⁹ Από την Ελλάδα συμμετείχαν η Περιφέρεια Κρήτης και η Αναπτυξιακή Ηρακλείου. Το έργο σκοπό είχε την ολοκλήρωση κοινών σχεδίων δράσης στο πνεύμα της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής «Ευρώπη 2010», για την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας στην Ν.Α. Ευρώπη, με στόχο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της μετανάστευσης σε τομείς πολιτικής όπως: η Αγορά Εργασίας, το Ανθρώπινο Κεφάλαιο, και το Σύστημα Πρόνοιας

Στα πλαίσια σχετικών συζητήσεων διατυπώθηκαν οι εξής βασικοί άξονες δράσης για τις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης: α. Σύνδεση της πολυπολιτισμικότητας με την επιχειρηματικότητα και την αυτό-απασχόληση, β. Προώθηση της διακρατικής επιχειρηματικότητας, γ. Προώθηση της κινητικότητας των νέων στην αγορά εργασίας μέσω διακρατικών δικτύων, δ. Ρυθμιστικό και κανονιστικό θεσμικό πλαίσιο στην αγορά εργασίας και συνεργασία μεταξύ των φορέων απασχόλησης, ε. Παροχή υπηρεσιών απασχόλησης/επιχειρηματικότητας μίας στάσης (one-stop shop):

<http://www.migration4growth.eu>

Επίσης παρουσιάστηκαν οι ιδιαιτερότητες της κάθε συμμετέχουσας περιφέρειας στον τομέα της αξιοποίησης της Τεχνικής Εκπαίδευσης και της Καινοτομίας, ως εργαλεία περιφερειακής ανάπτυξης, με ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Παράλληλα, οριστικοποιήθηκε ένα σχέδιο δράσης (Action Plan) και η συνδρομή του στη διαμόρφωση μελλοντικών δράσεων για τη νέα προγραμματική περίοδο (2014-2020). Στο πλαίσιο αυτό, τονίστηκε η συμβολή στον αναπτυξιακό προσανατολισμό των περιφερειών και ο διαπολιτισμικός και αποκεντρωτικός χαρακτήρα της Τεχνικής Εκπαίδευσης, με την αξιοποίηση σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών που στόχο έχουν την ανάπτυξη σύγχρονων δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και στην αδυναμία λήψης θεσμοθετημένων αποφάσεων από την πλευρά των περισσότερων περιφερειακών αρχών πάνω σε θέματα εκπαίδευσης: <http://www.migration4growth.eu>

Στα πλαίσια των σχετικών συζητήσεων καθορίστηκαν και οι δράσεις, οι προτεραιότητες και οι πολιτικές που απαιτούνται προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που αναδύονται στο πεδίο της κοινωνικής πρόνοιας και της κοινωνικής οικονομίας, λόγω των δημογραφικών εξελίξεων και των συνεπόμενων αλλαγών στις κοινωνικές δομές στις περιφέρειες της Ν.Α. Ευρώπης. Ο διακρατικός διάλογος αφού ξεπέρασε τις δυσκολίες που υπάρχουν λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων στις συμμετέχουσες σε αυτόν χώρες, κατάφερε να εντοπίσει τον τρόπο εφαρμογής κοινών πολιτικών και δράσεων στα ζητήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση, τη μελλοντική βιωσιμότητα των μοντέλων κοινωνικής πρόνοιας και τον καθοριστικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κοινωνική οικονομία στη βιωσιμότητα των μοντέλων αυτών

<http://www.migration4growth.eu>

²⁵⁰ Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2015: νέα ώθηση στην απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, 28-11-2014,

http://ec.europa.eu/greece/news/2014/20141128_etisia_episkopisi_anaptyxis_2015_el.htm

Το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), κατά τη διάρκεια του 2014, συνέχισε την εκπόνηση μελετών και ερευνητικών προγραμμάτων σχετικά με τη μετανάστευση και ειδικότερα: α) ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο Η Διακυβέρνηση της Μη Νόμιμης Μετανάστευσης: Κράτη, Δρώντες και Μεσάζοντες (IRMA)²⁵¹. Η μελέτη χρηματοδοτείται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας μέσω του προγράμματος ΑΡΙΣΤΕΙΑ και θα διαρκέσει 36 μήνες. Επιπλέον, το ΕΛΙΑΜΕΠ και ερευνητές του έχουν οριστεί ως εθνικοί συντονιστές για την Ελλάδα του Ερευνητικού Προγράμματος MIPEX 2015: «Πολιτικές ένταξης: Ποιος επωφελείται; Η ανάπτυξη και η χρήση δεικτών στη συζήτηση για την ένταξη». Το πρόγραμμα συντονίζεται από το Barcelona Centre for International Affairs (CIDOB) και το Migration Policy Group (MPG).

Το ΕΛΙΑΜΕΠ συμμετέχει στο ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα ASSESS (Αξιολογώντας τα μέτρα για την ένταξη των ευάλωτων ομάδων μεταναστών) που θα καταγράψει και θα αξιολογήσει τις πολιτικές και τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε εθνικό επίπεδο για την ένταξη των μεταναστών²⁵².

Στο Μεσογειακό Δίκτυο για την Ενσωμάτωση των Μεταναστών συμμετέχουν το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο (συντονιστής), το ΕΚΚΕ, ASANTE, το ΕΛΙΑΜΕΠ, ΑΔΕΠ και INTRAWAY. Οι δράσεις του Δικτύου αφορούν στη συγκρότηση, ενεργοποίηση και υποστήριξη ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ δημόσιων φορέων, ερευνητικών/επιστημονικών φορέων και φορέων της κοινωνίας πολιτών στα κράτη-μέλη της Μεσογείου (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Κύπρο και Μάλτα)²⁵³.

-Προσπάθεια μείωσης «διαρροής εγκεφάλων»

Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, υπό 3.1, στον Κώδικα Μετανάστευσης, στο πλαίσιο των πολιτικών προσέλκυσης, θεσπίζεται ευνοϊκό πλαίσιο χορήγησης άδειας διαμονής (Μπλε Κάρτα της Ε.Ε.) με σκοπό την απασχόληση προσώπων υψηλής εξειδίκευσης, σύμφωνα με την Οδηγία 2009/50/ΕΚ, και ευνοϊκές διατάξεις για την οικογενειακή συνένωση.

Επίσης, ο Κώδικας περιλαμβάνει ρυθμίσεις, που αφορούν στη διευκόλυνση της κινητικότητας των σπουδαστών μεταξύ των Κρατών Μελών προβλέποντας επίσης τη δυνατότητα εργασίας με καθεστώς μερικής απασχόλησης των σπουδαστών, που έχουν λάβει άδεια διαμονής για λόγους σπουδών καθώς και την

²⁵¹ [Η Διακυβέρνηση της Μη Νόμιμης Μετανάστευσης: Κράτη, Δρώντες και Μεσάζοντες \(IRMA\)](#)

²⁵² Ειδικότερος στόχος της αξιολόγησης είναι να εντοπίσει τα θετικά σημεία και τις δυσκολίες στην εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών και των κοινών προτύπων ένταξης που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Εστιάζει ιδιαίτερα στις ευάλωτες ομάδες μεταναστών, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά και τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking <http://www.eliamep.gr/category/migration/>)

²⁵³ Οι στόχοι του συνίστανται στην καταγραφή καινοτόμων πολιτικών των κρατών – μελών της Μεσογείου, στην αξιολόγηση των μορφών συνεργασίας μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών, στην διάδοση βέλτιστων πρακτικών των φορέων για την αποτελεσματική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου και στην υλοποίηση βέλτιστης πρακτικής μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων (σε τομείς όπως: ίση μεταχείριση, διαπολιτισμικός διάλογος, συμμετοχή των μεταναστών σε όλες τις πτυχές της συλλογικής ζωής, αξιολόγηση των ενταξιακών πολιτικών, κ.λπ.

Διάρκεια: 22 Μαΐου 2014 – 30 Ιουνίου 2014, Βλέπε σχετικά στην ιστοσελίδα: www.mnimi.eu.

ταχεία έκδοση άδειας διαμονής για μεταπτυχιακές σπουδές (βλέπε ανωτέρω υπό 3.3).

Ο Κώδικας διαλαμβάνει τέλος και διατάξεις, που σύμφωνα με την Οδηγία 2005/71/ΕΚ, καθορίζουν ειδική διαδικασία εισδοχής πολιτών τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, με τις οποίες ρυθμίζεται το δικαίωμα διαμονής και χορήγησης άδειας διαμονής στην Ελλάδα, σε πολίτη τρίτης χώρας, που έχει λάβει άδεια διαμονής ερευνητή σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προβλέπεται επίσης δικαίωμα άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειάς του καθώς και δικαίωμα παροχής διδακτικού έργου σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (βλέπε ανωτέρω υπό 3.3).

- Συνεργασία με τη Διασπορά

Το νομοσχέδιο για το νέο Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού (ΣΑΕ) αναμένεται να έρθει προς ψήφιση στη Βουλή εντός του 2015.

- Εμβάσματα μεταναστών

Η οικονομική κρίση φαίνεται να έχει επιπτώσεις και στα εμβάσματα μεταναστών. Κατά το διάστημα Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2014 οι εισπράξεις από τα μεταναστευτικά εμβάσματα παρουσίασαν πτώση συγκριτικά με αυτά του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος του 2013 (852,3 για το ανωτέρω διάστημα έναντι 1.005,2 για το αντίστοιχο διάστημα του 2013)²⁵⁴.

Σοβαρές επιπτώσεις στη διακίνηση κεφαλαίων μεταναστών και προσφύγων έχουν οι διατάξεις του Ν. 4249/2014²⁵⁵ «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις», με τις οποίες περιορίζεται το δικαίωμα διατήρησης τραπεζικού λογαριασμού και αποστολής εμβάσματος σε κάποιες κατηγορίες πολιτών τρίτων χωρών (όπως οι υπό ανανέωση καθεστώτος διαμονής, οι τελούντες υπό αναβολή απομάκρυνσης). Επίσης με τις ως άνω διατάξεις τίθενται προϋποθέσεις ελέγχων για εμβάσματα που ξεπερνούν το ποσό το τεσσαρακονταπλάσιο των μηνιαίων αποδοχών ανειδίκευτου εργάτη (άρθρο 123).

8. Παράτυπη μετανάστευση και παράνομη διακίνηση προσώπων

Βασική προτεραιότητα, κατά το έτος 2014, για το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη αποτέλεσε η «σταδιακή υλοποίηση ενός

²⁵⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΚΘΕΣΗ 2014
http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Inter_NomPol2014.pdf

²⁵⁵ ΦΕΚ Α' 73/ 24 Μαρτίου 2014

ολοκληρωμένου-αυτοματοποιημένου συστήματος επιτήρησης κατά μήκος των ελληνοτουρκικών χερσαίων και ποτάμιων συνόρων»²⁵⁶.

Υπενθυμίζουμε ότι η Ελλάδα στην κατεύθυνση υλοποίησης των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη διαχείριση των συνόρων, στο πλαίσιο των όρων, που έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κλήθηκε να αναπτύξει, να ενισχύσει και να ολοκληρώσει επιπλέον δράσεις, προκειμένου να διατηρήσει αποτελέσματα και να ενισχύσει το σύστημα διαχείρισης συνόρων.²⁵⁷ Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται η ολοκλήρωση της εθνικής στρατηγικής για τη διαχείριση συνόρων με τη μεγιστοποίηση της χρήσης του Εσωτερικού Ταμείου Ασφάλειας (ISF), η ενίσχυση του Εθνικού Κέντρου Συντονισμού για την πλήρη εφαρμογή του Κανονισμού Eurosur, η ενίσχυση και επέκταση του τεχνικού εξοπλισμού για τον αυτοματοποιημένο έλεγχο των ελληνοτουρκικών χερσαίων συνόρων και η ανάπτυξη στρατηγικής και μέσων για την επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων με χρήση τεχνολογικών μέσων στο πλαίσιο και κοινών δράσεων με τη Frontex²⁵⁸. (Για τις εξελίξεις ως προς τη μετάβαση της Ελληνικής Αστυνομίας στην ψηφιακή εποχή και την πρόληψη και καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης με την ενίσχυση συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα διαχείρισης των συνόρων οράτε ανωτέρω υπό 3.6)

Στην εξαμηνιαία Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν (περίοδος από την 1η Μαΐου 2014 έως 31 Οκτωβρίου 2014)²⁵⁹ καταγράφεται για την Ελλάδα σημαντική αύξηση στη χρήση των λειτουργικών δυνατοτήτων του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν (SIS), μετά την ολοκλήρωση της αναβάθμισης των οικείων εθνικών αστυνομικών συστημάτων (SIS II). Επίσης εφαρμόζεται σύστημα αυτοματοποιημένης επιτήρησης των ελληνοτουρκικών συνόρων²⁶⁰.

Και κατά το έτος 2014 συνεχίστηκε η υλοποίηση της Μικτής Ευρωπαϊκής Επιχείρησης « ΠΟΣΕΙΔΩΝ - Θαλάσσια Σύνορα » η οποία διεξάγεται σε συνεχή βάση από το Μάιο 2008, υπό το συντονισμό των Αρχηγείων Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ και ΕΛ.ΑΣ, υπό την εποπτεία του FRONTEX και με τη συμμετοχή προσωπικού και επιχειρησιακών μέσων εταίρων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «.....Απώτερος σκοπός της Επιχείρησης είναι η υποστήριξη της Ελλάδος στη διαχείριση των αυξημένων πιέσεων

²⁵⁶ Ενημερωτικό Σημείωμα για την ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2014, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων, 25/11/2014

²⁵⁷ Για την περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο των ταμείων του τομέα των εσωτερικών υποθέσεων της Ε.Ε., η Ελλάδα αναμένεται να λάβει περίπου 446,5 εκατ. ευρώ βασικές χορηγήσεις για τα εθνικά της προγράμματα (259,3 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, 166,8 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Σύνορα, καθώς και 20,4 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία) <http://www.europarl.gr/el/greek-meps/meps-activity/meps-activity-2014/meps-october2014/meps2014october21.html>;

²⁵⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

²⁵⁹ http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290292/com_com%282014%290292_el.pdf

²⁶⁰ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the Assessment of the implementation of the Greek Action Plan on Asylum and Migration management <http://www.statewatch.org/news/2014/oct/eu-com-greek-asylum-plan-com-316-14.pdf>

και προκλήσεων που εκδηλώνονται στα εξωτερικά της σύνορα, που αποτελούν ταυτόχρονα εξωτερικά σύνορα της Ευρ. Ένωσης στη Νοτιο-Ανατολική Μεσόγειο»²⁶¹.

Με την πρόβλεψη Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), σύμφωνα με το Ν. 4249/2014(ΦΕΚ Α' 73/24-3-2014)²⁶², ο έλεγχος των συνόρων τίθεται υπό τον συντονισμό του νέου Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης (Κ.Ο.ΔΙ.Σ.ΜΕ.), το οποίο επιχειρεί από κοινού με την FRONTEX²⁶³.

Επίσης βασικός πυλώνας της πολιτικής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, για την υλοποίηση των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Άσυλο και τη Μετανάστευση και τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου, αποτέλεσε και κατά το έτος 2014, η πολιτική επιστροφών με τη συνέχιση και των επιχειρησιακών δράσεων «Ξένιος Ζευς» και «Ασπίδα» καθώς και της επιχειρησιακής δράσης «ΘΗΣΕΑΣ»²⁶⁴.

Κατά το έτος 2014 το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη πραγματοποίησε 27.789 απελάσεις, (έναντι 26.186 το 2013), εκ των οποίων 7.475 επαναπροωθήσεις (επανεισδοχές) σε Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ και στο Κοσσυφοπέδιο.²⁶⁵

Η συνέχιση της επιχείρησης «ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ» και η πολύμηνη κράτηση των παράτυπα εισερχομένων/διαμενόντων αλλοδαπών, ενόψει διαδικασιών επιστροφής τους, συνεχίστηκε ως πρακτική και κατά το έτος 2014. Μείζον ζήτημα, ως προς την τήρηση της νομιμότητας, αποτέλεσε η δυνατότητα υπέρβασης του χρόνου κράτησης, για διάστημα άνω των 18 μηνών, σύμφωνα με σχετική υπουργική απόφαση²⁶⁶, υπό την αιτιολογία της επιβολής του μέτρου υποχρεωτικής διαμονής στο χώρο κράτησης. Μέχρι και το τέλος του 2014 η πρακτική αυτή συνεχίστηκε

²⁶¹ Συνάντηση Αξιολόγησης και Προγραμματισμού της Μικτής Ευρωπαϊκής Επιχείρησης « ΠΟΣΕΙΔΩΝ - Θαλάσσια Σύνορα », 17/12/2014, <http://www.hcg.gr/node/9192>
Βλέπε ανωτέρω Ενημερωτικό Σημείωμα για την ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2014,

<http://www.statewatch.org/news/2014/mar/eu-frontex-wp-2014.pdf> Frontex' Programme of Work 2014, FRAN Quarterly report, Frontex FRAN Quarterly q1 2014
http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q1_2014.pdf

²⁶² «Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις».

²⁶³ Το Κέντρο αυτό ανήκει στη Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων του Κλάδου Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και κατέχει κομβικό ρόλο στην παρακολούθηση και ανάλυση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών και στην επιχειρησιακή συνεργασία των Αρχών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης.

<http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/prokirikseis14/04062014-kodisme.pdf>

²⁶⁴ Σχέδιο για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, της παράνομης μετανάστευσης, του παρεμπορίου, της διακίνησης ναρκωτικών και λοιπών αδικημάτων, Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

²⁶⁵ Στατιστικά Στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη
[http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.p](http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf)
[df](http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf)

²⁶⁶ Υπ' αριθμ. 4000/4/59-στ/28-2-2014 απόφαση Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, με την οποία έγινε αποδεκτή η υπ' αριθμ. 44/2014 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σύμφωνα με την οποία : ««σε περίπτωση κράτησης αλλοδαπού επί 18 συνολικά μήνες κατόπιν προηγούμενης αποφάσεως επιστροφής ή απελάσεως [...] τα αρμόδια όργανα [...] δύνανται αυτομάτως [...] να επιβάλουν σε αυτόν το μέτρο της υποχρεωτικής διαμονής στο χώρο κρατήσεως».

παρά την αντίθετη νομολογία των αρμοδίων Διοικητικών Δικαστηρίων. Επιπλέον, καθ'όλη τη διάρκεια του 2014, εξακολούθησαν να καταγράφονται, από διεθνή όργανα και οργανώσεις, συνθήκες κράτησης, που συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση σε κέντρα κράτησης και κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων²⁶⁷.

Με την ΥΑ υπ' αριθμ. 6634/1-432547 (Αρ. Φύλλου 288, 27 Μαΐου 2014) «Σύσταση και συγκρότηση Επιτροπής Παρακολούθησης της λειτουργίας των Προαναχωρησιακών Κέντρων Κράτησης Αλλοδαπών» συνεστήθη η ανωτέρω Επιτροπή με αρμοδιότητα τη διενέργεια ελέγχων αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στα εν λόγω Κέντρα και την μελέτη και υποβολή σχετικών προτάσεων προς την ηγεσία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη²⁶⁸.

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη σημειώνει ότι, κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2014, συνελήφθησαν για παράνομη είσοδο στη χώρα (64.996) αλλοδαποί. Από αυτούς κρατήθηκαν (5.603) ήτοι ποσοστό περίπου 8%. Σύμφωνα με το Υπουργείο, ένας μεγάλος αριθμός αλλοδαπών, που εισέρχονται ή/και παραμένουν στην Ελλάδα, χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, αφήνονται ελεύθεροι και τους δίδεται προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης 30 ημερών²⁶⁹.

Επιπλέον, ως προς την κράτηση, σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, βασική επιδίωξη αποτέλεσε, από τα τέλη του 2014, η μη κράτηση αλλοδαπών, υπό διαδικασία επιστροφής, σε αστυνομικά τμήματα²⁷⁰. Το Δεκέμβριο 2014 ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες για την πρόσληψη 75 ψυχολόγων, 75 κοινωνικών λειτουργών και 100 μεταφραστών – διερμηνέων, για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των υπηκόων τρίτων χωρών, που τελούν υπό διαδικασία επιστροφής καθώς και για την διευκόλυνση της επικοινωνίας αυτών με τις ελληνικές Αρχές. [σε Υπηρεσίες της Γ.Α.Δ. Αττικής, την Κόρινθο και την περιοχή του Έβρου (Δράμα, Ξάνθη και Ορεστιάδα)]²⁷¹.

Στις αρχές του 2015, μετά τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης, με κοινό δελτίο τύπου των Αν. Υπουργών Εσωτερικών, Προστασίας του Πολίτη και Μεταναστευτικής πολιτικής, δεσμεύτηκαν ως προς «...την λήψη άμεσων μέτρων και

²⁶⁷ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) (CPT), Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 16 April 2013,

<http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2014-26-inf-eng.pdf>

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Φ.Α. ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ, http://www.synigoros.gr/resources/ekthesi_aftopsias_amigdaleza_2-18-2014.pdf,

[...].»[Επίσκεψη αντιπροσωπείας ΙΜΔΑ στην Υπηρεσία Φύλαξης Εγκαταστάσεων Κράτησης(ΥΦΕΚΑ)Αμυγδαλέζας,18/10/2014,

<https://drive.google.com/file/d/0BznTtGQ082QSDhURzAxc09aUGVaSGluUjB0SDFQa0pEeTVJ/view?usp=sharing>, Αθέατος Πόνος/ Γιατροί Χωρίς Σύνορα/ 2014,

http://www.msf.gr/sites/default/files/msfpublications/report_detention_migrants_greece_gr.pdf

²⁶⁸ Η Επιτροπή είναι πενταμελής και αποτελείται από έναν ανώτερο αξιωματικό της Δ/νσης Αλλοδαπών Αττικής ως πρόεδρο και από αξιωματικούς των Δ/νσεων Υγειονομικού/Α.Ε.Α., Τεχνικών/Α.Ε.Α., Υ.Δ.Ε.Α.Π./Υ.Δ.Τ.&Π.Π. και υπαλλήλους της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής/Υ.Δ.Τ.&Π.Π., ως μέλη.

²⁶⁹ Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Ibid.

τη δρομολόγηση διαδικασιών για την άμεση άρση της στέρησης της ελευθερίας ανθρώπων και την αποκατάσταση της νομιμότητας, καθώς και για τη διασφάλιση της τήρησης της νομιμότητας εφεξής, και την επιβολή της διοικητικής κράτησης, ως εξαίρεσης και για διάστημα και υπό συνθήκες που δεν θα την παραβιάζουν»²⁷². Τα μέτρα αυτά θα περιλαμβάνουν : «....α) Την άμεση κατάργηση της Υπουργικής Απόφασης με την οποία έγινε δεκτή γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που έδινε το δικαίωμα κράτησης πέραν του 18μήνου και την άμεση απόλυση όσων τυχόν κρατούνται για χρονικό διάστημα πέραν των 18 μηνών. β) Την άμεση απόλυση των ευάλωτων ατόμων (οικογένειες, παιδιά, ασυνόδευτοι ανήλικοι, έγκυες, θύματα βασανιστηρίων, ασθενείς, υπερήλικες) με την αναγκαία παραπομπή τους σε δομές φιλοξενίας, καθώς και την άμεση απόλυση των αιτούντων άσυλο. γ) Την απόλυση των κρατούμενων στις περιπτώσεις που η κράτηση έχει διαρκέσει πέραν των 6 μηνών, με ταυτόχρονη έκδοση απόφασης για απομάκρυνσή του από τη χώρα, εντός έξι μηνών, σύμφωνα πάντα με το υπάρχον νομικό πλαίσιο. δ) Την εξέταση, σε κάθε περίπτωση, της εφαρμογής των εναλλακτικών της κράτησης περιοριστικών μέτρων, (υποχρέωση εμφάνισης στο αστυνομικό τμήμα του τόπου κατοικίας, δήλωση του τόπου κατοικίας κ.ά.). Η ίδια ρύθμιση μπορεί να εφαρμοστεί και για όσους διαπιστώνεται στο εξής ότι βρίσκονται στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα...»²⁷³.

8.1 Καταπολέμηση της κακής χρήσης των νόμιμων οδών μετανάστευσης

Μετά την απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για τις πέντε χώρες των δυτικών Βαλκανίων (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σερβία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), περί τα τέλη 2013 προστέθηκε και η Μολδαβία και από τον Απρίλιο 2014 οι πολίτες της μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση διαβατηρίου στο χώρο Σένγκεν²⁷⁴. Για τους πολίτες των, ως άνω, χωρών εφαρμόζονται οι συμφωνίες επανεισδοχής, που έχουν συναφθεί κατά τα προηγούμενα έτη. Οι συμφωνίες αυτές προβλέπουν ταχεία επιστροφή – συχνά με σοβαρά ζητήματα παραβιάσεων διαδικαστικών αλλά και ουσιαστικών εγγυήσεων για την επιστροφή.

Σύμφωνα, δε, με Έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας, για το 2014, αναφέρεται ότι «Σημειώνεται ότι από το Δεκέμβρη του 2010 καταργήθηκε η υποχρέωση κατοχής θεώρησης (VISA) για τους πολίτες της Αλβανίας, κατόχων βιομετρικών διαβατηρίων, καθώς πλέον είναι δυνατή η τρίμηνη παραμονή τους μόνο με τη σφράγιση της εισόδου, γεγονός που έχει συμβάλλει κατά πολύ στη μείωση των δεικτών παράνομης εισόδου από τα βόρεια χερσαία σύνορα»²⁷⁵.

²⁷² Ριζικές αλλαγές στην κράτηση και διαχείριση των αλλοδαπών

17 Φεβρουαρίου 2015, <http://www.nerit.gr/eidiseis/ellada/rizikes-allages-stin-kratysi-ke-diachirisi-ton-allodapon/>

²⁷³ ibid

²⁷⁴ Το Φεβρουάριο 2014 αποφασίστηκε η συμπερίληψη και των κρατών Περού, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κολομβία και 16 Νησιωτικά Κράτη της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.

²⁷⁵ Δημοσίευση στατιστικών στοιχείων και αποτίμηση συνολικής δραστηριότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για το έτος 2014

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=49980&Itemid=1426&lang=

8.2 Παράτυπη μετανάστευση με κακή χρήση του θεσμού της οικογενειακής επανένωσης

Ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης προβλέπει την ανάκληση της χορηγηθείσας άδειας διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης εάν διαπιστωθεί ότι η οικογενειακή σχέση έχει συναφθεί με σκοπό την καταστρατήγηση των διατάξεων του μεταναστευτικού νόμου. Για τη διαπίστωση αυτή προβλέπονται έλεγχοι από τις αρμόδιες υπηρεσίες (άρθρο 74). Δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία που να επιβεβαιώνουν την κακή χρήση του θεσμού της οικογενειακής επανένωσης.

8.3 Παράτυπη μετανάστευση με κακή χρήση της μετανάστευσης σπουδαστών

Ο Κώδικας Μετανάστευσης ορίζει ανώτατο χρονικό όριο για την ανανέωση της άδειας διαμονής για λόγους σπουδών και προβλέπει διαδικασίες ανάκλησης όταν δεν τηρούνται οι όροι για το καθεστώς μερικής απασχόλησης ή/και όταν ο σπουδαστής δεν σημειώνει πρόοδο στις σπουδές του. (άρθρα 34 και 40).

8.4 Νομική τακτοποίηση παράτυπα διαμενόντων αλλοδαπών

- Τακτοποίηση διαμονής για εξαιρετικούς λόγους

Παρότι υπήρξε προσδοκία και έντονη πίεση για τη νομική τακτοποίηση ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών, που είναι ενταγμένοι στην ελληνική κοινωνία και δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα διαμονής (*sans papier*)²⁷⁶, ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης δεν ρύθμισε το καθεστώς αυτών των ανθρώπων. Ωστόσο, ο Κώδικας προβλέπει τη δυνατότητα νομικής τακτοποίησης κάποιων κατηγοριών μεταναστών, οι οποίοι πληρούν τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις, που τίθενται σχετικά με την απόκτηση άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους (άρθρο 19 του Κώδικα²⁷⁷), η οποία παρέχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η διάρκεια αυτής της

²⁷⁶ Με το νέο Κώδικα Μετανάστευσης εντούτοις παρέχεται η δυνατότητα νομικής τακτοποίησης μεταναστών, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις, που τίθενται στο άρθρο 19 του Κώδικα, σχετικά με τους όρους και τη διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους.

Επισημαίνεται η αναφορά στην ανάγκη τακτοποίησης των προσώπων, που εμπίπτουν στις ως άνω κατηγορίες και στην Ετήσια Έκθεση Πολιτικής για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, EMN, 2013

²⁷⁷ «1. Ο Υπουργός Εσωτερικών μπορεί κατ' εξαίρεση να χορηγεί μετά από γνώμη των Επιτροπών της παραγράφου 1 του άρθρου 134 άδεια διαμονής διάρκειας ενός έτους σε πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελλάδα και αποδεικνύουν ότι έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα. Η άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους μπορεί να ανανεώνεται μόνο για έναν από τους λοιπούς λόγους του παρόντος Κώδικα. Αίτημα χορήγησης άδειας για εξαιρετικούς λόγους εξετάζεται μόνον εφόσον ο ενδιαφερόμενος πολίτης τρίτης χώρας προσκομίζει: (α) θεώρηση εισόδου η οποία έχει χορηγηθεί από ελληνική προξενική αρχή τουλάχιστον τρία έτη πριν την υποβολή αίτησης ή (β) άδεια διαμονής, έστω και εάν αυτή έχει λήξει, (γ) διαβατήριο σε ισχύ, (δ) παράβολο ύψους 300 ευρώ, καθώς και (ε) έγγραφα που στοιχειοθετούν ότι έχουν αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς με τη χώρα οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την παραμονή τους εντός της ελληνικής επικράτειας. Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται η προσκόμιση των υπό στοιχείου α' εγγράφων εφόσον ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει με έγγραφα βέβαιης χρονολογίας το πραγματικό γεγονός της διαμονής του στη χώρα για δέκα τουλάχιστον συνεχή έτη. Με απόφασή του ο Υπουργός Εσωτερικών, μπορεί να καθορίζει

άδειας διαμονής είναι ένα έτος, ενώ μπορεί να ανανεώνεται μόνο για έναν από τους λοιπούς λόγους που προβλέπονται στον Κώδικα (π.χ. εξαρτημένη εργασία, ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, οικογενειακή επανένωση κ.ο.κ.)

Σύμφωνα με τον Κώδικα, πρόσβαση στις ως άνω άδειες διαμονής έχουν όσοι πολίτες τρίτης χώρας διαμένουν στην Ελλάδα και αποδεικνύουν ότι έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα. Σύγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 του Κώδικα: «[...] Αίτημα χορήγησης άδειας για εξαιρετικούς λόγους εξετάζεται μόνον εφόσον ο ενδιαφερόμενος πολίτης τρίτης χώρας προσκομίζει: (α) θεώρηση εισόδου η οποία έχει χορηγηθεί από ελληνική προξενική αρχή τουλάχιστον τρία έτη πριν την υποβολή αίτησης ή (β) άδεια διαμονής, έστω και εάν αυτή έχει λήξει, (γ) διαβατήριο σε ισχύ, (δ) παράβολο ύψους 300 ευρώ, καθώς και (ε) έγγραφα που στοιχειοθετούν ότι έχουν αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς με τη χώρα οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την παραμονή τους εντός της ελληνικής επικράτειας. Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται η προσκόμιση των υπό στοιχείου α' εγγράφων εφόσον ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει με έγγραφα βέβαιης χρονολογίας το πραγματικό γεγονός της διαμονής του στη χώρα για δέκα τουλάχιστον συνεχή έτη [...]».

- Τακτοποίηση με επαναφορά στη νομιμότητα της διαμονής πολιτών τρίτων χωρών, που διαμένουν για μακρό χρονικό διάστημα στη χώρα και λόγω διοικητικών ή οικονομικοκοινωνικών προβλημάτων είχαν απωλέσει ή κινδύνευαν να απωλέσουν το δικαίωμα διαμονής.

Με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 138 παρ. 12, του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης διατηρείται η νομιμότητα της διαμονής της ανωτέρω κατηγορίας πολιτών, που αφορά σε πολίτες τρίτων χωρών, των οποίων τα αιτήματα ανανέωσης της άδειας διαμονής τους έχουν απορριφθεί ή εκκρεμούν προς απόρριψη, κατά τα έτη 2010 έως 2014, λόγω μη συμπλήρωσης των αναγκών ασφαλιστικών προϋποθέσεων (ένσημα), αλλά και του ελάχιστου ορίου εισοδήματος για την κάλυψη της διαμονής των μελών οικογενείας, εφ' όσον έχουν ασκήσει ένδικα βοηθήματα, κατά των ως άνω απορριπτικών αποφάσεων. Η, ως άνω, ρύθμιση αποτέλεσε αντικείμενο σοβαρής κριτικής στη Βουλή, κατά την συζήτηση του σχεδίου νόμου του Κώδικα Μετανάστευσης, ιδίως για την

περιοριστικά τα έγγραφα βέβαιης χρονολογίας που αποδεικνύουν τη δεκαετή συνεχή παραμονή του αιτούντος στη χώρα, καθώς και να ορίζει περιοριστικά τους λόγους παραπομπής στις Επιτροπές του άρθρου 134 του παρόντος. Δεν απαιτείται επίσης η κατοχή διαβατηρίου σε ισχύ εφόσον συντρέχει διαπιστωμένη αντικειμενική αδυναμία του ενδιαφερόμενου να εφοδιαστεί με οποιοδήποτε ταξιδιωτικό έγγραφο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος επικαλείται επιπρόσθετα σοβαρούς λόγους υγείας του ιδίου ή ανήλικου τέκνου του, θα πρέπει να αποδεικνύει ότι οι λόγοι αυτοί προέκυψαν μετά την είσοδό του στη χώρα και συνδέονται με τη διαμονή του σε αυτή. Για τη διαπίστωση της συνδρομής ισχυρών δεσμών με τη χώρα συνεκτιμώνται ιδίως: (α) η πολύ καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, (β) η φοίτηση σε ελληνικό σχολείο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, του αιτούντος ή των τέκνων τους, (γ) το διάστημα διαμονής του στην Ελλάδα και κυρίως της νόμιμης, (δ) ο χρόνος τυχόν ασφάλισής του σε ελληνικό οργανισμό κύριας ασφάλισης και εκπλήρωσης φορολογικών υποχρεώσεων και (ε) ο συγγενικός δεσμός του με Έλληνα πολίτη ή ομογενή.» Άρθρο 19 παρ. 1, Ν. 4251/2014

προϋπόθεση της προηγούμενης άσκησης ενδίκου βοηθήματος για την υπαγωγή στις διατάξεις της²⁷⁸.

Στόχος της διάταξης αυτής είναι η επαναφορά σε καθεστώς νόμιμης διαμονής υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου, όσων έχουν απωλέσει την δυνατότητα ανανέωσης της αδείας διαμονής τους, λόγω της οικονομικής κρίσης κατά τα έτη 2010 έως 2014, κατά τρόπο ενιαίο και σύμφωνο με τις αρχές της ισότητας, της ασφάλειας δικαίου και της εμπιστοσύνης του διοικουμένου.

- Αναβολή απομάκρυνσης – «καθεστώς ανοχής»

Ο Ν. 3907/2011 προβλέπει την υποχρεωτική αναβολή απομάκρυνσης πολιτών τρίτων χωρών που τελούν υπό διαδικασία επιστροφής στις περιπτώσεις που παραβιάζεται η αρχή της μη επαναπροώθησης ή η επιστροφή αναβάλλεται για νομικούς ή πραγματικούς λόγους²⁷⁹. Η βεβαίωση αναβολής απομάκρυνσης χορηγείται για έξι μήνες και μπορεί να ανανεώνεται μετά από νέα κρίση σχετικά με την εξακολούθηση του ανεπίκτου της απομάκρυνσης. Κατά το χρονικό διάστημα της αναβολής απομάκρυνσης ο κάτοχός της σχετικής βεβαίωσης έχει προσωρινό δικαίωμα διαμονής στην Ελλάδα και οφείλει, σε κάθε περίπτωση, να παραμένει στη διάθεση των αρμόδιων για την εκτέλεση της απομάκρυνσης αρχών και να συνεργάζεται μαζί τους, ώστε αυτή να καταστεί δυνατή σε σύντομο χρόνο (άρθρο 24).

Από τον Απρίλιο 2013, με εγκύκλιο διαταγή του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., η εκτέλεση αποφάσεων απέλασης ή επιστροφής, που εκδίδονται σε βάρος Σύρων, που δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα, αναστέλλεται και οι κρατούμενοι απελευθερώνονται με αποφάσεις αναστολής εκτέλεσης της απέλασης ή αναβολής της απομάκρυνσης²⁸⁰. Η πρακτική αυτής ακολουθήθηκε από τις ελληνικές αρχές και κατά το έτος 2014 κυρίως ως προς τη διοικητική μεταχείριση προσφύγων από τη Συρία. Παρότι σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3907/2011 προβλέπονται συγκεκριμένες εγγυήσεις²⁸¹ για τους κατόχους βεβαίωσης αναβολής απομάκρυνσης

²⁷⁸ Πρακτικά Βουλής: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΗ΄ Παρασκευή 14 Φεβρουαρίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140214.pdf>

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΙΕ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΑ΄ Πέμπτη 20 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140320.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙ΄ Τετάρτη 19 Μαρτίου 2014, <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140319.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΘ΄ Τρίτη 18 Μαρτίου 2014 <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf>

²⁷⁹ 2. Τα διοικητικά όργανα που είναι αρμόδια να αποφαι- νονται επί των προσφύγων της παραγράφου 1 έχουν την αρμοδιότητα να επανεξετάζουν αυτεπαγγέλτως, τόσο τη νομιμότητα, όσο και την ουσία των αποφάσεων επιστροφής και να αναστέλλουν προσωρινώς την εφαρ- μογή τους. Προσωρινή δικαστική προστασία παρέχεται κατά τις διατάξεις του ν. 3900/2010 (ΦΕΚ 213 Α΄) και του π.δ.18/1989 (ΦΕΚ 8 Α΄). άρθρο 28 παρ. 2 Ν. 3907/2011

²⁸⁰ http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/Syria/pc/Syria_Position2_april_2013_2.pdf

²⁸¹ «οι αρχές μερι μνούν για να λαμβάνονται κατά το δυνατό μέτρα ώστε: α) να εξασφαλίζεται η οικογενειακή ενότητα του υπη- κόου τρίτης χώρας με τα μέλη της οικογένειάς του που βρίσκονται στην Ελλάδα, β) να υπάρχει πρόσβαση των ανηλίκων στην υποχρεωτική εκπαίδευση, ανάλο- γα με τη διάρκεια της διαμονής τους, σύμφωνα με το άρθρο 72 του ν.3386/2005, γ) να παρέχεται

καθώς και πρόβλεψη για την έκδοση Π.Δ. ως προς την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας²⁸², εντούτοις οι σχετικές μέριμνες του νόμου δεν έχουν ενεργοποιηθεί. Το γεγονός αυτός έχει ως αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός προσώπων να μη απολαμβάνει της πρόνοιας του νόμου και τις εγγυήσεις ενός «καθεστώτος παραμονής υπό ανοχή» λόγω ανεφίκτου απελάσεως.

8.5 Συνθήκες διαβίωσης των παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών

Οι μόνες παροχές, που προβλέπονται για τους παράτυπα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών είναι :

- η επείγουσα ιατρική περίθαλψη και νοσηλεία καθώς και η πρόσβαση σε δομές κοινωνικής μέριμνας, που λειτουργούν στο πλαίσιο των Ο.Τ.Α (άρθρο 26 παρ. 1 και 2, Ν. 4251/2014) ²⁸³.

επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και η απαραίτητη θεραπευτική αγωγή, σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 1 του ν.3386/2005 και δ) να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων ατόμων.» άρθρο 29 Ν. 3907/2011

²⁸² «Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Προστασίας του Πολίτη, καθορίζονται οι τομείς απασχόλησης και οι περιοχές της Χώρας όπου μπορούν να ασχολούνται ως μισθωτοί οι υπήκοοι τρίτων χωρών των οποίων έχει αναβληθεί η απομάκρυνση, το καθεστώς της ασφαλιστικής τους κάλυψης, οι όροι, οι προϋποθέσεις, οι διαδικασίες και τα αρμόδια για τη χορήγηση της άδειας εργασίας όργανα, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Σε κάθε περίπτωση, κατά τη διάρκεια του χρόνου αναβολής της απομάκρυνσης ο υπήκοος τρίτης χώρας δεν έχει δικαίωμα πρόσβασης σε προγράμματα κοινωνικής ένταξης, ενώ το ως άνω χρονικό διάστημα διαμονής του υπηκόου τρίτης χώρας δεν μπορεί να συνυπολογιστεί στην περίπτωση εφαρ- μογής των διατάξεων του ν. 3838/2010 περί πρόσβασης στην ελληνική ιθαγένεια ή στην περίπτωση εφαρμογής διατάξεων που αφορούν την πρόσβαση σε καθεστώς μακροχρόνιας διαμονής.» άρθρο 37 Ν. 3907/2011

²⁸³ «1. Οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης υποχρεούνται να μην παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε πολίτες τρίτης χώρας, οι οποίοι δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που αναγνωρίζεται από διεθνείς συμβάσεις και θεώρηση εισόδου ή άδεια διαμονής και γενικά δεν αποδεικνύουν ότι έχουν εισέλθει και διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα. Σε πολίτες τρίτων χωρών που είναι αντικειμενικά στερούμενοι διαβατηρίου αναγνωρίζεται δικαίωμα συναλλαγής με τις αναφερόμενες στο προηγούμενο εδάφιο υπηρεσίες με μόνη την επίδειξη της άδειας διαμονής τους.

2. Από τις ρυθμίσεις της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται: α) τα νοσοκομεία, θεραπευτήρια και κλινικές όταν πρόκειται για πολίτες τρίτων χωρών που εισάγονται εκτάκτως για νοσηλεία, τοκετό και για ανήλικα παιδιά, καθώς και οι δομές κοινωνικής μέριμνας που λειτουργούν στο πλαίσιο των Ο.Τ.Α., β) η θεώρηση του γνήσιου της υπογραφής κρατούμενων αλλοδαπών για εξουσιοδότηση σε δικηγόρους, προκειμένου να εκπροσωπηθούν ενώπιον δικαστικών αρχών και υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύονται, εξ οιοδήποτε δημόσιου εγγράφου, τα στοιχεία της ταυτότητας τους, γ) καταγγελίες ή προσφυγή σε αρμόδια δικαστήρια ή διοικητικές αρχές, παράνομα απασχολούμενων πολιτών τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 83 και 86 του ν. 4052/2012, δ) η συναλλαγή των πολιτών τρίτων χωρών που τελούν υπό καθεστώς οικειοθελούς αναχώρησης μόνο για τη διευθέτηση εκκρεμών υποχρεώσεων που σχετίζονται με την αναχώρησή τους από τη χώρα, ε) η συναλλαγή των πολιτών τρίτων χωρών που τελούν υπό καθεστώς παράτασης της οικειοθελούς αναχώρησής τους από τη χώρα, στ) η υποβολή αιτήσεων για χορήγηση αδειών διαμονής στις αρμόδιες υπηρεσίες του άρθρου 19, στ) η χορήγηση αντιγράφου απόρριψης ή ανάκλησης άδειας διαμονής σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 10, ζ) η άσκηση αίτησης θεραπείας σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 25.» Άρθρο 26 παρ. 1 και 2, Ν. 4251/2014

- η εγγραφή στα σχολεία ανηλίκων προερχόμενων από τρίτες χώρες, ακόμη και χωρίς να προσκομίζονται δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή των ελλήνων μαθητών (άρθ. 72 ν. 3386/2005)²⁸⁴.

Λαμβανομένων υπ' όψιν των γενικότερων συνθηκών, που επικρατούν στην Ελλάδα, η οποία βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης, σε συνδυασμό και με τις συνεχώς απομειούμενες – και ήδη ανεπαρκείς- προνοιακές παροχές, η κατάσταση ως προς τις συνθήκες διαβίωσης των παράτυπα διαμενόντων αλλοδαπών είναι εξόχως προβληματική. Το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς τους ανθρώπους διαμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα και είναι ενταγμένοι στην ελληνική κοινωνία, αποκλείονται ωστόσο από βασικά κοινωνικά δικαιώματα (εργασία, ασφάλιση, περίθαλψη) καθιστά επιτακτική την ανάγκη τακτοποίησης του καθεστώτος διαμονής τους. Αντίστοιχα προβλήματα καταγράφονται άλλωστε και ως προς τις συνθήκες διαβίωσης των προσώπων, που τελούν υπό αναβολή απομάκρυνσης –ακόμη και ευάλωτων ομάδων- για τους οποίους προβλέπονται, εκ του νόμου, εγγυήσεις για τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και πρόσβασης σε συγκεκριμένες κοινωνικές παροχές (βλέπε ανωτέρω υπό 5.2).

- 8.6 Συντονισμός και συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων

Τον Σεπτέμβριο του 2014 υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Αρχηγείου Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και της Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Η συνεργασία εστιάζεται σε περιοχές, όπου προκύπτουν νέες αφίξεις δια θαλάσσης και ειδικότερα στα νησιά του Β.Α. Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα και «...αποσκοπεί στην ενίσχυση του πλαισίου πρώτης υποδοχής των νέο-αφιχθέντων (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διασώζονται στη θάλασσα), για όσο διάστημα παραμένουν στην αρμοδιότητα του Λιμενικού Σώματος και μέχρι την παραπομπή τους σε άλλες αρμόδιες, σύμφωνα με το νόμο, αρχές»²⁸⁵.

Ως προς την παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής σε κρατούμενους υπογράφηκαν, κατά το 2014, μνημόνια συνεργασίας και συμφωνίες με τους Δικηγορικούς Συλλόγους Αθηνών, Κορίνθου, Δράμας, Ξάνθης, Κομοτηνής, Ορεστιάδας και Μυτιλήνης, στις έδρες δηλαδή των νομών, όπου βρίσκονται Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης, έργο που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών²⁸⁶. Σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, στην περιοχή της Αττικής έχουν αναληφθεί ήδη ογδόντα

²⁸⁴ Συνήγορος του Πολίτη (δικαιώματα παιδιού), Περίληψη Πορίσματος «Μη εγγραφή και μη προαγωγή στην επόμενη τάξη ανήλικων αλλοδαπών μαθητών, λόγω ελλείψεων στα δικαιολογητικά εγγραφής», 2014 : «...Ειδικότερα, στις παρεμβάσεις του Συνηγόρου τονίστηκε ότι το δικαίωμα του ανήλικου στην εκπαίδευση αναγνωρίζεται στην ελληνική έννομη τάξη τόσο συνταγματικά (άρθ. 16, 21) όσο και μέσω της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθ. 28). Ειδικά ως προς τους αλλοδαπούς, ισχύει ειδική ρύθμιση που προβλέπει την εγγραφή ανηλίκων προερχόμενων από τρίτες χώρες, ακόμη και χωρίς να προσκομίζονται δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή των ελλήνων μαθητών (άρθ. 72 ν. 3386/2005)» <http://www.synigoros.gr/resources/perilhyh-porismatos--7.pdf>

²⁸⁵ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Δελτίο τύπου :Υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ του Αρχηγείου Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και της Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typoy/artikel/1aacbd0e0cfe8913d5aa2a763739e4e4/ypografi-mnimonioy.html?L=dtmyjipjetjolt>

²⁸⁶ Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

(80) περιπτώσεις αιτημάτων παροχής δωρεάν νομικής αρωγής από δικηγόρους του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Σύμφωνα με στοιχεία, χορηγηθέντα από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, κατά το έτος 2014 έλαβαν χώρα εκπαιδευτικά σεμινάρια αστυνομικών από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας²⁸⁷ καθώς και από Δημόσιους Φορείς και Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών.²⁸⁸ Παρόμοιες εκπαιδεύσεις σχεδιάζονται για το έτος 2015. Επίσης, σύμφωνα με το Υπουργείο, κατά το έτος αναφοράς συντάχθηκε και απεστάλη στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΚΕΚ) Αλλοδαπών και στα Κέντρα Ταυτοποίησης Υψηλότητας (ΚΕΤΥ) Αλλοδαπών, Μνημόνιο Ενεργειών εφαρμοζόμενο από το αστυνομικό προσωπικό φρουράς, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης των αλλοδαπών που τελούν υπό επιστροφή και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων²⁸⁹.

- 8.7 Καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης

Κατά το τρέχον έτος δεν πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης. Σημαντική ωστόσο υπήρξε η επίπτωση από την αλλαγή τρόπου εισόδου των παράτυπα εισερχόμενων μεταναστών με γεωμετρική αύξηση εισόδου στην Ελλάδα από τα θαλάσσια σύνορά της²⁹⁰.

Κατά το έτος 2014 συνελήφθησαν 1.171 άτομα με την κατηγορία του διακινητή παράτυπων μεταναστών, ενώ κατά το έτος 2013 συνελήφθησαν 843 με την ίδια κατηγορία. Τα σχετικά στοιχεία αποτυπώνονται στα στατιστικά της ελληνικής αστυνομίας με τις συλλήψεις ανά περιοχή εισόδου²⁹¹.

9. Πολιτικές επιστροφής

Κατά το έτος αναφοράς καταγράφεται σχετική αύξηση των επιστροφών, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.²⁹² Σημαντικά, ωστόσο, σύμφωνα με το Υπουργείο

²⁸⁷ Οι εν λόγω εκπαιδεύσεις αφορούσαν : στην πρόληψη κατά μολυσματικών ασθενειών και διαχείριση ασθενών κρατουμένων από το προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ., στις διαδικασίες επιστροφής και επανεισδοχής των παράτυπων μεταναστών, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων που τελούν υπό επιστροφή, στη μεταχείριση των ευάλωτων ατόμων που τελούν υπό επιστροφή. Πηγή : Δ/ΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ/Α.Ε.Α.

²⁸⁸ Οι εν λόγω εκπαιδεύσεις αφορούσαν : στην πρόληψη κατά μολυσματικών ασθενειών και διαχείριση ασθενών κρατουμένων από το προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ. (ΚΕΕΛΠΝΟ, ΕΚΕΠΥ), στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ). Πηγή : Δ/ΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ/Α.Ε.Α

²⁸⁹ Πηγή: Δ/ΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ/Α.Ε.Α.

²⁹⁰ Ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών, που συνελήφθησαν εισερχόμενοι παράτυπα από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα, κατά το έτος 2014, ανήλθε σε 43.518 άτομα, έναντι 11.447 συλληφθέντων κατά το έτος 2013.

Στατιστικά στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=38019&Itemid=73&lang

²⁹¹ http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=49980&Itemid=1426&lang=

²⁹² Κατά το έτος 2014 επιστράφηκαν 27.789, ενώ το 2013 επιστράφηκαν 26.186 πολίτες τρίτων χωρών). Στατιστικά Στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, παραμένουν, τα εμπόδια για την υλοποίηση επιστροφών, όπως η δυσχερής αναγνώριση – διαπίστωση της ιθαγένειας, η απροθυμία συνεργασίας των Προξενικών Αρχών για την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων, η μη εφαρμογή των υφιστάμενων συμφωνιών επανεισδοχής (τόσο της Ε.Ε. όσο και σε διμερές επίπεδο), η εκμετάλλευση του προγενέστερου συστήματος εξέτασης του πολιτικού ασύλου - πριν την έναρξη λειτουργίας της Υπηρεσίας Ασύλου (υποβολή καταχρηστικών αιτημάτων, μακροχρόνια εξέταση τους κ.ά.)²⁹³.

Όπως σημειώσαμε και ανωτέρω από 1^{ης} Οκτωβρίου 2014 τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία Επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας. Επίσης άρχισε ο Διάλογος για την Απελευθέρωση των Θεωρήσεων των πολιτών Τουρκίας.²⁹⁴

Τον Ιούνιο 2014 υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και του Υπουργού Δημόσιας Τάξης για τις εθελούσιες επιστροφές μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους²⁹⁵. Η συγκεκριμένη δράση περιλαμβάνει ενέργειες που μεταξύ άλλων αναφέρονται σε: Ενημέρωση για τη δυνατότητα της εθελούσιας επιστροφής, προετοιμασία για την επιστροφή, υλοποίηση της εθελούσιας επιστροφής των υπηκόων τρίτων χωρών στις χώρες καταγωγής τους και υποδοχή τους στον τελικό τόπο προορισμού τους και επανένταξη στον κοινωνικό ιστό της χώρας.²⁹⁶

Όπως προαναφέρθηκε (βλέπε ανωτέρω 8. 1), βασικός πυλώνας της πολιτικής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, για την υλοποίηση των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Άσυλο και τη Μετανάστευση και τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου, αποτέλεσε και κατά το έτος 2014, η πολιτική επιστροφών με τη συνέχιση και των επιχειρησιακών δράσεων «Ξένιος Ζευς» και «Ασπίδα» καθώς και της επιχειρησιακής δράσης «ΘΗΣΕΑΣ»²⁹⁷.

Επίσης, η συνέχιση της επιχείρησης «ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ» και η πολύμηνη κράτηση των παράτυπα εισερχομένων/διαμενοντών αλλοδαπών, ενόψει διαδικασιών επιστροφής τους, συνεχίστηκε και κατά το έτος 2014 ως πρακτική και ως εργαλείο αποτροπής εισόδου και υλοποίησης επιστροφών.

Κατά το έτος 2014 το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη πραγματοποίησε 27.789 απελάσεις, (έναντι 26.186 το 2013), εκ των οποίων 7.475 επαναπροωθήσεις (επανεισδοχές) σε Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ και στο Κοσσυφοπέδιο (έναντι 7.533 το 2013), αναγκαστικές επιστροφές/απελάσεις 12.818 (έναντι 8.780

http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf

²⁹³ Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

²⁹⁴ <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=657129>

²⁹⁵ Ο συνολικός προϋπολογισμός για την εν λόγω δράση ανέρχεται στο ύψος των 13.000.000 ευρώ και συγχρηματοδοτείται από ευρωπαϊκούς πόρους (Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής) σε ποσοστό 75% και από εθνικούς πόρους σε ποσοστό 25%.

²⁹⁶ <http://www.naftemporiki.gr/story/815825/sumfonia-up-dimosias-taksis-kai-dom-gia-ethelousia-epistroti-metanaston>

²⁹⁷ Σχέδιο για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, της παράνομης μετανάστευσης, του παρεμπορίου, της διακίνησης ναρκωτικών και λοιπών αδικημάτων, Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Δεκέμβριος 2014

το 2013), εθελούσιες επιστροφές υποβοηθούμενες από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) 7.334 (έναντι 9.225 το 2013) και από την Ελληνική Αστυνομία 162 (έναντι 648 το 2013)²⁹⁸.

²⁹⁸ Πηγή : Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Ιανουάριος 2015, Στατιστικά Στοιχεία Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη http://www.astynomia.gr/images/stories/2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_apelaseis.pdf